

PRAVILO

VOJNIK – ODELJENJE PEŠADIJE

— 1980 —

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU

UP-1

VOJNA TAJNA
Interno

PRAVILO
VOJNIK — ODELJENJE PEŠADIJE

VOJNOIZDAVAČKI ZAVOD BEOGRAD
1980.

Biblioteka
PRAVILA I UDŽBENICI
KNJIGA DVESTA OSAMDESET SEDMA

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTAB JNA
Uprava pešadije
In. br. 1239-1
15. 10. 1980. godine

Na osnovu tačke 25 pod h) Uputstva za izradu i korišćenje vojnostručne literature, izdanje 1977. godine, propisujem

PRAVILO
VOJNIK — ODELJENJE PEŠADIJE

koje stupa na snagu odmah.

Dosadašnje Borbeno pravilo (vojnik, grupa vojnika, odeljenje) — (Pe-10/2), izdanje 1966. godine, ovim se stavlja van snage.

NAČELNIK
general-potpukovnik
Rade Čorak, s. r.

UDK 356.1-531.6 (02)

PRAVILO ...
PRAVILO. VOJNIK — ODELJENJE PEŠADIJE.
Beograd, Vojnoizdavački zavod, 1980; str. 181; 8°
(Biblioteka Pravila i udžbenici, knj. 287)
(SSNO. UP-1. Vojna tajna. Interno)

Pravilo sadrži uvod i opšte odredbe o dužnostima vojnika i komandira odeljenja u borbi, nameni i zadacima pojedinih vrsta odeljenja u pešadiji, i odredbe o postupcima vojnika u borbi (osmatranje, kretanje, napad i odbrana). Posebnim odredbama obrađeni su postupci streljačkog odeljenja, mitraljeskog odeljenja, odeljenja ručnih bacača, minobacačkog odeljenja i odeljenja bestrzajnih topova u napadu i u odbrani. Pored toga, obrađeni su postupci streljačkog odeljenja u posebnim ulogama (izviđanje, osiguranje, ubačeno u neprijateljev raspored i u borbi sa diverzantsko-terorističkim grupama). U Pravilu su dati taktički znaci i skraćenice naziva, tablica čujnosti i vidljivosti i tablica ustaljenih signala. Tekst je ilustrovan sa nekoliko višebojnih slika.

Tiraž: 50.000 Cena: 80

SADRŽAJ

UVOD

Pravilo vojnik — odeljenje pešadije zasniva se na stavovima Pravila pešadijska (brdska, planinska) četa — vod i predstavlja konkretizaciju zadataka za angažovanje vojnika i odeljenja u različitim borbenim situacijama.

Sadrži odredbe o dužnostima vojnika pri izvršenju borbenih zadataka u različitim uslovima situacije i odredbe o dejstvu odeljenja (streljačkog i pratećih) pri izvršenju različitih borbenih zadataka.

Grupa vojnika će najčešće dejstvovati u sastavu odeljenja, a date su i odredbe za slučajeve kada samostalno izvršava neke borbene zadatke (izviđanje, čišćenje rovova i saobraćajnica, i sl.).

Pravilo koristiti za obuku vojnika i odeljenja u svim vrstama pešadijskih četa, lakim jedinicama, jedinicama teritorijalne odbrane i jedinicama drugih rodova i službi kada se obrađuju borbene radnje koje tretira ovo pravilo. Namenjeno je i za obuku pitomaca u vojnim školama.

Primena pravilskih odredbi zavisi od činilaca borbene situacije i drugih uslova u kojima se izvode borbena dejstva, zbog čega ih treba primenjivati elastično i proveravati u praksi.

Glava I

OPŠTE ODREDBE

1. DUŽNOSTI VOJNIKA U BORBI

1. — Dužnosti vojnika u borbi su da:

— svesno, požrtvovano i vešto preduzima sve mere za potpuno i pravovremeno izvršenje zapovesti i naređenja pretpostavljenih;

— dobro poznaje svoj zadatak i zadatak odeljenja, a u potrebnom obimu zadatak voda i suseda;

— dobro poznaje naoružanje i opremu svog odeljenja, posebno ono s čim je zadužen, održava ga u stalnoj gotovosti i njime vešto i pravilno rukuje;

— ne napušta mesto u borbenom stroju bez odobrenja starešina i stalno održava dodir sa starešinom i susedima;

— neprekidno osmatra bojište, prati dejstvo i pokret neprijatelja i o svim promenama odmah i tačno izveštava starešinu;

— uvek vatrom i na druge načine pomaže drugu (susednim vojnicima);

— u borbi mirno i tačno gađa, vodeći računa o trošenju municije, a kad utroši polovinu izveštava komandira odeljenja;

— redovno izrađuje zaklon i maskira se;

— ukoliko je određen za zamenika komandira odeljenja, da bude spreman da ga zameni u komandovanju odeljenjem;

— prati signale i postupa prema njima;

— zna gde se nalaze četna stanica za snabdevanje i četna prihvatnica;

— ukoliko je lakše povređen ili kontaminiran sam se previja i dekontaminira i nastavlja borbu, a ako bude upućen u sanitetsku stanicu sobom nosi lično naoružanje i najpotrebniju količinu municije, i

— deluje ličnim primerom i podstiče druge vojnike na borbu.

2. — Vojnik ne sme dozvoliti da se u borbi odvoji od svojih drugova i jedinice. Ako iz bilo kojih razloga bude odsečen od jedinice ili ostane u neprijateljevoj pozadini, produžava borbu u skladu sa zadatkom i borbenom situacijom. Vojnik preduzima mere da što pre dođe do svoje ili najbliže druge jedinice prikupljajući usput podatke o neprijatelju.

Vojnik ne sme dozvoliti da padne u ruke neprijatelja, niti sme odati vojnu tajnu.

3. — **Vojnik opremljen oružjem za uništavanje tenkova** i drugih oklopnih vozila dejstvuje na njih kad dođu u domet vatre, i to prvenstveno u bočne strane. Zadatak može izvršavati samostalno, u sastavu odeljenja, grupe lovaca oklopnih vozila ili protivoklopne grupe. Neprijateljeve bunkere i druge utvrđene vatrene tačke može da gađa samo po naređenju komandira odeljenja. Kad ne dejstvuje na tenkove i druga oklopna vozila, izvršava sve zadatke u odeljenju kao i ostali vojnici naoružani puškama.

4. — **Snajperista** je posebno obučen i uvežban vojnik za precizno gađanje iz snajperske puške.

Zadatak izvršava samostalno i u sastavu odeljenja. Uništava važnije ciljeve (starešine, osmatrače, snajperiste, poslužioce pojedinih vatrenih sredstava i sl.). U nedostatku tih ciljeva dejstvuje kao i ostali vojnici. Ciljeve traži, osmatra i bira sam, ili mu ih određuje i pokazuje komandir odeljenja. Zaklon bira na mestu sa koga može dobro osmatrati i gađati i koje je teško uočljivo sa zemlje i iz vazdušnog prostora.

5. — **Donosilac municije** može da bude svaki vojnik u odeljenju. Njegov zadatak je da pravovremeno snabdeva svoje odeljenje (vod) municijom i drugim borbenim sredstvima. Mora da zna gde se nalazi četna stanica za snabdevanje i da do nje koristi najkraći i najprikriveniji pravac.

U četnu stanicu za snabdevanje odlazi po naređenju komandira odeljenja (voda). Za izvršenje zadatka donosiocu municije se izdaje naređenje koje sadrži: mesto četne stanice za snabdevanje, pravac odlaska i povratka, podatke o količini i vrstama municije koju treba uzeti, mesto gde će se nalaziti jedinica, način podele municije i postupak u posebnim slučajevima. Municiju deli po naređenju komandira odeljenja (voda). U borbi pod vatrom neprijatelja, municiju za streljačko naoružanje donosilac deli tako što najbližem vojniku do sebe dobacuje (dodaje) paketić koji on prebacuje (dodaje) dalje dok se municija ne razdeli. Uvek težiti da se vojnici snabdeju potrebnom količinom municije pre otpočinjanja borbenih dejstava.

6. — Donosilac municije mitraljeskog odeljenja puni redenike u četnoj stanici za snabdevanje ili zamenjuje prazne redenike i municijske kutije za pune, donosi ih na vatreni položaj i predaje pomoć-

niku nišandžije. Izuzetno redenici se mogu puniti na vatrenom položaju odeljenja.

7. — U odeljenju bestrzajnih topova, odeljenju minobacača i odeljenju ručnih bacača, municija se donosi u sanducima (kutijama) i predaje poslužiocima oruđa, od kojih se prethodno primaju prazni sanduci (kutije) i odnose do četne stanice za snabdevanje.

8. — **Kurir** može biti svaki vojnik u odeljenju. Dužnost kurira je da održava vezu (prenosi usmena i pisana naređenja, izveštaje, komande i sl.) između jedinica i starešina (komandi). Kreće se peške ili prevoznim sredstvom (bicikl, motocikl, jahaće grlo, kamion, voz, avion, čamac, brod i sl.).

Kurir — pešak izvršava zadatke pretežno u taktičkim jedinicama (vod, četa, bataljon) i služi za održavanje veze u okviru njih kada se ne mogu koristiti prevozna sredstva. Brzina kretanja kurira — pešaka je do 5 km na čas. Naoružanje i oprema kurira treba da budu tako podešeni da mu ne otežavaju kretanje.

Zadatak vojniku kuriru, načelno, sadrži: mesto gde se nalazi starešina — jedinica u koju se upućuje, podatke o neprijatelju, pravac kretanja, način prenošenja poruke i njen sadržaj, postupak u različitim slučajevima, mesto gde će se nalaziti jedinica do povratka kurira, vreme izvršenja zadatka i sl.

9. — Primljena usmena naređenja, izveštaje i obaveštenja koja treba preneti, kurir ponavlja pred starešinom. Starešina odlučuje da li će i u kom obimu kurira upoznati sa sadržajem pisane poruke. Dokumente nosi skriveno vodeći računa da ih ne izgubi ili ošteti. Dokumenti ne smeju da padnu u

ruke neprijatelja. Ako za to nastupi opasnost, on ih uništava. Kreće se prikriveno, izbegavajući susret sa neprijateljem. Borbu prihvata samo ako je primoran, težeći da se što pre i prikriveno udalji od neprijatelja. U teškim okolnostima, naročito pri održavanju kurirske veze sa ubačenim (ostavljenim) delovima i jedinicama teritorijalne odbrane na privremeno zaposednutoj teritoriji, upućuju se udvojeni kuriri. Pri kretanju po nepoznatom zemljištu i u nejasnoj situaciji kuririma se mogu dodeljivati vodiči.

10. — Kad kurir izvrši zadatak (preda izveštaj, naređenje ili druge dokumente), vraća se starešini koji ga je uputio, izveštava ga o izvršenom zadatku i predaje mu poruku i potvrdu o predatom dokumentu od starešine kome je bio upućen.

11. — Ako u toku izvršenja zadatka kurir bude povređen ili ako oboli pa ne bude u stanju da nastavi dalji pokret, poverenu poruku i dokumente predaje starešini najbliže jedinice JNA ili TO, kako bi ona bila pravovremeno dostavljena starešini kome je namenjena.

12. — **Osmatrač** se određuje u odeljenju, vodu i četi. Na dužnost osmatrača može da bude određen svaki vojnik koji ima dobar vid i sluh. Za osmatranje noću osmatrač mora da bude uvežban da po zvuku i svetlosti može otkriti mesto i udaljenost neprijatelja. Tada se osmatraču mogu dati i sredstva za osmatranje noću.

13. — Osmatrač se smenjuje svaka dva časa, a pri nepovoljnim vremenskim uslovima i ranije. Prilikom smene osmatrač koji je bio na dužnosti upoznaje sledećeg osmatrača sa zadatkom i o svim promenama u zoni osmatranja.

14. — Vozač automobila — transportera, pored propisanih opštih dužnosti vozača motornog vozila, dužan je da:

— vozilo uvek zaklanja od dejstva neprijateljeve vatre i maskira ga od ugleda sa zemlje i iz vazdušnog prostora;

— umešno i brzo dekontaminira vozilo;

— ne udaljava se od vozila bez odobrenja starešine;

— kad prevozi ljudstvo, oruđa i druga borbena sredstva, priprema vozilo za ukrcavanje (iskrcavanje) i utovar (istovar);

— u slučaju napada vodi borbu i brani sebe i vozilo;

— prati komande i signale pretpostavljenog starešine i postupa po njima;

— otklanja kvarove na vozilu i pomaže drugim vozačima u tome, i

— stara se o pravovremenoj popuni vozila gorivom i mazivom.

15. — Vojnik — vozar — vodič konja vrši prevoz (prenos) oruđa i dotur municije i drugih materijalnih sredstava. Njegove su dužnosti da:

— zna gde se nalazi vatreni položaj njegovog oruđa, stanica za snabdevanje čete i bataljona i prikriveni prilazi do njih;

— uvek maskira zapregu — tovarno grlo od osmatranja sa zemlje i iz vazdušnog prostora, izrađuje zaklon, a kod mitraljeskih odeljenja puni redenike i municijske kutije;

— u slučaju upotrebe NHB borbenih sredstava stavlja grlu zaštitnu masku;

— brine se o ispravnosti zaprege, ishrani i zdravlju stoke;

— ukazuje pomoć obolelom — povređenom grlu;

— kontroliše kov grla i vodi računa o potkivanju, i

— prati signale i komande pretpostavljenih i postupa po njima.

Svaki vozar (vodič konja) treba da bude osposobljen i za poslužioca kod oruđa svog odeljenja.

2. DUŽNOSTI KOMANDIRA ODELJENJA U BORBI

16. — Odeljenjem u borbi i u svim prilikama komanduje komandir odeljenja. Njegove dužnosti su:

— odgovoran je za moralno-političko stanje i obučenost pojedinaca, posluga i odeljenja;

— poznaje naoružanje odeljenja i njegove mogućnosti u borbi maksimalno koristi;

— upravlja vatrom odeljenja u borbi;

— postavlja konkretne zadatke vojnicima (grupama), odnosno posluzi oruđa i odgovoran je za njihovo izvršenje;

— neposredno rukovodi radovima na uređenju i maskiranju položaja odeljenja;

— organizuje osmatranje bojišta i vazdušnog prostora i lično osmatra. Neprekidno prati signale pretpostavljenog starešine i postupa po njima;

— prati situaciju na bojištu i o svakoj promeni izveštava pretpostavljenog starešinu;

— organizuje sadejstvo sa susedima, održava dodir s njima i pomaže ih vatrom;

— stalno se nalazi u borbenom stroju odeljenja, komanduje (glasom ili signalima) i vodi odeljenje u borbi;

— odgovoran je za ispravnost oružja i sredstava za ličnu NHB zaštitu svoga odeljenja i drugih sredstava kojima je zadužen (vozila i sl.);

— pravovremeno izveštava pretpostavljenog starešinu o utrošku municije;

— posebnu pažnju poklanja organizovanju i vođenju borbe protiv oklopnih borbenih sredstava i ciljeva u vazdušnom prostoru;

— na vojnike deluje ličnim primerom, razvija kod njih osobine koje su krasile borce u NOR-u (hrabrost, inicijativa, upornost, požrtvovanje, drugarstvo, ljubav prema domovini, odlučnost, itd.), i

— vodi računa o odmoru i o uslovima za život svojih vojnika.

17. — Komandir odeljenja stalno kontroliše sprovođenje propisanih i naređenih mera budnosti, bezbednosti i samozaštite i obezbeđenja borbenih dejstava, a posebno PNHBOb. Svaki i najmanji zastoj u borbi koristi za ukopavanje odeljenja ili podešavanje prirodnih i veštačkih objekata za vatreno dejstvo i zaštitu.

18. — Komandovanje odeljenjem u borbi zasniva na pravilnom shvatanju dobijenog zadatka, brižljivoj pripremi ljudstva i tehničkih borbenih sredstava i besprekornom izvršavanju zadataka. Njegova samoinicijativa mora da dođe do izražaja, pri čemu strogo vodi računa da mu svaki postupak bude u skladu sa zadatkom odeljenja, odnosno voda. Ako odeljenje — grupa vojnika zadatak izvršava samostalno, samoinicijativa dolazi do većeg izražaja, ali i tada ona treba da bude u skladu sa dobijenim zadatkom.

19. — Sva odeljenja se snabdevaju iz četne stanice za snabdevanje. Neposredno snabdevanje pratećih odeljenja municijom može da se vrši od mesta transportnih sredstava (tovarna grla, dvokolice, automobili i dr.) koja prevoze (prenose) oruđa ovih odeljenja. Mesto transportnih sredstava bira se pozadi i u stranu za oko 200—400 m od vatrenih položaja (u nekim slučajevima bliže), a može da bude i u rejonu četne stanice za snabdevanje. Do vatrenih položaja pojedinih odeljenja i oruđa municiju donose donosioci municije. Za pravovremeno snabdevanje municijom odgovoran je komandir odeljenja.

3. ODELJENJE

20. — **Odeljenje** je najmanja jedinica u pešadiji. Može biti streljačko, mitraljesko, ručnih bacača, bestrzajnih topova, minobacačko i protivavionskih mitraljeza.

21. — **Streljačko odeljenje** je najmanja streljačka jedinica. Naoružano je automatskim i poluautomatskim puškama, puškama 7,9 mm, puškomitraljezom, ručnim bombama i oružjem za blisku protivoklopnu borbu. Može biti ojačano mitraljezom i sredstvima za protivoklopnu borbu.

22. — **Mitraljesko odeljenje** je prateća jedinica pešadije namenjena za vatrenu podršku streljačkih vodova i odeljenja u borbi. Nalazi se u sastavu streljačkih vodova, a u nekim jedinicama u sastavu pratećeg voda. Naoružano je mitraljezima, puškama i pištoljima.

23. — **Odeljenje ručnih bacača** je najmanja jedinica za protivoklopnu borbu. Osnovna namena mu je bliska borba protiv borbenih vozila i uništenje žive sile i borbenih sredstava u utvrđenim objektima (bunkeri i zgrade). Naoružano je ručnim bacačima različitih tipova, puškama i pištoljima. Nalazi se u sastavu streljačkih, protivoklopnih i pratećih vodo-

va pešadije, i u nekim artiljerijskim, oklopnim, PO jedinicama i jedinicama TO.

24. — **Odeljenje bestrzajnih topova** je namenjeno za borbu protiv borbenih vozila na srednjim daljinama. Može uništavati i živu silu i vatrena sredstva na otvorenom prostoru i u utvrđenim objektima (bunkerima i zgradama). Naoružano je bestrzajnim topovima, puškama i pištoljima. Nalazi se u sastavu protivoklopnih vodova i vodova bestrzajnih topova u pešadijskim, brdskim, partizanskim jedinicama i jedinicama TO.

25. — **Minobacačko odeljenje** je najmanja minobacačka jedinica namenjena za vatrenu podršku streljačkih vodova i četa. Naoružano je minobacačima kalibra 60 ili 82 mm, puškama i pištoljima. Nalazi se u sastavu minobacačkih i pratećih vodova. Najčešće u borbi čini vatrenu grupu za podršku ili sa još nekom jedinicom ulazi u njen sastav.

26. — **Odeljenje protivavionskih mitraljeza** je najmanja jedinica protivvazdušne odbrane. Nalazi se u sastavu voda protivavionskih mitraljeza. Osnovna namena mu je uništavanje ciljeva u vazdušnom prostoru, a može dejstvovati i po ciljevima na zemlji. Naoružano je protivavionskim mitraljezima, puškama i pištoljima.

27. — Streljačko odeljenje izvršava borbene zadatke u sastavu streljačkog voda, a u određenim situacijama i samostalno (borbeno osiguranje, samostalno predstražno osiguranje, zaseda, izviđanje i sl.). Za pojedine zadatke može biti pridato i nekoj drugoj jedinici.

Osnovni zadatak streljačkog odeljenja je borba protiv neprijateljeve pešadije i borbenih vozila.

U borbi može biti podržano minobacačkom vatrom, vatrom bestrzajnih topova, oruđa za neposredno gađanje, tenkova i oklopnih transportera.

28. — **Borbeni stroj** streljačkog odeljenja je raspored odeljenja i sredstava ojačanja za izvršenje borbenog zadatka. Načelno se sastoji od rasporeda vojnika ili borbenih grupa i sredstava ojačanja.

Komandir streljačkog odeljenja pre izvršenja zadatka vrši borbeni razbroj kojim reguliše podelu odeljenja na borbene grupe, a po potrebi određuje osmatrača, donosioca municije, kurira, pomoćnika nižandžije na puškomitraljezu i zamenika.

29. — Zadatke u borbi streljačko odeljenje izvršava vatrom i pokretom. Vatra je osnovno sredstvo za nanošenje gubitaka neprijatelju. Pokretom se odeljenje dovodi u najpovoljniji položaj (na bok, krilo, iza leđa) u odnosu na neprijatelja.

Efikasnost vatre postiže se tačnim gađanjem, sasređivanjem vatre više vatrenih sredstava na važne ciljeve, iznenadnim otvaranjem i pravilnim rukovanjem vatrom odeljenja.

30. — Vatra iz pešadijskog naoružanja prema načinu otvaranja može biti:

a) Iz pojedinačnog streljačkog oružja:

— iz poluautomatskih i pušaka 7,9 mm: jedinačna i brza;

— iz automatskih pušaka, automata, puškomitraljeza i mitraljeza: jedinačna i rafalna (kratki i dugi rafali).

Iz automatskog streljačkog naoružanja strelci i nišandžije otvaraju jedinačnu vatru samoinicijativno, a rafalnu samo po naređenju komandira odeljenja ili voda.

b) Iz oruđa za POB i vatrenu podršku:

— iz ručnih bacača i bestrzajnih topova, jedinačna;

— iz minobacača: jedinačna i brza;

— iz protivavionskih mitraljeza: jedinačna i rafalna (kratki i dugi rafali).

c) Iz celokupnog streljačkog oružja odeljenja:

— brza paljba grupe vojnika i odeljenja;

— plotunska paljba grupe vojnika i odeljenja.

31. — Prema pravcu dejstva na cilj, vatra može biti: frontalna, kosa, bočna, leđna i unakrsna.

Frontalna vatra je pogodna za dejstvo po dubokim ciljevima (pešadijske i motorizovane kolone), gde se potpuno koristi dubina snopa i brisani prostor oruđa.

Kosa i bočna vatra su pogodne za dejstvo po plićim i širim ciljevima, a i borbenim vozilima, jer su na bočnim stranama slabije zaštićena.

Leđna vatra ostvaruje se iz pozadine u leđa neprijatelja. Primenjuju je prvenstveno ubačene jedinice, jedinice u zasedi i jedinice koje izvode obuhvat, u kombinaciji sa nekim drugim vrstama vatre.

Kosa, bočna i leđna vatra, pored materijalnog učinka imaju i veliki moralni učinak.

Unakrsna vatra se ostvaruje dejstvom iz dva ili više pravaca po istom cilju. Postiže se kombinacijom frontalne, bočne, kose i leđne vatre. Takva vatra je pogodna za tučenje grupnih ciljeva, kolona, borbenih vozila i sl.

Svaka vatra daje povoljne rezultate ako se ostvaruje iznenada i ako je masovna (ostvaruje se brzom ili plotunskom paljbom).

32. — Prema taktičkoj nameni vatra može biti: zaprečna, koncentrična i zasedna.

Zaprečna vatra se primenjuje u odbrani (ispred prednjeg kraja i u dubini) i u napadu za odbijanje napada (protivnapada) i obezbeđenje krila i bokova.

U odbrani bataljona priprema se i ostvaruje **glavna zaprečna vatra** (GZV). Organizuje se ispred prednjeg kraja odbrane, u pojasu dubine do 400 m. Zadatak GZV je da nanese poražavajuće gubitke i odbije napad borbenih vozila i pešadije neprijatelja. U njoj učestvuju sva vatrena sredstva, a otvara se i prekida na komandu ili signal starešine koji je organizuje. Odeljenje ostvaruje zaprečnu vatru u pojasu GZV, u zoni svog vatrenog dejstva.

Koncentrična vatra je jednovremeno dejstvo većeg broja vatrenih sredstava na važan cilj (jedan veći ili nekoliko manjih, grupisanih na malom prostoru). Organizuje se pravovremeno pre borbe na mestima gde se očekuju važni ciljevi, ili u toku borbe.

Zasedna vatra se organizuje u odbrani i u napadu, a ostvaruje se iznenadno na što kraćem odstojanju. Organizuje se ispred prednjeg kraja odbrane, u međuprostoru, na krilima, bokovima i u dubini rasporeda jedinice. Za uspeh zasedne vatre presudno je iznenađenje, pa tajnost njenog pripremanja ima veliki značaj.

Zaprečna, koncentrična i zasedna vatra su masovne vatre, ostvaruju se brzom i plotunskom paljbom.

33. — Prema vrsti cilja po kojem se ostvaruje, vatra može biti protivpešadijska, protivoklopna i protivvazdušna.

Streljačko odeljenje ostvaruje iz svog naoružanja protivpešadijsku i protivoklopnu vatru. Vatru protiv ciljeva u vazdušnom prostoru ostvaruje samo onda kada oni direktno napadaju odeljenje.

Odeljenje ručnih bacača i odeljenje bestrzajnih topova ostvaruje pre svega protivoklopnu vatru.

Mitraljesko odeljenje ostvaruje protivpešadijsku vatru, a može uspešno ostvarivati i vatru protiv ciljeva u vazdušnom prostoru.

Odeljenje protivavionskih mitraljeza ostvaruje vatru protiv ciljeva u vazdušnom prostoru, a može uspešno ostvarivati protivpešadijsku vatru i vatru protiv lako oklopljenih borbenih sredstava neprijatelja.

Minobacačko odeljenje 60 i 82 mm ostvaruje protivpešadijsku vatru i vatru protiv nezaštićenih i lako oklopljenih borbenih sredstava neprijatelja.

34. — Osnovu komandovanja odeljenjem u borbi čini upravljanje vatrom i pokretom. Upravljanje vatrom obuhvata organizaciju vatre pre početka borbe i rukovanje vatrom u toku borbe.

Organizaciju vatre komandir odeljenja sprovodi tako da se vatra odeljenja uklopi u sistem vatre voda i čete i obezbedi usklađenost vatre streljačkog oružja sa vatrom sredstava za podršku, protivoklopnu borbu i protivvazdušnu odbranu u vodu i četi.

Sistem vatre mora biti usklađen sa sredstvima i načinom dejstva neprijatelja, osobinama zemljišta, preprekama, zamišljenim manevrom jedinica, vremenom ostvarivanja (noć, dan) i realnim mogućnostima vatrenih sredstava.

Osnovu sistema vatre odeljenja komandir odeljenja daje putem zapovesti.

Gotovost sistema vatre znači spremnost svih vatrenih sredstava za izvršenje dobijenih vatrenih zadataka.

35. — **Upravljanje (rukovanje) vatrom** odeljenja je osnovna i najvažnija obaveza komandira odeljenja u borbi i u tom pogledu on je dužan da:

— osmatra bojište, bira ciljeve i određuje vatrena sredstva i vrstu municije za njihovo uništenje;

— daje komande za otvaranje i prekid vatre, prati rezultate, vrši korekturu i manevar vatrom;

— pravovremeno premešta jedinicu ili sredstva na naredni ili rezervni vatreni položaj, i

— prati utrošak municije i organizuje njenu pravovremenu popunu.

Radi upravljanja vatrom komandir odeljenja u svojoj zoni dejstva koristi orijentire koje je dobio od komandira voda (čete) ne menjajući im numeraciju. Ako treba, određuje i svoje orijentire, koje posebno označava (daje ih opisno, npr: orijentir drvo, orijentir ugao šume i sl.). Pored toga, određuje signale za otvaranje vatre, a prema potrebi i linije otvaranja vatre. Ciljeve pokazuje pomoću orijentira, obeležavajućih zrna, signalnih sredstava, uočljivih objekata i sl.

36. — Pod disciplinom vatre podrazumeva se tačno izvršavanje komandi za otvaranje i prekid vatre, ispunjavanje tehničkih propisa o režimu vatre i upotrebi oružja, osmatranje rezultata i korektura vatre, samostalno otvaranje i prenos vatre pri pojavi iznenadnih ciljeva i štednja municije.

Disciplinu vatre mora strogo poštivati svaki vojnik i starešina.

Glava II

POSTUPCI VOJNIKA U BORBI

1. OSMATRANJE U BORBI

37. — Osmatranje se vrši radi prikupljanja podataka o neprijatelju (aktivnost, postupci, namere), zemljištu i vazdušnom prostoru, meteorološkim uslovima i radi praćenja dejstva vlastitih snaga i suseda. **Osmatranje organizuju sve starešine, a vrše ga sve jedinice i pojedinci u svim vidovima borbenih dejstava, bez posebnog naređenja.**

38. — Mesto osmatrača bira sam osmatrač ako ga nije odredio komandir. Ono je, načelno, u blizini starešine. Treba da omogući dobru preglednost u zoni osmatranja, da bude zaklonjeno od osmatranja neprijatelja sa zemlje i iz vazdušnog prostora, da omogući lako izveštavanje o primećenom, da pruži prikriven prilaz, da bude zaštićeno od dejstva neprijateljeve vatre i dalje od objekata koji su istaknuti i uočljivi, a da neprijatelju mogu poslužiti za orijentire i repere. Na ravnom zemljištu, uz dobro maskiranje, za osmatranje se može koristiti drveće, zidovi, ograde, žbunje, dimnjaci, tornjevi, visoke zgrade i nasipi.

39. — Kada se odredi mesto, osmatraču se izdaje zadatak koji sadrži:

— orijentire (u zoni osmatranja daju se zdesna ulevo, tako da u svakom pojasu osmatranja ima bar po jedan);

— podatke o neprijatelju (gde se nalazi, jačina, namere i sl.);

— zonu osmatranja;

— zadatak: osmatranje i uočavanje ciljeva, mesta na koja treba obratiti naročitu pažnju, osmatranje nuklearnih i hemijskih udara, vazdušnog prostora itd.;

— mesto pretpostavljenog starešine, i

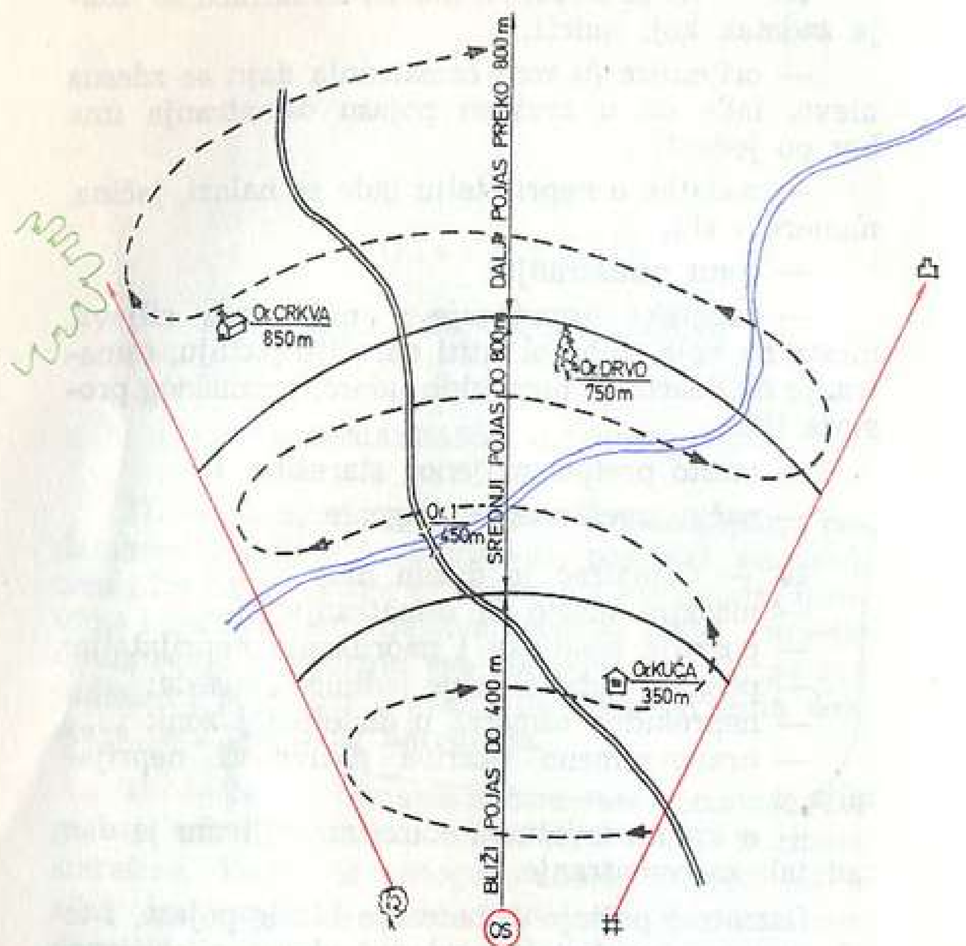
— način izveštavanja i signale.

40. — Osmatrač je dužan da: Zvona

— maskira mesto za osmatranje;
— poznaje postupke i naoružanje neprijatelja;
— poznaje zadatak svoje jedinice i suseda;
— neprekidno osmatra u dodeljenoj zoni;
— pravovremeno otkriva aktivnosti neprijatelja, i

— o svemu izveštava starešinu koji mu je dao zadatak za osmatranje.

Osmatrač počinje osmatranje bližeg pojasa, i to od sebe ka neprijatelju, zdesna ulevo, a zatim u obrnutom pravcu. Na taj način osmatra srednji i dalji pojas (sl. 1). Naročitu pažnju obraća na jaruge, naseljeno mesto, pojedine istaknute objekte, puteve, raskrsnice, prelaze preko vodenih prepreka, ivice i proseke (proplanke) u šumama, radove u rejonu rasporeda neprijatelja, a i na ranije uočene ciljeve. Osmatrač o uočenom izveštava glasom, npr.: »Orijentir dva, levo dva, bliže sto, mitraljez (grupa strelaca itd.)«, ili signalima.

Sl. 1 — Prikaz zone osmatranja sa načinom osmatranja

41. — Na osmatračnici komandanta bataljona (neki put i čete) i viših jedinica određuje se grupa osmatrača (3—5 vojnika) sa komandirom osmatračnice i odgovarajućim sredstvima. Komandiru osmatračnice zadatak izdaje komandir — komandant ili starešina iz komande koja organizuje osmatračnicu.

Komandir osmatračnice, pošto izvrši orijentaciju, izdaje zapovest, koja sadrži:

— orijentire;
— podatke o neprijatelju;
— zonu osmatranja;
— zadatak osmatračnice;
— podelu ljudi na smene, način i vreme smenjivanja, zadatak svakom pojedincu u okviru smene;
— mesto naredne osmatračnice i način premeštanja;
— način održavanja veze i izveštavanja;
— mesto komandira — komandanta, i
— odziv i lozinku.

42. — Komandir osmatračnice organizuje izradu i uređenje osmatračnice, proverava ispravnost sredstava za osmatranje i sredstava veze, vodi dnevnik osmatranja, unosi prikupljene podatke na kartu (šemu), lično ih analizira i izveštava pretpostavljenog starešinu.

43. — Osmatračnica — osmatrač treba da bude snabdevena sredstvima za osmatranje danju i noću (dvogledi, noćni dvogledi), sredstvima za održavanje veze, signalnim sredstvima, sredstvima za orijentaciju i evidenciju podataka (busole, časovnik, dnevnik osmatranja, tablica signala), sredstvima za pokazivanje ciljeva u vazdušnom prostoru, priborom za pisanje i crtanje, priborima za radiološko i hemijsko izviđanje, nameštajem za rad, raznim priborom i planšetama.

44. — Osmatrač u odeljenju, pored osmatranja ciljeva na zemlji, osmatra i vazdušni prostor. Svaki vojnik u odeljenju mora znati način osmatranja vazdušnog prostora i raspoznavati pripadnost aviona i helikoptera. Osmatranje vrši sa dvogledom, ili bez njega, pri čemu određuje: pripadnost, broj i tip letelice, pravac leta, visinu leta i daljinu.

Pripadnost letelice može odrediti: najavom leta sopstvene avijacije, na osnovu pravca doletanja, siluete tipa, oznaka nacionalne pripadnosti, dejstva vlastitih sredstava PVO i dejstva samih letelica, itd.

Broj letelica osmatrač određuje prebrojavanjem. Radi lakšeg izveštavanja grupa do 4 letelice zove se mala grupa, od 4 do 12 srednja, od 12 do 30 velika grupa, a preko 30 letelica — masovan nalet.

Visina leta se određuje odoka i ona može biti: vrlo niska ispod 100 m, niska od 100 do 1000 m, visoka od 1000 do 5000 m i vrlo visoka preko 5000 m.

45. — Ukoliko se u odeljenju odredi poseban osmatrač vazdušnog prostora, komandir mu izdaje zadatak, koji sadrži:

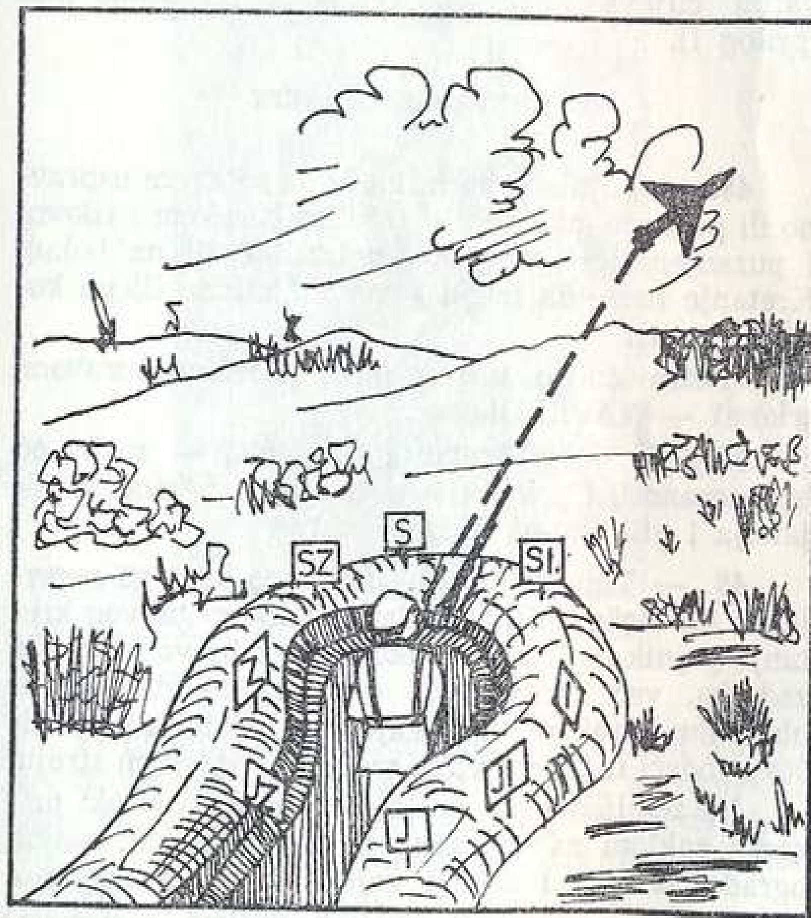
— mesto i vreme osmatranja;
— sektor osmatranja;
— način pokazivanja ciljeva;
— način javljanja o otkrivenim ciljevima, i
— signale o vazdušnoj opasnosti i način davanja.

46. — Osmatrač vrši kružno osmatranje ili osmatranje sektora (180°), a uočene ciljeve pokazuje pomoću strana sveta, orijentira, brojčanika časovnika, uočljivih objekata i sl.

Pokazivanje ciljeva prema stranama sveta (sl. 2) sastoji se od određivanja položaja letelice u odnosu na strane sveta, pri čemu osmatrač može da izvesti, npr.: »Sa severa (juga, zapada, istoka) mala grupa, vrlo nisko«.

Pomoću brojčanika časovnika osmatrač pokazuje ciljeve u vazdušnom prostoru tako što broj 12 časovnika okrene prema severu. U slučaju naleta letelica sa pravca broja pet on može da izvesti, npr.: »Pravac pet, velika grupa, nisko«.

Da bi se pomoću orijentira mogli pravovremeno pokazivati ciljevi, treba ih birati na udaljenju od 3000 do 5000 m. Za orijentire se određuju uočljivi objekti, i to u dva pojasa: prvi do 3000 m i drugi do 5000 m. Numerišu se brojevima sleva udesno, prvo bliži, a zatim dalji pojas orijentira. Posle otkrivanja cilja osmatrač pomoću orijentira može da javi, npr.: »Orijentir 5, mala grupa, nisko«.

Sl. 2 — Pokazivanje ciljeva u vazdušnom prostoru po stranama sveta

47. — Osmatranje noću i u drugim uslovima ograničene vidljivosti je znatno otežano i ograničeno, te se nadoknađuje pažljivim prisluškivanjem. Mesto osmatračnice, kada se ne raspolaže sredstvima za osmatranje noću, bira se u podnožju (što niže) uzvišenja i na mestima odakle se lakše uočavaju ciljevi koji se projektuju na horizontu.

Osmatrač treba da bude uvežban u brzom otkrivanju ciljeva noću po zvuku i po šumovima (prilog 1).

2. KRETANJE U BORBI

48. — Vojnik u borbi može da se kreće uspravno ili pognuto (običnim ili trčećim korakom i trkom) i puzanjem (četvoronoške, potrbuške ili na boku). Kretanje može da izvrši samoinicijativno ili po komandi, npr.:

»Petroviću, u visinu puta (trčećim korakom, trkom) — NAPRED!«

Koji će način kretanja primeniti — zavisi od ispresecanosti i pokrivenosti zemljišta, blizine neprijatelja i efikasnosti njegove vatre.

49. — Vojnik se kreće uspravno kada ga neprijatelj ne može uočiti i gađati. Prilikom takvog kretanja vojnik ne trči, sem ako to ne zahteva izvršenje zadatka, već spreman za dejstvo ide običnim ili ubrzanim korakom, osmatrajući neprijatelja i zemljište i vodeći računa o svom mestu u borbenom stroju.

Na zemljištu gde postoje nedovoljno visoki prirodni zakloni za uspravno kretanje (živice, nasipi, ograde, jarkovi i slično) vojnik se kreće pognuto.

Otkriveno zemljište vojnik prelazi pretrčavanjem, kraćim ili dužim skokovima, zavisno od udaljenosti neprijatelja i jačine njegove vatre. Komanda za pretrčavanje može da glasi: »Selimoviću, u visinu ograde, pretrčavanjem — NAPRED!« U tom slučaju vojnik pretrčava od zaklona do zaklona, zaustavljajući se obično na svakih 20—40 koraka. Ukoliko je neprijatelj dalje i njegova vatra slabija, skokovi su duži i obratno.

Sl. 3 — Kretanje vojnika uspravno

Prilikom kretanja uspravno, pognuto (sl. 3 i 4) i pretrčavanjem, oružje se nosi u ruci, spremno za upotrebu (puškomitraljez 7,9 mm pomoću dvostrukog remnika, a puškomitraljez 7,62 mm isto kao i puška).

50. — Puzanje se primenjuje kada postoje manje neravnine na zemljištu, a želi se neprijatelju

Sl. 4 — kretanje vojnika pognuto

prići prikriveno, kada je jaka njegova vatra i kada je drugačije kretanje nesvrsishodno. Može biti četvoronoške, potrbuške i na boku. Komanda za kretanje puzanjem glasi: »Milevski, do ograde, puzanjem — NAPRED!«

Puzanje četvoronoške (sl. 5) primenjuje se na zemljištu sa niskim rastinjem i manjim neravninama. Puzanje se izvodi na kolenima i podlakticama, naizmenično pomerajući noge i ruke, kao kod običnog kretanja (leva noga, desna ruka). Oružje se drži za remnik do cevi, naslonjeno na podlakticu ruke.

Ako zbog osobina zemljišta i jačine neprijateljeve vatre puzanje četvoronoške nije moguće izvesti, primenjuje se puzanje potrbuške (sl. 6). Pri puzanju potrbuške, telo je priljubljeno uz zemlju,

Sl. 5 — Kretanje vojnika puzanjem četvoronoške

Sl. 6 — Kretanje vojnika puzanjem potrbuške

glava se ne podiže, naizmenično se pomeraju ruke i noge i drži oružje kao pri puzanju četvoronoške.

Puzanje na boku (sl. 7) primenjuje se pri nošenju težeg oružja (ručnog bacača, puškomitraljeza, mitraljeza), pojedinih delova minobacača, sanduka sa municijom, povređenog i sl. Ako vojnik puzi na

Sl. 7 — kretanje vojnika puzanjem na boku

levom boku, onda je položaj tela kao na sl. 7. Kretanje izvodi tako što se petom desne noge osloni na zemlju što bliže telu i pomažući se njome prenosi telo napred, ispruža levu ruku i ne menjajući položaj leve noge produžava kretanje. Na isti način vojnik puzi i na desnom boku.

51. — Pre početka svakog kretanja vojnik na svom pravcu bira objekte pogodne za zaklon, priprema se za pokret (prekida vatru, dopunjuje i koči oružje, spušta gajku nišana, zakopčava fišeklije, uzima opremu ako je bila skinuta) i bira najpogodniji pravac i način kretanja do izabranog zaklona.

Pošto izabere pravac i mesto do koga treba pretrčati, hitro se diže (pušku i puškomitraljez 7,62 mm drži iza zadnjeg nišana, tako da obuhvati i remnik, ručni bacač za cev između rukohvata i oslonca za rame, puškomitraljez 7,9 mm M53 prenosi pomoću dvostrukog remnika), brzo pretrčava do izabranog zaklona i zauzima odgovarajući stav. Da bi obmanuo neprijatelja o mestu gde se nalazi, vojnik, pošto se zaustavi, može da otpuzi nekoliko metara u stranu i zauzme zaklon.

52. — Kontaminirano zemljište vojnik savlađuje kada nema uslova da ga obiđe, a borbena situacija zahteva da se određen prostor mora što pre preći. Takvo zemljište se savlađuje brzo, najkraćim pravcem. Pre savlađivanja kontaminiranog zemljišta peške, zaštitna maska i rukavice stavljaju se u zaštitni položaj, a čizme se premazuju zaštitnom pastom. Pri kretanju preko kontaminiranog zemljišta visokim rastinjem, koristi se zaštitni ogrtač. Pri zaleganju na kontaminirano zemljište koristi se prostirač.

53. — Prostor tučen neprijateljevom minobacačkom i artiljerijskom vatrom vojnik obilazi. Ako se nađe na tučenom prostoru, savlađuje ga pretrčavanjem, ili se zaklanja u pogodan zaklon (levak eksplozije, udubljenja i sl.), odakle u pogodnom momentu nastavlja prebacivanje do sledećeg zaklona. Pauze u neprijateljevoj vatri treba koristiti za pokret.

Kad neprijatelj dejstvuje zapaljivim borbenim sredstvima, vojnik izbegava plamen sklanjajući se

u najbliži zaklon. Ako je zahvaćen zapaljivim materijama, odeću i opremu gasi valjajući se po zemlji, pomoću šatorskog krila i ćebeta, ili je skida. U tim slučajevima vojnici se međusobno pomažu.

54. — Po dubokom snegu vojnik se kreće pomoću krplji, smučki ili prtinom koju vojnici naizmenično prave.

Zaleđene potoke i male reke, kad je led deblji i izdržava težinu čoveka, vojnik savlađuje običnim korakom. Kad je led tanji i ne izdržava težinu čoveka, potok i reka se prelaze ojačavanjem pomoću dasaka i drugim priručnim premoštavanjem.

55. — Noću, pre kretanja, vojnik podešava oružje i opremu i maskira delove koji daju odblesak. Obraća pažnju na nečujnost kretanja, naročito na kamenitom zemljištu, kroz šiblje, šumu i vodu.

U tamnoj noći vojnik se kreće uspravno, a u svetloj noći, kad se telo ocrtava na horizontu i kad postoji mogućnost upotrebe sredstava za osmatranje noću, pognuto ili kao danju (koriste se razne maske od rastinja, uvale, useci, kanali, građevinski objekti i sl.).

Kroz visoku travu i šiblje kreće se tako što rukama najpre razmiče travu i šiblje ispred sebe. Pri kretanju kroz nižu travu i šiblje, noge se podižu iznad trave i šiblja i lagano se spuštaju na tlo.

Prilikom puzanja na tvrdom tlu, kundak puške ili držalja ašovčića ne treba da udara o zemlju, niti da drugi delovi opreme udaraju jedan o drugi. Puzanje noću izvodi se kao i danju i mora biti nečujno.

Ako vojnik ima infraskop ili akustični detektor i ako se oni aktiviraju, znači da se našao u polju osmatranja. Odmah se sklanja u stranu, koristi zaklon ili masku i menja pravac kretanja.

56. — Prilikom osvetljavanja zemljišta vojnik odmah zaleže. Čim osvetljavanje prestane, produžava pokret. Ne treba gledati prema izvoru svetlosti, jer dolazi do privremenog zaslepljenja i to otežava osmatranje.

Uočavanje i raspoznavanje predmeta noću najbolje je iz ležećeg stava. Pravac kretanja vojnik određuje pomoću orijentira za noć (istaknuti visovi, veštački objekti, drveće i drugi objekti koji se vide noću), ili se kreće pomoću azimuta.

3. POSTUPCI VOJNIKA U NAPADU

57. — Vojnik napada u sastavu odeljenja (grupe), u neposrednom sadejstvu sa susednim vojnicima i oruđima za podršku.

58. — Na polazni položaj (liniju razvoja) vojnik izlazi sa ostalim vojnicima svoga odeljenja, gde bira i zauzima pogodan zaklon za dejstvo.

Pošto dobije zadatak za napad, ukopava se, osmatra pravac daljeg kretanja, o svemu primećenom izveštava komandira odeljenja, spreman za pokret ka vatrenom i jurišnom položaju.

59. — Sa polaznog na vatrene položaje i na jurišni položaj vojnik se prebacuje vodeći računa o vezi sa susednim vojnicima. Prebacivanje se izvodi prikriveno, na komandu komandira odeljenja (grupe).

Svaki, pa i najmanji zaklon na zemljištu, koristi se za zaštitu od osmatranja i dejstva neprijatelja, a i za dejstvo iz vlastitog oružja. Za zaštitu najčešće se koriste jarkovi, udubljenja, levkovi od granata, nasipi, drveće, panjevi, veće kamenje, zidane ograde i drugo.

60. — Kad vojnik oseti da ga neprijatelj gađa, sklanja se u zaklon ili ga menja ako je raniji nepogodan. Česta promena mesta primorava neprijatelja da ponovo uočava cilj i priprema se za gađanje. U bliskoj borbi najbolja je zaštita precizno dejstvo iz vlastitog oružja.

61. — U toku prebacivanja ka jurišnom položaju i kad se približi neprijatelju na efikasan domet svog oružja, vojnik otvara vatru samoinicijativno ili na komandu komandira odeljenja. Kad vatru otvara samostalno, bira cilj i određuje nišan, nišansku tačku, vrstu paljbe i količinu municije.

Za vreme prebacivanja vojnici se naizmenično međusobno potpomažu i štite vatrom. Za prebacivanje koriste dejstvo vlastite artiljerije, minobacača, borbenih vozila i mitraljeza.

62. — Na jurišni položaj vojnik izlazi na komandu komandira odeljenja, sam, u grupi ili sa celim odeljenjem. Treba težiti da se na jurišni položaj izađe prikriveno i zauzme pogodan zaklon, koristeći uslove zemljišta, vatru vlastitih sredstava za podršku i dimnu zavesu.

U zaklonu na jurišnom položaju vojnik se priprema za juriš: osmatra neprijatelja, prati dejstvo vlastite artiljerije, minobacača i drugih sredstava, prati komande i signale komandira, podešava opremu, bira pravac kretanja i mesto prolaza u preprekama.

Otvaranje vatre sa jurišnog položaja vrši se samo ako je neprijatelj uočio vojnika na njemu i ako to naredi komandir odeljenja. Tada se vatra otvara na cilj koji će najviše ometati izvršenje juriša. Na komandu komandira odeljenja: »Juriš — NAPRED!« vojnik ide na juriš — hitro ustaje, istrčava 15—20 koraka, a zatim ubrzanim korakom,

povremeno gađajući uočene ciljeve iz ruku ili lovački, što bliže se približava neprijateljevom položaju, koristeći dim i vlastitu vatru. Na 20—30 koraka do neprijateljevog položaja prelazi u trčeći korak i sa uzvikom: »URA!« uskače u isti, dejstvujući vatrom i hladnim oružjem, a prema potrebi i bombom. Vodi računa o mogućim iznenađenjima: iznenadna pojava i protivnapad neprijatelja, nagla vatra neprijateljevih tenkova i artiljerije, nailazak na mine i druge prepreke.

Posle zauzimanja neprijateljevog položaja i uništenja neprijatelja, vojnik produžava napad prema naređenju komandira odeljenja, u okviru odeljenja i u sadejstvu sa tenkovima i oklopnim transporterima i uz podršku artiljerije, minobacača i drugih sredstava.

63. — Kroz prolaz u žičanoj prepreci i minskim poljima vojnik prolazi sa ostalim vojnicima, na način koji odredi komandir odeljenja. Ako prolaz u žičanoj prepreci nije otvoren, prepreku savlađuje pomoću raklji, daske, ćebeta i sl.

Ukoliko sa pešadijom napadaju tenkovi i oklopni transporteri, koristi ih kao zaklon, kreće se njihovim tragom kroz prolaz koji su napravili u neprijateljevim preprekama. Pri tome im svetlećim mecima pokazuje ciljeve, a vlastitom vatrom uništava lovce tenkova i poslugu na protivoklopnim sredstvima neprijatelja.

64. — Pri svakom zastanku u napadu vojnik se ukopava, maskira i priprema za odbijanje protivnapada neprijatelja ili za produženje napada. Pri odbijanju protivnapada, vatru otvara samoinicijativno ili na komandu komandira odeljenja. Sredstvom za blisku protivoklopnu borbu sačekuje i uni-

štava borbena vozila neprijatelja dejstvujući prvenstveno po njihovim bočnim stranama.

65. — Na signal nuklearne opasnosti ili kad uoči blesak nuklearne eksplozije, bez obzira na položaj u kom se našao (na otvorenom prostoru, u zaklonu, u borbenom ili transportnom vozilu, u zgradi i sl.), vojnik zatvara oči i istovremeno se baca na zemlju, u najbliži zaklon (ne dalje od dva koraka), suprotno od centra eksplozije, licem okrenut prema zemlji, štiteći otkrivene delove tela i odlažući oružje pored sebe. U ovom položaju vojnik ostaje 1—2 minuta. Nakon toga stavlja zaštitnu masku u zaštitni položaj i nastavlja izvršenje borbenog zadatka.

66. — Prilikom hemijskog udara vojnik zatvara oči, prekida disanje i stavlja zaštitna sredstva u zaštitni položaj. Ako borbena situacija dozvoljava, koristi za zaštitu pogodne zaklone: nastrešnice, drveće, zatvorena borbena i transportna vozila i sl.

Ukoliko je došlo do kontaminacije otkrivenih delova tela, pojave simptoma trovanja ili povrede, odmah pristupa dekontaminaciji i ukazivanju samopomoći i uzajamne pomoći, nakon čega produžava izvršenje borbenog zadatka.

67. — Prilikom **napada noću** vojnik priprema opremu kako bi mu pokret bio nečujan. U toku dana bira najpogodniji pravac za kretanje i pogodan orijentir pomoću koga bi održao taj pravac u toku noći. Osmatra i održava vezu sa susednim vojnicima. Uvek teži da neprijatelju priđe što bliže i bočno. Vatru otvara sa bliskog odstojanja.

Prilikom osvetljavanja zemljišta zaleže, a kad ono prestane nastavlja pokret. Kad se približi neprijatelju, sa ostalim vojnicima, bez uzvika: »Ura!«

uskače u neprijateljev položaj, uništavajući neprijatelja bliskom vatrom, bombom i protivoklopnim oružjem.

4. POSTUPCI VOJNIKA U ODBRANI

68. — Na položaju odbrane odeljenja, vojnik bira mesto za zaklon, ukoliko ga nije odredio komandir odeljenja. Mesto za zaklon treba da bude:

— prikriveno i da ima prikriven prilaz iz pozadine i ka susedu;

— pogodno za vatreno dejstvo i osmatranje ispred sebe i suseda;

— nepristupačno ili teže pristupačno za tenkove i brz napad pešadije neprijatelja, i

— pogodno za uređenje zaklona i maskiranje.

69. — Na mestu izabranom za zaklon, vojnik se priprema za dejstvo. Priprema obuhvata: ocenu odstojanja do orijentira i pojedinih uočljivih objekata, raščišćavanje ispred zaklona, ukopavanje i maskiranje.

U toku utvrđivanja vojnik odlaže oružje pored sebe, osmatra neprijatelja i uvek je spreman za dejstvo. Sebe i radove prikriva, što zavisi od udaljenja neprijatelja. Ne sme se udaljavati iz zaklona bez odobrenja, a posle završenog utvrđivanja odmara se u podgrudobranskom skloništu ili skloništu za odeljenje.

70. — **U očekivanju neprijateljevog napada vojnik se ne sme kretati po položaju niti raditi bilo šta, što može otkriti prisustvo njegove jedinice.**

Otvara vatru, načelno, na komandu komandira odeljenja. Kad neprijatelj dođe na odstojanje 400 metara i bliže, a njegova borbena vozila na domet

protivoklopnog oružja, vatru otvara samoinicijativno. Pri **samoinicijativnom otvaranju vatre neophodno je da izabere cilj, odredi odstojanje i zauzme odgovarajući nišan.**

Vatru ranije priprema na mestima moguće pojave neprijatelja i gde se njegovoj živoj sili i borbenim vozilima mogu naneti najveći gubici. Priprema se i za gađanje ciljeva u vazdušnom prostoru i za dejstvo noću. **Vojnik gađa cilj koji je najopasniji za njega i za njegovo odeljenje.**

71. — Kad neprijateljeva pešadija napada uz podršku borbenih vozila, uništavaju ih vojnici naoružani protivoklopnim oružjem. Ostali vojnici uništavaju njegovu pešadiju.

Kada borbena vozila prelaze preko rova, vojnici se sklanjaju u rov. Pošto vozila pređu, uništavaju ih protivoklopnim oružjem s leđa. Ostali vojnici streljačkom vatrom i bombama uništavaju neprijateljeve pešake koji prate borbena vozila.

72. — Vojnik prihvata blisku borbu sa neprijateljem i ne pušta svoje mesto bez odobrenja komandira odeljenja.

Na komandu komandira odeljenja, sa ostalim vojnicima, izvlači se na rezervni položaj. Izvlačenje vrši prikriveno, pod zaštitom vatre i dimne zavese, koristi rovove, saobraćajnice i prirodne zaklone. Na rezervnom položaju produžava borbu sa ciljem da se uništi neprijatelj, prvenstveno njegova borbena vozila, i zaustavi njegov napad.

73. — Pri napadu neprijatelja iz vazdušnog prostora na komandu komandira odeljenja vojnik se zaklanja ili sa ostalim vojnicima otvara vatru na avione i helikoptere.

74. — Na signal nuklearne i hemijske opasnosti vojnik postupa prema t. 65 i 66, pri čemu na odgovarajući način koristi pripremljene zaklone i objekte zaštite.

75. — **Za odbranu noću** i u drugim uslovima ograničene vidljivosti, vojnik se priprema u vidnom vremenu. Priprema obuhvata: izbor orijentira za noć, ocenu odstojanja od pojedinih orijentira i mesta na kojima se neprijatelj može pojaviti, i pripremu uređaja i oružja za osmatranje i gađanje noću i u drugim uslovima ograničene vidljivosti.

Ako se priprema za gađanje u uslovima ograničene vidljivosti nije mogla izvršiti pravovremeno, vojnik otvara vatru kad neprijatelj priđe na blisko odstojanje.

Za vreme osvetljavanja vojnik gađa kao i danju. Kad se cilj osvetli, treba što pre da nanišani i opali.

Glava III

STRELJAČKO ODELJENJE

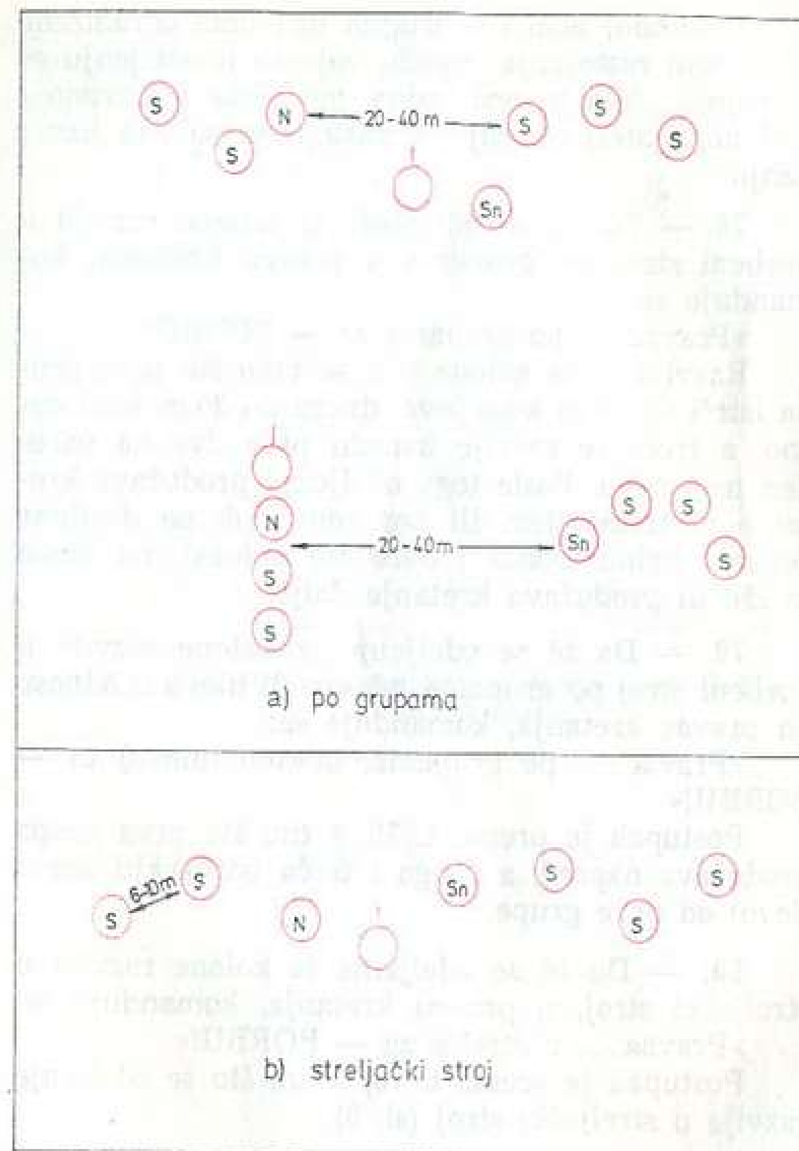
1. STRELJAČKO ODELJENJE U NAPADU

76. — Streljačko odeljenje napada redovno u sastavu streljačkog voda, a izuzetno i samostalno (kada je u osiguranju, kad vrši izdviđanje napadom ili kao ubačena jedinica kad napada neprijatelja iz pozadine). Odeljenje može biti i u rezervi čete.

Odeljenje, načelno, napada na frontu širine do 100 m.

77. — Zavisno od situacije i odluke komandira, odeljenje može napadati u streljačkom stroju ili u grupama: 2—3 grupe jačine po 3—4 vojnika (sl. 8). Tada se vojnici grupišu uz puškomitraljez, protivoklopna i druga sredstva vatrene podrške, ili čine zasebne streljačke grupe. Rastojanje između grupa, zavisno od zemljišta i jačine neprijateljeve vatre, može biti 20—50 m, a između vojnika u streljačkom stroju do 10 m.

Na teže prohodnom, brdskom, planinskom i kraškom zemljištu, rastojanje između grupa može biti i veće.

Sl. 8 — Borbeni stroj streljačkog odeljenja

U tamnoj noći i u drugim uslovima ograničene vidljivosti rastojanja između vojnika u odeljenju se smanjuju. Ako je noć vidna, zemljište otkriveno i kad neprijatelj osvetljava, rastojanja su ista kao i danju.

78. — Da bi se odeljenje iz kolone razvilo u borbeni stroj po grupama u pravcu kretanja, komanduje se:

»Pravac ... po grupama za — BORBU!«

Razvijanje iz kolone vrši se tako što prva grupa istrči do 20 m koso levo, druga do 20 m koso desno, a treća se razvije između prve dve na naređenom pravcu. Posle toga odeljenje produžava kretanje pretrčavanjem ili korakom, dok ne dostigne željenu širinu fronta i određeni položaj, na kome zaleže ili produžava kretanje dalje.

79. — Da bi se odeljenje iz kolone razvilo u borbeni stroj po grupama udesno ili ulevo u odnosu na pravac kretanja, komanduje se:

»Pravac ... po grupama, udesno (ulevo) za — BORBU!«

Postupak je prema t. 78, s tim što prva grupa produžava napred, a druga i treća istrčavaju desno (levo) od prve grupe.

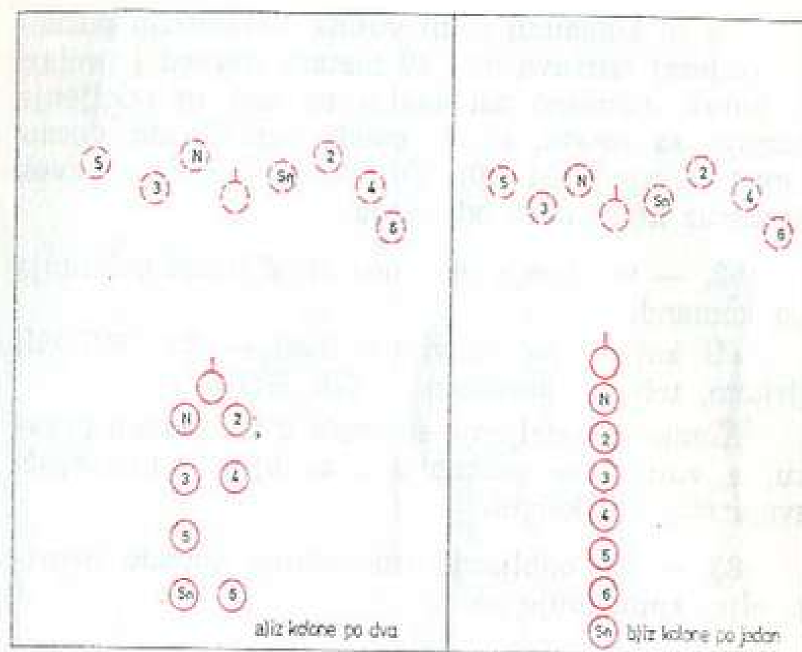
80. — Da bi se odeljenje iz kolone razvilo u streljački stroj, u pravcu kretanja, komanduje se:

»Pravac ... u strelce za — BORBU!«

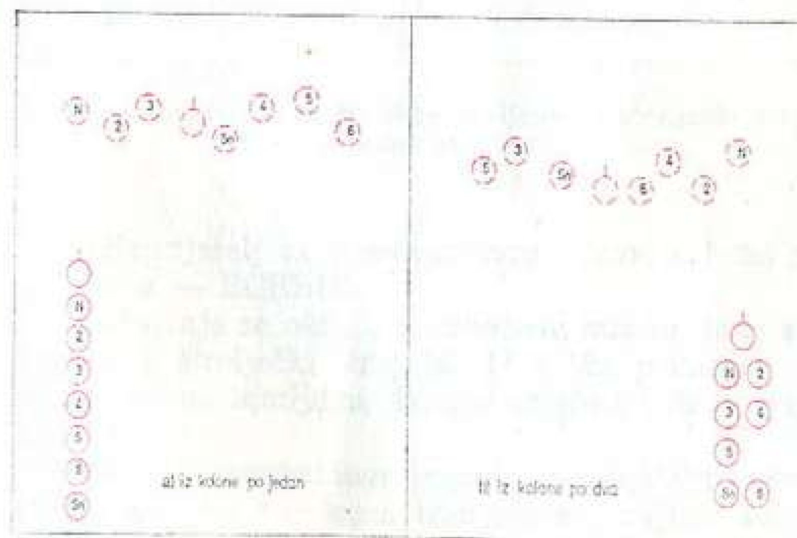
Postupak je prema t. 78, s tim što se odeljenje razvija u streljački stroj (sl. 9).

81. — Da bi se odeljenje iz kolone razvilo u streljački stroj udesno (ulevo) od pravca kretanja, komanduje se:

»Pravac ... udesno (ulevo) u strelce za — BORBU!«

Sl. 9 — Razvijanje streljačkog odeljenja u streljački stroj u pravcu kretanja

Sl. 10 — Razvijanje streljačkog odeljenja u streljački stroj u desnu (levu) stranu

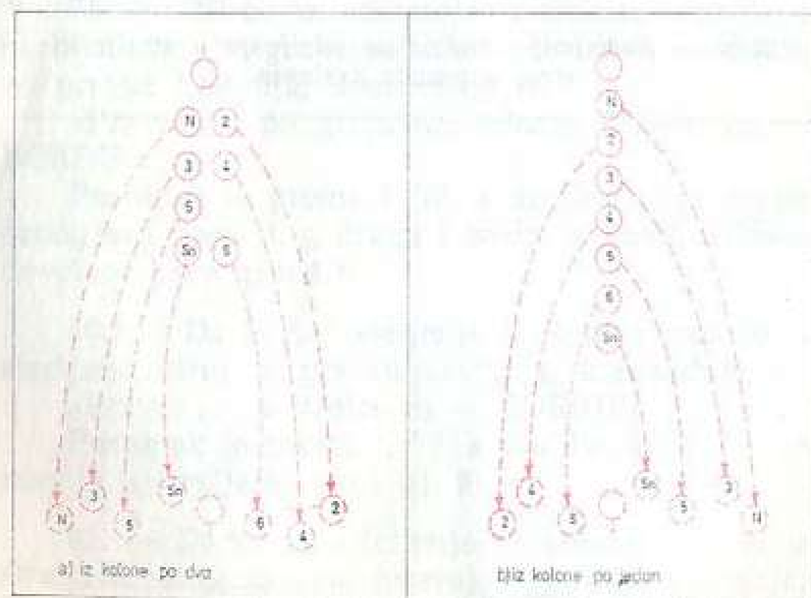
Na tu komandu čelni vojnik (nišandžija puškomitraljeza) istrčava oko 20 metara napred i prelazi u korak, odnosno zaustavlja se kad se odeljenje razvija sa mesta, a svi ostali vojnici idu desno (levo) od njega (sl. 10). Vojnik snajperista se uvek kreće uz komandira odeljenja.

82. — Odeljenje se iz borbenog stroja prikuplja po komandi:

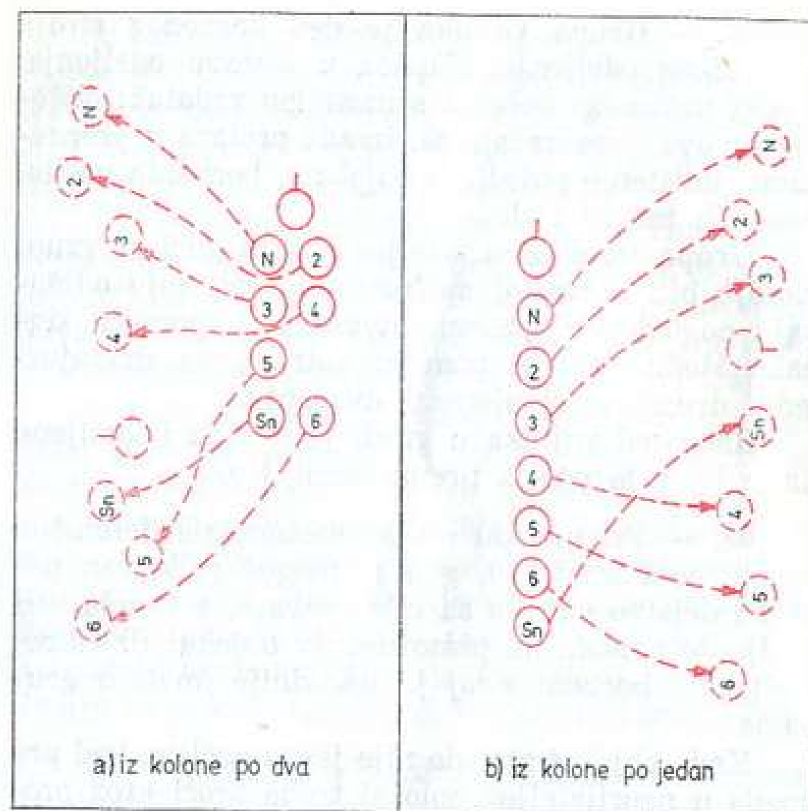
»U kolonu po jedan (po dva) — ZA MNOM! (trkom, trčećim korakom — ZA MNOM)«.

Komandir odeljenja se kreće u izabranom pravcu, a vojnici se prikupljaju za njim zauzimajući svoja mesta u koloni.

83. — Za odbijanje iznenadnog napada neprijatelja, komanduje se:

Sl. 11 — Razvijanje streljačkog odeljenja u streljački stroj u suprotnu stranu

Sl. 12 — Razvijanje streljačkog odeljenja u streljački stroj u bočne strane

»Neprijatelj sa fronta (zdesna, sleva, s leđa) u strelce za — BORBU!«

Odeljenje se okreće u označenu stranu, brzo se razvija u streljački stroj (sl. 11 i 12), prilagođava objektima na zemljištu, što pre zaleže i vatrom odbija napad.

Ako u iznenadnom napadu neprijatelja učestvuju tenkovi i oklopni transporteri, vojnici svim sredstvima uništavaju prvenstveno njegova borbena vozila.

84. — **Grupa vojnika** je deo borbenog stroja streljačkog odeljenja. Napada u sastavu odeljenja, a neki put može dobiti i samostalan zadatak: čišćenje rovova i saobraćajnica, izrada prolaza u preprekama, uništenje pojedinih objekata, borbenih vozila, vatrenih tačaka i sl.

Grupe vojnika u odeljenju i vojnici u grupi moraju biti u čvrstoj međusobnoj vezi, koju održavaju pogledom i glasom, otvoreno ili pomoću signala. Međusobno se pomažu vatrom, ne smetajući jedni drugima pri njenom otvaranju.

Raspored vojnika u grupi je u vidu izlomljene linije koja se povija prema zemljištu.

85. — Pri napadu na ispresecanom i delimično pokrivenom zemljištu, gde je moguć prikriven pokret i dejstvo vatrom sa više pravaca, a i onda kad odeljenje napada na jasno uočljiv objekat ili vatrenu tačku, borbeni stroj je pogodnije imati u grupama.

Kada objekat napada nije jasno uočljiv, kad pre upada u neprijateljev položaj treba proći kroz prolaz u minskoeksplozivnim preprekama neprijatelja i kad odeljenje u borbenom poretku voda ima uzak front, napada u streljačkom stroju.

86. — Odeljenje može preći u napad iz pokreta i iz neposrednog dodira.

Pri napadu iz pokreta određuje mu se linija razvoja sa koje posle kraće pripreme prelazi u napad. Linija razvoja treba biti što bliže neprijateljevom položaju. Najbolje je ako može poslužiti kao jurišni položaj.

Napad iz neposrednog dodira obično se izvodi na dobro organizovanu odbranu neprijatelja. Takav napad zahteva svestranu organizaciju i snažnu vatrenu pripremu i podršku.

U napadu na dobro organizovanu odbranu odeljenju se određuje polazni položaj. Na njemu se zauzima borbeni raspored i vrši priprema za napad. Kad god je moguće, treba težiti da se polazni položaj poklopi sa jurišnim položajem.

Na polaznom položaju vojnici se ukopavaju i maskiraju, osmatraju neprijatelja i dejstvo vlastitih sredstava podrške, uspostavljaju vezu sa susednim vojnicima, po komandi otvaraju vatru i pripremaju se za prebacivanje na jurišni položaj.

Između polaznog položaja (linije razvoja) i jurišnog položaja, ako se oni ne poklapaju, komandir čete određuje jedan ili više vatrenih položaja na međusobnoj udaljenosti do 200 m. Na njima odeljenje zastaje, vrši predah, uočava osobine zemljišta za dalji pokret, otkriva ciljeve i prilaze ka njima i izvršava vatrene zadatke radi obezbeđenja daljeg pokreta. Komandir odeljenja dopunjava zadatke odeljenju za pokret na sledeći vatreni (jurišni) položaj.

87. — Koji deo jurišnog položaja će posesti streljačko odeljenje — određuje komandir voda. Jurišni položaj ne treba da bude udaljen od neprijateljevog položaja više od 200 m.

88. — Komandir voda na zemljištu upoznaje komandira streljačkog odeljenja sa podacima i procenom neprijatelja, posle čega mu postavlja borbeni zadatak i organizuje sadejstvo sa ostalim odeljenjima i sredstvima ojačanja. Nakon prijema borbenog zadatka komandir odeljenja:

a) ceni situaciju,

b) dovodi odeljenje na polazni položaj i organizuje napad,

c) proverava spremnost odeljenja i izveštava komandira voda o gotovosti za napad.

U proceni situacije komandir odeljenja:

— ceni raspored i jačinu žive sile i sastav naoružanja neprijatelja, prema otkrivenim ciljevima; moguća mesta i značaj neotkrivenih vatrenih sredstava i prepreka, naročito ukopanih borbenih vozila. Na osnovu toga zaključuje kakav je plan neprijateljeve odbrane na frontu napada odeljenja — gde mu je težišni položaj, gde će biti ispaljena najjača vatra, a gde su mu slaba mesta u odbrani, kakve postupke može učiniti u toku odbrane da bi odbio napad ili povratio izgubljeni položaj;

— ceni zemljišne i druge uslove za napad — bira pogodne pravce za kretanje ka jurišnom položaju i zaključuje o najpogodnijem borbenom stroju za nastupanje i juriš, bira položaje za puškomitraljez i druga oruđa ojačanja na svim linijama i zaključuje na koje ciljeve, u kojoj fazi i kakvu vatru otvarati, uzimajući u obzir vatru koja je predviđena sredstvima viših komandi, procenjuje potrebu za sadejstvom suseda vatrom i pokretom u fazi nastupanja i juriša, utvrđuje postupak odeljenja posle razbijanja neprijatelja i zauzimanja njegovog položaja.

89. — Organizovanje napada od komandira odeljenja sastoji se od izdavanja zapovesti i davanja različitih uputstava. Pošto prikupi odeljenje, komandir vrši geografsku i topografsku orijentaciju, pokazuje orijentire i izdaje **zapovest,** koja sadrži:

— **podatke i procenu neprijatelja:** jačina, raspored žive sile i važnih vatrenih sredstava, plan njegove vatre, mesta i vrsta prepreka i prolaza u njima, i druge podatke o njegovoj odbrani;

— **zadatak voda:** polazni položaj za napad, pravac, objekat i cilj napada, vatreni položaji, jurišni položaj, način napada, gotovost za napad, vatrena

priprema i podrška napada ČVG, minobacača i artiljerije, i dr.;

— **zadatak odeljenja:** ojačanja, pravac, objekat i cilj napada, polazni položaj (linija razvoja), vatreni položaj, jurišni položaj, način savlađivanja prepreka, način odbijanja protivnapada neprijateljeve pešadije i tenkova, i postupak nakon ovladavanja objektom napada;

— **način sadejstva sa borbenim vozilima ako napadaju na pravcu odeljenja:** mesto i vreme prolaza kroz borbeni stroj, način obeležavanja pravca kretanja za svako vozilo i postupak odeljenja nakon njihovog prolaza kroz borbeni stroj;

— **zadatke susednih odeljenja:** pravci i objekti napada, način sadejstva i održavanja veze;

— **sastav i zadatak pojedinih grupa:** mesto na polaznom položaju (liniji razvoja); pravac kretanja, način međusobne podrške vatrom za vreme nastupanja na jurišni položaj i način izvršenja zadatka; zadatak snajperisti;

— **postupak odeljenja u slučaju napada iz vazdušnog prostora;**

— **mere obezbeđenja napada:** neposredno osiguranje, zadatak za osmatranje i otkrivanje novih ciljeva na zemlji i letelica u vazdušnom prostoru, PNHBOb, maskiranje, utvrđivanje, zaprečavanje, mesto četne stanice za snabdevanje i četne prihvatnice, pravce za donošenje municije i pravce za izvlačenje i iznošenje povređenih i obolelih i utrošak municije;

— **mesto komandira odeljenja** i ko mu je zamenik (ako ranije nije određeno) i **signale.**

Zapovest se izdaje na polaznom položaju (liniji razvoja), a dopunjuje na jurišnom položaju, sa mesta odakle se najbolje vidi pravac i objekat napada.

90. — Nastupanje odeljenja ka jurišnom položaju, zavisno od zemljišta i jačine neprijateljeve vatre, može da se izvrši celim odeljenjem, po grupama ili pojedinačno, što određuje komandir odeljenja. Način kretanja, zavisno od situacije, može u toku nastupanja da se menja.

91. — Ako se prebacivanje odeljenja sa jednog na drugi vatreni položaj izvodi jednovremeno celim odeljenjem, komanduje se:

»Odeljenje, pravac... trčećim korakom (trkom) — NAPRED!«, ili

»Odeljenje, pravac... na liniju... trčećim korakom (trkom, puzanjem) — NAPRED!«, ili

»Odeljenje trčećim korakom (trkom, puzanjem) — ZA MNOM!«.

Na te komande postupak je isti kao u t. 48—51.

92. — Odeljenje se zaustavlja na komandu:

»Odeljenje — STOJ!«

Na komandu: »Stoj!« odeljenje zaleže, koristeći mesne objekte kao zaklon, osmatra i prema potrebi i mogućnosti otvara vatru na neprijatelja.

Da bi odeljenje produžilo kretanje, komanduje se:

»Odeljenje — NAPRED (trkom — NAPRED)«.

Na tu komandu odeljenje produžava kretanje određenom brzinom i određenim pravcem.

93. — Da bi se odeljenje prebacilo pojedinačno ili u grupama, komanduje se:

»Odeljenje, na... (linija, objekat), pretrčavanjem zdesna (sleva, zdesna i sleva) po jedan — NAPRED!«, ili

»Odeljenje, na... (linija, objekat), pretrčavanjem po grupama; prva grupa — NAPRED!«

Na komandu za prebacivanje pojedinačno prvo se diže vojnik na kojeg se odnosi komanda, pravi skok određene dužine, zavisno od zemljišta i jačine neprijateljeve vatre. Sa zaustavljanjem prvog vojnika, istovremeno otpočinje prebacivanje sledećeg, koji se zaustavlja kada dođe u visinu prvoga, ili ga pređe za nekoliko koraka. Kad se drugi vojnik zaustavi, prvi vojnik pravi sledeći skok, a jednovremeno kreće i treći vojnik. Ostali vojnici u odeljenju prebacuju se na isti način i po redosledu koji je određen sve dok se ne stigne na liniju određenu komandom, odnosno na vatreni ili jurišni položaj. Isti je postupak kada se odeljenje prebacuje po grupama.

Prebacivanje se vrši pod zaštitom artiljerijske i minobacačke vatre, kao i vatre ostalih težih oruđa, sem u slučajevima kad se ono može izvesti prikriveno. Komandir odeljenja organizuje zaštitu prebacivanja i vlastitim sredstvima sa polaznog i svakog vatrenog položaja.

Vojnici se pri prebacivanju kreću prikrivenim pravcima što brže, koristeći pogodnosti i periodično slabljenje neprijateljeve vatre.

Komandir odeljenja se, načelno, prebacuje sa prvom polovinom odeljenja.

94. — U toku napada odeljenje može da otvara vatru na jedan cilj ili se vatra deli na nekoliko ciljeva.

95. — U toku nastupanja komandir odeljenja osmatra postupke odeljenja, prati nastupanje suseda i dejstvo sredstava podrške, koristi njihovu vatru radi nesmetanog prebacivanja na jurišni položaj. U slučaju da sused bude zaustavljen, pomaže mu vatrom.

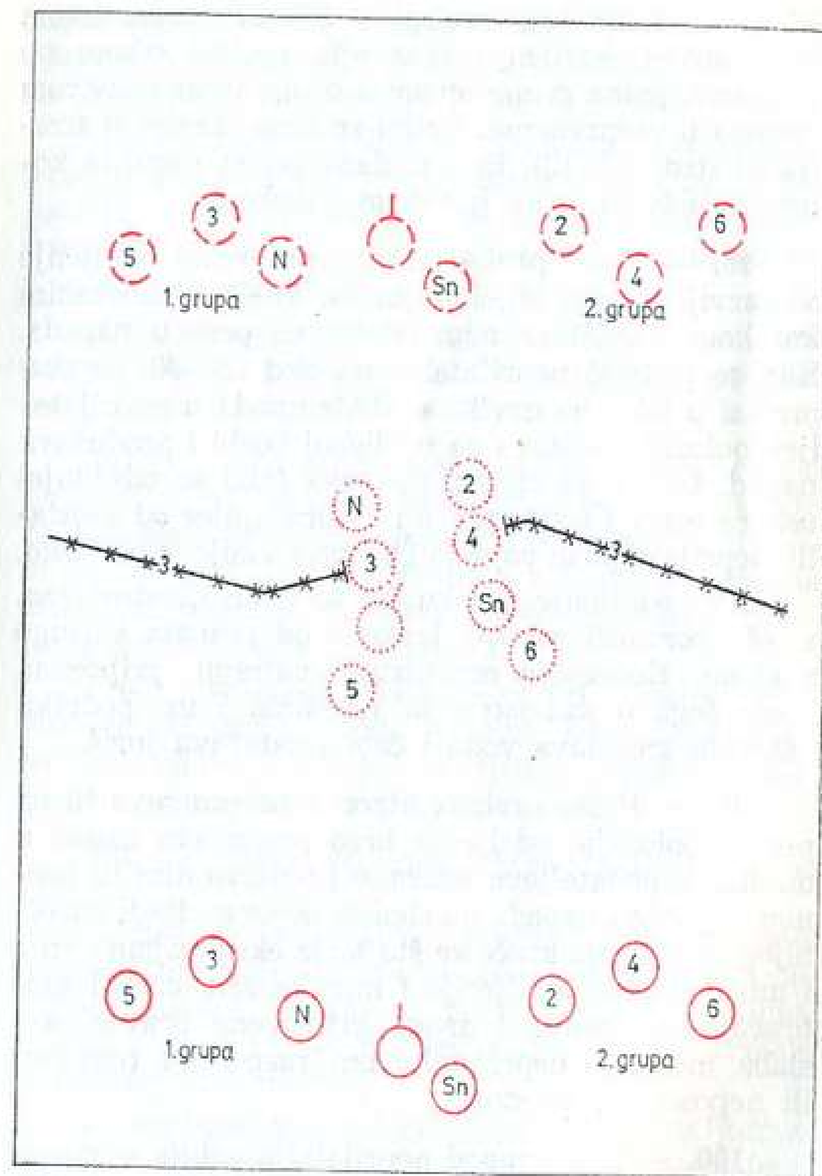
96. — Odeljenje na jurišni položaj izlazi pod zaštitom vatre artiljerije, minobacača, oruđa za neposredno gađanje i drugih sredstava, četne vatrene grupe, vatre vlastitih vatrenih sredstava i pod zaštitom dima. Posle izlaska odeljenja na jurišni položaj, vojnici postupaju prma t. 62, a komandir pokazuje mesto i način prolaska kroz prepreke, ukoliko to nije mogao ranije učiniti Na jurišnom položaju odeljenje do komande za juriš učestvuje u vatrenoj pripremi juriša, uništavajući i neutrališući one vatrene tačke koje ispoljavaju najjači uticaj na izvršenje juriša. Komandir odeljenja definitivno utvrđuje način izvršenja juriša.

97. — Na komandu komandira voda, komandir odeljenja komanduje: »Juriš — NAPRED!«

Na tu komandu odeljenje hitro istrčava 15—20 koraka napred i nastavlja kretanje ubrzanim korakom uz otvaranje vatre po najopasnijim ciljevima neprijatelja. Sva sredstva podrške vatrom najvećeg intenziteta tuku prednji kraj odbrane kako bi odeljenje što brže i sa što manje gubitaka uspešno upalo u neprijateljev položaj i savladalo ovu kritičnu fazu napada. U toku juriša komandir odeljenja može ostaviti puškomitraljez na jurišnom položaju ili kod prolaza u preprekama radi podrške juriša.

Kroz prolaz u minskom polju odeljenje prolazi trkom u koloni po jedan ili dva, zavisno od širine prolaza. Ako odeljenje juriša sa tenkom, a nije izrađen prolaz u protivpešadijskom minskom polju, kreće se tragom gusenica pozadi tenka van opasne zone dejstva mina. U svim drugim slučajevima odeljenje se kreće neposredno iza tenka i koristi ga kao zaklon.

Kroz žičane prepreke, ako su izrađeni širi prolazi i kad se prepreke savlađuju priručnim sredstvima, odeljenje načelno prolazi u streljačkom stroju.

Sl. 13 — Raspored streljačkog odeljenja pri savlađivanju žičanih prepreka

Ukoliko su izrađeni prolazi u žičanim preprekama male širine, odeljenje kroz njih prolazi trkom po grupama, jedna grupa levom a druga desnom ivicom prolaza u preprekama. Zatim se brzo razvija u streljački stroj (sl. 13). Red prolaza grupa reguliše komandir odeljenja na jurišnom položaju.

98. — Posle prolaska kroz prepreke, odeljenje se razvija prema objektu juriša, kreće se ubrzanim korakom i uništava neprijatelja na pravcu napada. Kad se približi neprijatelju na oko 20—30 koraka, prelazi u trk i uz uzvik: »URA!« upada u neprijateljev položaj, uništava ga u bliskoj borbi i produžava napad. Grupa za čišćenje rovova (ako se određuje) uskače u rov i čisti rovove i saobraćajnice od zaostalih neprijateljevih vojnika i prepreka koje je postavio.

Ako odeljenje u toku juriša bude zaustavljeno, zaleže koristeći rovove, levkove od granata i druge zaklone. Komandir organizuje vatrenu pripremu, posle čega u sadejstvu sa susedima i uz podršku vatrenih sredstava voda i čete produžava juriš.

99. — Pošto savlada otpor u prvom rovu ili na prvom položaju, odeljenje brzo produžava napad u dubinu neprijateljeve odbrane i obuhvatnim ili bočnim dejstvom napada na sledeći objekat. Radi uspešnijeg prodiranja kreće se što bliže eksplozijama zrna i mina vlastite artiljerije i minobacača, koristi saobraćajnice, rovove i druge prikrivene pravce, a i slaba mesta u neprijateljevom rasporedu (netučen ili neposednut prostor).

100. — Protivnapad neprijatelja odbija snažnom i masovnom vatrom, prvenstveno bočnom, a zatim produžava napad. Ako neprijatelj izvodi protivnapad u sadejstvu sa borbenim vozilima, na njih bočnom vatrom dejstvuju vojnici naoružani sredstvima za

blisku protivoklopnu borbu. Ostali vojnici u odeljenju dejstvuju po neprijateljevoj pešadiji, nastojeći da je zaustave i odvoje od borbenih vozila.

U toku napada lakše povređenim vojnicima se ukazuje pomoć u odeljenju (samopomoć i uzajamna pomoć), a teže povređeni se posle ukazane prve pomoći i zaklanjanja vidno obeležavaju i evakuišu u četnu prihvatnicu.

Neprijatelja koji se izvlači odeljenje uništava vatrom i brzim pokretom prodire u njegov raspored, ne dozvoljavajući mu da se odvoji od odeljenja.

101. — Ako odeljenje u toku napada dobije zadatak da se zaustavi, dostignuti položaj uređuje za odbranu, pri čemu prvenstveno koristi neprijateljeve rovove, levkove granata i druge objekte na zemljištu, pogodne za vatreno dejstvo, zaštitu i odbijanje protivnapada neprijatelja.

Posle izvršenog zadatka komandir odeljenja izveštava komandira voda o tome kako je zadatak izvršen i kakvo je stanje u odeljenju: vojnika, naoružanja i popunjenost municijom.

102. — Sadejstvo odeljenja sa tenkom ogleda se u:

— usklađenosti vatre i pokreta i međusobnom ispomaganju vatrom između odeljenja i tenka. Odeljenje uništava posluge na protivoklopnim oruđima, a tenk živu silu i automatsko oružje, i pravi prolaze u žičanim preprekama;

— međusobnom pokazivanju ciljeva (uključivanjem u unutrašnju vezu posade pomoću šlemofona, radiom, obeležavajućim i signalnim mecima) i obaveštavanju o preprekama;

— uzajamnoj pomoći prilikom savlađivanja prepreka, i

— pomoći posadi u različitim prilikama: snabdjevanje tenka municijom, izvlačenje povređenih članova posade iz tenka — ako se tenk prinudno napušta, ukazivanje prve pomoći posadi i sl.

103. — Odeljenje se, zavisno od osobina zemljišta i neprijateljeve vatre, može kretati ispred, pozadi ili pored tenka. Pozadi tenka kreće se pri savlađivanju protivpešadijskih prepreka i kad je protivoklopna vatra slabija.

Na pokrivenom i oštrije ispresecanom zemljištu, noću i u drugim uslovima ograničene vidljivosti, pri napadu na jače organizovanu odbranu kad neprijatelj raspolaže brojnim protivoklopnim sredstvima koja prethodno nisu neutralisana, odeljenje se kreće ispred tenka, vodeći računa o mogućnosti njegovog dejstva.

Tenk svojim oklopom štiti odeljenje, vatrom mu krči put i pravi prolaze u protivpešadijskim preprekama, prevozi odeljenje prilikom gonjenja, pri prelazu preko vodene prepreke koja se savlađuje gazom i pri savlađivanju raskvašenog zemljišta, raznih kanala, dubokog blata i sl.

104. — U napadu na slabije organizovanu odbranu i na vazdušni desant, pri gonjenju i u sličnim situacijama, odeljenje se prevozi na tenku kao tenkovski desant.

Penjanje odeljenja na tenk se izvodi kad tenk stane, po mogućnosti iza nekog zaklona. Nišandžija postavlja puškomitraljez na kupolu, spreman za dejstvo, a ostali vojnici zauzimaju pogodna mesta, koristeći kupolu za zaklon tako da mogu gađati iz ličnog naoružanja.

105. — Kad odeljenje kao desant naiđe na neprijatelja, na ugovoreni signal tenk usporava vožnju

ili staje, a vojnici skaču napred i u stranu od tenka, što dalje od gusenica, i odmah nastavljaju dejstvo zajedno sa tenkom.

106. — Ako odeljenje dejstvuje na oklopnom transporteru zavisno od situacije, postupa na jedan od sledećih načina:

— pri napadu na slabije organizovanu odbranu, odeljenje načelno, dejstvuje iz oklopnog transportera koji je podešen za to ili sa oklopnog transportera ako nije podešen, savlađuje otpor neprijatelja i brzo prodire u dubinu njegovog rasporeda, i

— pri napadu na jače organizovanu odbranu, odeljenje izlazi iz transportera, razvija se za borbu i dejstvuje peške ispred transportera. Transporter prati odeljenje i podržava ga vatrom na što kraćem odstojanju. Čim se slomi otpor neprijatelja i stvore uslovi za brzo prodiranje u dubinu, odeljenje se brzo ukrcava u transporter i nastavlja prodiranje u dubinu neprijateljeve odbrane.

107. — **Pri napadu noću,** komandir odeljenja vrši sve pripreme u toku dana. Pored ostalog, radi sledeće: proverava popunjenost odeljenja borbenim potrebama, prvenstveno svetlećom municijom, kontroliše podešenost opreme za kretanje i dejstvo noću, prema potrebi određuje noćne orijentire, organizuje osmatranje sredstvima za osmatranje noću, bira prikrivene prilaze neprijatelju i određuje način kretanja, precizira način savlađivanja prepreka, ako ih ima, preduzima potrebne mere za prikriveno privlačenje objektu napada i precizira postupke ako odeljenje pre vremena bude otkriveno.

Noću se odeljenje približava neprijatelju najčešće u koloni, težeći da mu priđe što bliže, kako bi, posle izvršenog razvoja, bez zaustavljanja upalo u

njegov položaj. Za vreme osvetljavanja, zaleže. Kada osvetljavanje prestane, nastavlja kretanje.

Ukoliko naiđe na prepreke u kojima nisu izrađeni prolazi, a ne mogu se obići, pristupa njihovom savlađivanju. Žičane prepreke, načelno, savlađuje priručnim sredstvima.

108. — Posle prolaska kroz prepreku, odeljenje se brzo razvija i načelno bez uzvika: »Ura!« upada u neprijateljev položaj, uništava ga iz neposredne blizine i prodire u dubinu. Kad neprijatelj otkrije napad ili jako osvetljava zemljište, dejstvo se izvodi kao i danju.

109. — Pri prodiranju u dubinu neprijateljevog položaja, komandir odeljenja naročitu pažnju obraća na:

— vezu između vojnika i grupa u odeljenju; vezu sa komandirom voda; sadejstvo i vezu sa susedima i oruđima za podršku;

— održavanje određenog pravca napada, i

— moguću iznenadnu i blisku vatru i dejstvo zaostalih grupa neprijatelja i na minskoeksplozivne prepreke.

110. — Pri napadu noću sa tenkom ili oklopnim transporterom, potrebna je veća opreznost zbog opasnosti gaženja. Zbog toga se ugovaraju posebni signali veze i utvrđuju detalji zajedničkog pokreta.

111. — **Grupu za izradu prolaza u preprekama** određuje prema potrebi komandir čete pre početka napada. Njena jačina može da bude od grupe vojnika do odeljenja, a sastav jednorodan ili mešovit (strelci, pioniri). Zadatak joj je da izradi prolaz u žičanim ili minskoeksplozivnim preprekama, da ga obezbedi i kroz njega provede vlastite delove. Grupu za izradu

prolaza u preprekama treba snabdeti sredstvima za pravljenje prolaza i uklanjanje prepreka (rukavice, makaze za sečenje žice, komplet za razminiranje i dr.).

Komandir grupe može biti i komandir streljačkog odeljenja. Kada primi zadatak, komandir bira najpogodniji prilaz do mesta određenog za izradu prolaza, priprema sredstva i izdaje grupi zadatak. Zadatak, načelno, sadrži:

— podatke o neprijatelju i gde se nalazi, uočene vatrene tačke, prvenstveno one koje štite prepreku,

— podatke o prepreci: mesto i pravac protezanja, zaštita i sl.,

— zadatak jedinice koja upućuje grupu,

— pravac prilaza prepreci i zadatak grupe,

— zadatak podgrupe za otvaranje prolaza, podgrupe za podršku i podgrupe za osiguranje,

— postupak posle izvršenog zadatka,

— signale i sl.

U određeno vreme, noću i u drugim uslovima ograničene vidljivosti ili pod zaštitom dima, grupa nečujno kreće na način koji najbolje odgovara konkretnim uslovima. Izrađeni prolaz grupa obezbeđuje, štiti i kroz njega provodi vlastite delove, podržava juriš, a zatim se priključuje svojoj jedinici i nastavlja napad.

Izrada prolaza se vrši prema delu IV Priručnika komandira odeljenja.

112. — **Grupu vojnika za čišćenje rovova i saobraćajnica** određuje komandir voda i postavlja joj zadatak. Grupa je načelno jačine tri vojnika. Snabdevena je većom količinom ručnih bombi i sredstvima za označavanje miniranih i kontaminiranih delova rovova i saobraćajnica.

113. — Komandir grupe pravovremeno određuje zadatak i način dejstva svakom vojniku. Grupa

juriša u sastavu svog odeljenja, a kad dođe do neprijateljevog rova, vojnici uskaču u njega, čiste ga od zaostalog neprijatelja, otkrivaju razne prepreke, označavaju ih ili uklanjaju.

114. — Pri čišćenju rova ili saobraćajnice, napred ide komandir grupe s puškom »na gotovs«. Na izvesnom odstojanju iza njega, na dužini između dva preloma rova, kreće se vojnik, koji baca ručne bombe, a iza njega (u sledećem prelomu) treći vojnik, koji štiti njihovo dejstvo.

Pošto komandir grupe dođe do prvog preloma rova, daje znak za bacanje bombe. Vojnik iza njega baca bombu u sledeći prelom. Kad bomba eksplodira, komandir prostreljuje rov, prelazi u deo rova gde je bomba eksplodirala i produžava dejstvo. Treći vojnik osmatra i za sve vreme štiti dejstvo prve dvojice. Na taj način grupa od preloma do preloma čisti rov (saobraćajnicu) na celoj dužini.

115. — Kad grupa otkrije minirani ili kontaminirani deo rova, komandir vidnim znakom obeležava njegov početak, izlazi iz rova i, pošto (puzanjem pored grudobrana) obiđe taj deo, spušta se u rov i obeležava njegovu zadnju ivicu. Ostali vojnici iz grupe štite komandira za vreme rada, a zatim produžavaju dejstvo dalje.

116. — Ježevi se iz rova izbacuju pomoću puške. Ukoliko su ježevi minirani ili se pozadi njih nalazi neprijateljev vojnik, prethodno se na njih baca bomba ili se neprijatelj uništava vatrom.

Posle izvršenog zadatka grupa produžava napad u sastavu svog odeljenja.

117. — **Grupa za uništavanje utvrđenih vatrenih tačaka** neprijatelja formira se kad se pre napada utvrdi njihovo postojanje i kad se u toku borbe naiđe

na njih, a nije ih moguće uništiti na drugi način. Jačine je od tri vojnika do odeljenja. Ako je veća, može biti ojačana ručnim bacačima, bestrzajnim topom, protivoklopnim sredstvima »zolja«, ručnim kumulativnim bombama, eksplozivom i drugim što je potrebno za izvršenje zadatka. Veća grupa se deli na podgrupu za uništenje, podgrupu za zaštitu, i podgrupu za otvaranje prolaza, ako je objekat zaštićen preprekom.

Grupa može uništavati bunker, ukopan tenk ili transporter, utvrđenu zgradu i sl. Može dejstvovati samostalno ili uz podršku preostalog dela odeljenja ili sredstava voda.

118. — Grupa, načelno, dejstvuje noću i u uslovima ograničene vidljivosti. Danju dejstvuje kad postoje ili kad se stvore povoljni uslovi za prikriven prilaz objektu, upotrebom dima i sl.

119. — **Pri napadu na naseljeno mesto**, streljačko odeljenje se kreće kroz bašte, voćnjake, dvorišta, kanalizacionu mrežu, otvore u zidovima zgrada i duž ograda, birajući pravac koji je manje tučen neprijateljevom vatrom. Otvorene ulice, trgove, raskršća i druga otkrivena mesta treba izbegavati.

Pokreti se izvode prikriveno, brzo, u vidu skokova i moraju biti podržani vatrom.

Prilikom kretanja ulicom, vojnici se prebacuju od ugla do ugla zgrada (ulica), koristeći drveće, ulaze u zgrade i druge zaklone.

Svaki vojnik (grupa) unapred treba da odredi mesto gde će se i kako prebaciti. Mesto gde bi se neprijatelj mogao nalaziti obaspe se vatrom, pa se tek onda preduzima pokret. Pošto se vojnik približi novom položaju, ako je mesto sumnjivo, dejstvuje vatrom, izlazi na položaj i zauzima zaklon.

120. — Zidove, ruševine, ograde i druge prepreke na pravcu kretanja odeljenje obilazi, a one koje se ne mogu obići savlađuje preskakanjem, provlačenjem ili pravljenjem otvora.

Pre savlađivanja treba proveriti da li je prepreka branjena vatrom i minirana. Miniranu prepreku označavati i obilaziti.

121. — Pri zauzimanju zgrade vojnici, koristeći vatru sopstvenih sredstava i sredstava za podršku, prikriveno prilaze zgradi i kroz otvore ubacuju bombe u nju, a zatim upadaju u zgradu. Jedna grupa produžava osvajanje prizemlja zgrade, druga oprezno prodire na prvi, a zatim na naredne spratove.

Pri čišćenju prostorija zgrade od zaostalog neprijatelja vojnici prostreljuju vrata vatrom, otvaraju ih pomoću duže motke, daske i sl., a zatim bacaju bombe i upadaju u prostoriju ne zadržavajući se na pragu. Iz jedne u drugu prostoriju prelazi se oprezno.

Zaprečene ulaze u zgradu treba raščistiti eksplozivom, bombama i drugim sredstvima. Čim se prolaz oslobodi, odeljenje brzo upada u zgradu i uništava neprijatelja.

Kad nije moguće da se u zgradu uđe kroz postojeće otvore, onda se pod zaštitom vatre ili dima zidovi probijaju eksplozivom ili drugim alatom. Otvaranje prolaza u zidovima eksplozivom izvodi se tako što jedan ili dva vojnika, pod zaštitom ostalih, priđu zgradi na mestu gde se želi napraviti prolaz, postave eksploziv, sklone se u zaklon i aktiviraju punjenje. Iz zauzete zgrade u susednu zgradu, kad god je moguće, ulazi se i preko krovova.

Usamljenoj zgradi može se privući i zauzeti je pod zaštitom dima i vatre oruđa za podršku, radi čega komandir odeljenja određuje dimioce i njihovu zaštitu vatrom.

122. — Posle upada u zgradu pojedine prostorije se postupno zauzimaju, pri čemu se neprijatelj uništava bombama i bliskom borbom.

U borbi za zgradu naročitu pažnju treba obratiti na predmete i delove zgrade koji mogu biti minirani minama iznenađenja, a to su: stepenice, pragovi, vrata, stolice, stolovi, peći, telefoni, lusteri i sl., a i na podrume, suterene, gde bi se mogle zadržati manje grupe neprijatelja.

123. — **Pri napadu u planini, na krasu i u šumi,** streljačko odeljenje može da dejstvuje sa fronta ili da vrši obuhvat radi ovlađivanja pojedinim važnim visovima, prevojima i sl. a nekada može da bude i ubačeno u neprijateljev raspored radi dejstva iz pozadine. Odeljenje se neopaženo privlači ka objektu napada, dejstvuje sa bliskog odstojanja i savlađuje otpor neprijatelja.

Napad u planini, na krasu i u šumi odvija se od objekta do objekta (uzvišenja, prevoji, proseci, proplanci i sl.). Odeljenje obično prodire u koloni, a vatrene tačke i mesta otpora napada obuhvatnim dejstvom.

124. — Pri napadu u planini, na krasu i u šumi, komandir odeljenja, pored ostalog, obraća pažnju na:

— obezbeđenje od iznenadne pojave i dejstva neprijateljevih delova, za što je nužno neprekidno osmatranje, izviđanje i održavanje vizuelne veze sa susedima;

— neprekidnost veze između grupa i pojedinih vojnika, naročito ako se napada noću;

— savlađivanje postojećih prirodnih i veštačkih prepreka;

— pravilno korišćenje zemljišta radi prikrivenog prilaza objektu napada (zidova, kamenih ograda, uvala, vrtača i sl.), i

— neposednuta i slabo branjena mesta radi neopaženog provlačenja u neprijateljev raspored.

U šumi se naročita pažnja obraća na drveće gde mogu da se prikriju neprijateljevi osmatrači i snajperisti.

125. — Pri napadu u planini, na krasu i u šumi streljačko odeljenje može da bude ubačeno u neprijateljev raspored helikopterom, u sastavu helikopterskog desanta ili samostalno, radi izvršenja posebnog zadatka (iznenadni napad na važan objekat, zaprečavanje, miniranje pojedinih objekata, izviđanje i sl.).

Ako je odeljenje u sastavu voda, dejstvuje po naređenju komandira voda. Ukoliko zadatak izvršava samostalno, komandir odeljenja dejstvuje u duhu naređenja pretpostavljenog starešine i konkretne situacije. U svakom slučaju organizuje osmatranje i neposredno osiguranje, uspostavlja vezu sa starešinom koji ga je uputio, izdaje potrebna naređenja vojnicima i prikriveno dovodi odeljenje na mesto izvršenja zadatka. Ako naiđe na neprijatelja, izbegava borbu i nastoji da ostane prikriveno sve do izvršenja zadatka. Posle izvršenog zadatka, zavisno od situacije, sačekuje svoju jedinicu, privremeno se priključuje nekoj jedinici teritorijalne odbrane ili nekoj drugoj jedinici.

126. — **Pri napadu zimi,** komandir odeljenja, pored ostalog, preduzima i sledeće:

— kontroliše ispravnost maskirnih odela, krplji i smučki, ukoliko izvršava specijalni zadatak;

— kontroliše ispravnost oružja;

— stara se da ljudstvo dobije toplu hranu i napitke, toplu odeću i obuću, potrebna sredstva za negu i zaštitu otkrivenih delova tela od hladnoće

i preduzima druge mere za zaštitu ljudstva od smrzavanja.

127. — Napad po dubokom snegu odvija se sporije. Polazni i jurišni položaj biraju se što bliže neprijatelju. Juriš se, uglavnom, izvodi u vidu skokova od objekta do objekta. Ako je odeljenje na smučkama, može preduzimati obuhvat i zabacivati se iza pojedinih objekata radi pomoći delovima koji napadaju sa fronta. Ukoliko odeljenje juriša zajedno sa tenkom, vojnici ukazuju pomoć tenku u savlađivanju snega i drugih prepreka.

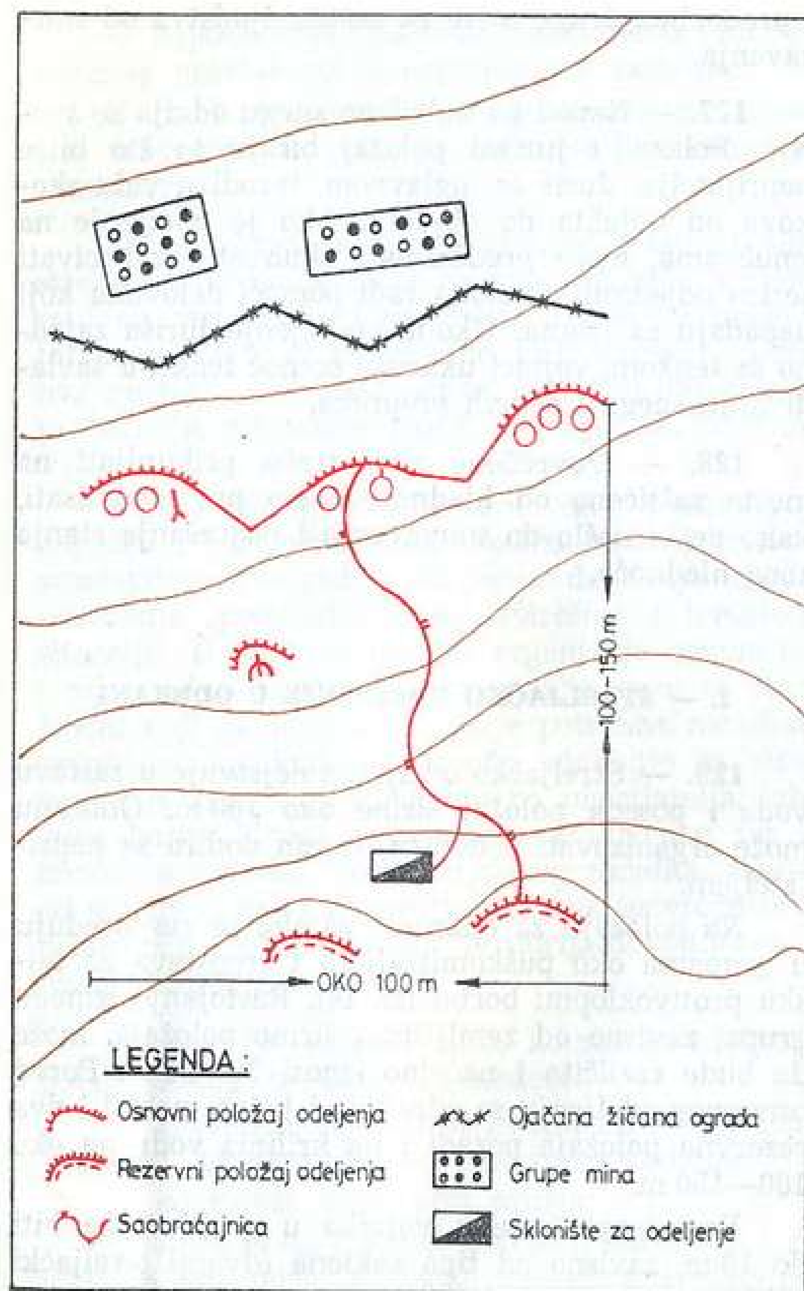
128. — Povređene zimi treba prikupljati na mesta zaštićena od hladnoće i što pre evakuisati, kako ne bi došlo do smrzavanja i pogoršanja stanja zbog hladnoće.

2. — STRELJAČKO ODELJENJE U ODBRANI

129. — Streljačko odeljenje dejstvuje u sastavu voda i poseda položaj širine oko 100 m. Odbranu može organizovati u dodiru ili van dodira sa neprijateljem.

Na položaju za odbranu vojnici se raspoređuju u grupama oko puškomitraljeza i sredstava za blisku protivoklopnu borbu (sl. 14). Rastojanje između grupa, zavisno od zemljišta i širine položaja, može da bude različito i načelno iznosi 20—50 m. Pored osnovnog odeljenju se određuje i jedan, nekad i dva rezervna položaja pozadi i na krilima voda na oko 100—150 m.

Rastojanje između vojnika u grupi može biti do 10 m, zavisno od tipa zaklona (dvojni streljački zaklon, grupni streljački zaklon za 3—5 vojnika i

Sl. 14 — Položaj streljačkog odeljenja u odbrani

sl.). Pri korišćenju prirodnih zaklona, to rastojanje može da bude manje ili veće.

Na položaju odeljenja mogu biti raspoređena i vatrena sredstva voda-čete.

Komandir odeljenja nalazi se u borbenom stroju odeljenja, na najpogodnijem mestu, odakle može da osmatra i komanduje.

130. — U sastavu voda streljačko odeljenje može organizovati odbranu u prvoj ili drugoj liniji. U odbrani čete može predstavljati rezervu, borbeno osiguranje, ili dejstvovati kao ostavljena (ubačena) jedinica.

131. — Zadatak odeljenja u odbrani je da živoj sili i borbenim vozilima neprijatelja nanese što veće gubitke, zaustavi ili uspori njihovo napredovanje i tako pomogne stvaranju uslova za slamanje neprijateljskog napada, dobitku vremena za organizaciju odbrane drugih jedinica u dubini, ili za protivnpade radi razbijanja neprijatelja.

132. — Kad od komandira voda primi zadatak za odbranu, komandir odeljenja se detaljno upoznaje sa zemljištem na položaju koji će braniti i na strani neprijatelja. Zatim:

a) vrši procenu situacije;

b) dovodi odeljenje u rejon odbrane, organizuje odbranu, reguliše uređenje položaja i život odeljenja na položaju;

c) prati situaciju, dopunjuje svoju procenu i rukovodi uređenjem položaja.

U proceni situacije komandir odeljenja:

— ceni gde će verovatno biti polazni položaj, jurišni položaj neprijatelja, moguću jačinu i sastav neprijatelja koji će napadati na položaj odeljenja; koliko se može očekivati njegovih tenkova i oklop-

nih transportera, kuda im je pogodno da napadaju i po kojim rejonima može biti njihova najjača vatra; na kojim linijama je najpogodnije uništavati neprijateljeva borbena vozila i njegovu pešadiju, postojanje prirodnih protivoklopnih prepreka i gde će biti postavljene minskoeksplozivne prepreke, u kojoj meri će to pomoći odbranu odeljenja; postojanje pravaca sa kojih bi neprijatelj mogao obuhvatiti položaj odeljenja i iznenaditi ga; je li položaj odeljenja na mestu koje je ugroženo od helikopterskih desanata;

— ceni položaj za odbranu i uslove odbrane — utvrđuje u kojoj meri više starešine vatrom artiljerije, minobacača, izradom prepreka i inžinjerijskim radovima poboljšavaju uslove odbrane i šta se time dobija, ocenjuje prirodnu maskiranost svog položaja i brisanost prostora za dejstvo vatrom i tenkoprohodnost, povezanost sa prostorom i vatrom jedinica pozadi i na krilima, uslove ukopavanja i maskiranja rovova i vatrenih položaja. Zaključuje o rasporedu vojnika i vatrenih sredstava, posebno snajperiste i protivoklopnih oruđa, o težištu vatre, vatrenim zonama i mestima zaprečne i koncentrične vatre (ako je nužno mimo onog što je naredio komandir voda), o načinu zaštite bokova i pozadine, o protivvazdušnoj odbrani i o osmatranju.

Nakon izvršene procene i utvrđenog plana odbrane komandir dovodi odeljenje na položaj, organizuje osmatranje i pristupa organizaciji odbrane.

133. — Na položaj za odbranu odeljenje izlazi prikriveno, najčešće u koloni. Posle stizanja na položaj komandir odeljenja raspoređuje vojnike levo i desno od sebe tako da imaju preglednost položaja za odbranu i prostora ispred njega. Pošto izvrši geografsku i topografsku orijentaciju i pokaže orijentire, komandir odeljenja izdaje **zapovest** za odbranu, koja sadrži:

— **podatke o neprijatelju** i procenu verovatnog dejstva: jačina, sastav, verovatni polazni položaj — linija razvoja i jurišni položaj, kako će dejstvovati, posebno njegova borbena vozila, i kako će biti podržan i dr.;

— **zadatak voda:** rejon odbrane, prednja granica pojasa glavne zaprečne vatre, gotovost za odbranu i dr.; zadaci artiljerije, minobacača, bestrzajnih oruđa i ručnih bacača ispred položaja odeljenja i prepreke koje će biti izrađene;

— **zadatak odeljenja:** položaj za odbranu, zona dejstva, dopunski pravac dejstva, linija samostalnog otvaranja vatre, rezervni položaj, pravac dejstva sa njega i zadatak;

— **zadatak suseda:** položaj za odbranu, vatrena sredstva kojim dejstvuju ispred odeljenja, održavanje veze sa susedom i ko je odgovoran za obezbeđenje spoja;

— **sastav grupa** i komandire, ako nisu ranije određene, njihovo mesto i zadatak na osnovnom i rezervnom položaju i način dejstva; mesto i zadatak snajperiste;

— **zadatak pridatim oruđima:** vatreni položaj, pravac dejstva i linije samostalnog otvaranja vatre;

— **mesta zaprečnih i koncentričnih vatri** i zadatak grupa i pojedinih oruđa u njihovom ostvarenju; način dejstva u ostvarenju PGZV;

— **sastav grupe lovaca** borbenih vozila ako se obrazuje i zadatak na uništenju borbenih vozila;

— **zadatak odeljenja u slučaju napada iz vazdušnog prostora;**

— **mesto i zadatak osmatrača** kad se određuje novi zadatak ili kad mu ranije nije postavljen zadatak;

— **zadatak za utvrđivanje** i maskiranje — šta i do kog vremena ima ko uraditi;

— **mere obezbeđenja odbrane:** neposredno osiguranje, PNHBOb, maskiranje, mesto četne stanice za snabdevanje, četne prihvatnice, pravac i način snabdevanja municijom i drugim borbenim potrebama i pravac izvlačenja povređenih i obolelih;

— **mesto komandira odeljenja** i ko mu je zamenik, ako ranije nije određen, i **signale.**

U izvesnim situacijama neke tačke ne moraju biti obuhvaćene u zapovesti, a neki put će se uneti i nove.

134. — Pošto je izdao borbenu zapovest, komandir odeljenja naređuje vojnicima da zauzmu određena mesta i pristupe uređenju položaja. Kada vojnici posednu svoje položaje, komandir odeljenja organizuje sistem vatre.

135. — Stepen uređenja položaja za odbranu zavisi od raspoloživog vremena, vremenskih prilika, aktivnosti neprijatelja i drugih uslova. Prvo se uređuje osnovni, a zatim rezervni položaj. U nekim slučajevima mogu se prvo izraditi zakloni na osnovnom, a zatim na rezervnom položaju, posle čega se nastavlja potpuno uređenje osnovnog, a zatim rezervnog položaja.

Pri uređenju položaja najpre se izvode radovi koji obezbeđuju vatreno dejstvo: raščišćavanje i osnovno ukopavanje. Kad ima dovoljno vremena, rade se zakloni za stojeći stav i za oruđa punog profila. Povezivanjem pojedinačnih zaklona, dobija se grupni streljački zaklon za 3—5 vojnika, a njihovim povezivanjem — uređen položaj za odeljenje. Za zaštitu od neprijateljevog oružja za masovno uništavanje rade se podgrudobranska skloništa ili sklonište lakog tipa za celo odeljenje. Neki vojnici se mogu

angažovati za postavljanje prepreka, što reguliše komandir voda. Izrada zaklona vrši se prema delu IV Priručnika za komandira odeljenja.

Kad nema dovoljno vremena, vojnici za zaštitu i dejstvo najpre podešavaju prirodne zaklone ili rade zaklone za ležeći stav, koje postepeno dorađuju za klečeći i stojeći stav.

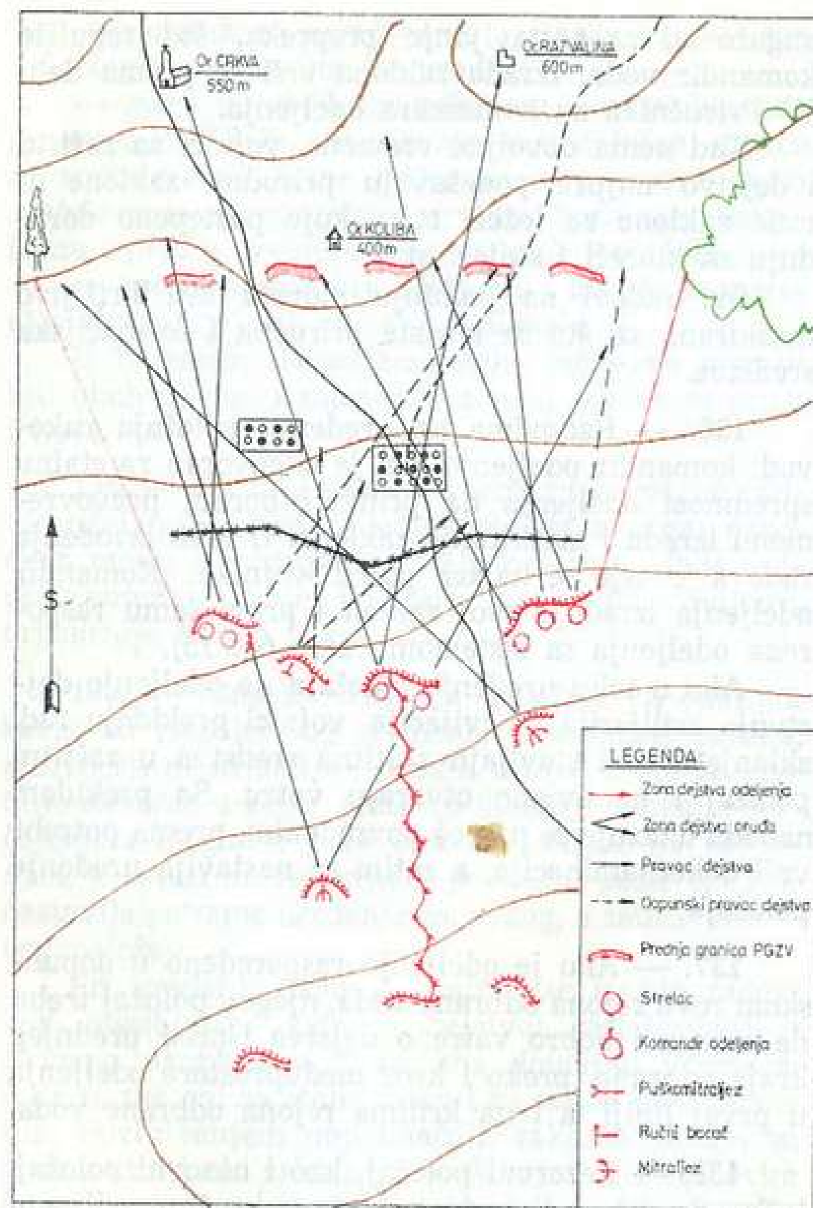
Svi radovi na položaju moraju biti brižljivo maskirani, za što se koriste priručna i formacijska sredstva.

136. — Radovima na uređenju položaja rukovodi komandir odeljenja. On je odgovoran za stalnu spremnost odeljenja da prihvati borbu, pravovremenu izradu i maskiranje zaklona. U toku izvođenja radova oružje se nalazi pored vojnika. Komandir odeljenja izrađuje svoj zaklon i pravi šemu rasporeda odeljenja sa sistemom vatre (sl. 15).

Ako u toku uređenja položaja na odeljenje dejstvuje artiljerija ili avijacija, vojnici prekidaju rad, sklanjaju se i stavljaju zaštitna sredstva u zaštitni položaj i na avione otvaraju vatru. Sa prekidom napada ukazuje se pomoć povređenim, prema potrebi vrši dekontaminacija, a zatim se nastavlja uređenje položaja.

137. — Ako je odeljenje raspoređeno u dopunskom rovu rejona odbrane voda, njegov položaj treba da omogući dobro vatreno dejstvo ispred prednjeg kraja odbrane, preko i kroz međuprostore odeljenja u prvoj liniji, a i na krilima rejona odbrane voda.

138. — Rezervni položaj, kao i osnovni položaj, treba da omogući i da upotpuni kružnu odbranu rejona odbrane voda. Prelazak odeljenja na rezervni položaj zavisi od zadatka i toka odbrane, ali se uvek obavlja po naređenju pretpostavljenog starešine.

Sl. 15 — Načelna šema rasporeda streljačkog odeljenja sa vatrenim sistemom

139. — Vreme od završetka uređenja položaja do početka napada neprijatelja koristi se za odmor vojnika. **Zabranjen je svaki pokret po položaju**, naročito ako je on u prvoj liniji voda i ako je na otkrivenom zemljištu.

140. — Da bi se izbegli gubici od neprijateljeve avijacije, artiljerije, minobacača, nuklearnih, hemijskih i zapaljivih sredstava, za vreme vatrene pripreme napada, ljudstvo stavlja zaštitna sredstva u zaštitni položaj i sklanja se u skloništa. **Na pogodnom položaju i u najbolje uređenom zaklonu ostaje osmatrač i dežurno oruđe, ako ga komandir voda odredi.** Smenu osmatrača i posluge dežurnog oruđa reguliše komandir odeljenja.

141. — Kada neprijatelj otpočne sa nastupanjem, vatrena sredstva se na komandu komandira odeljenja postepeno uvode u borbu srazmerno njihovim borbenim mogućnostima i približavanju neprijatelja. Odeljenje mora biti na položaju pre nego što neprijateljeva pešadija uđe u pojas glavne zaprečne vatre.

142. — Vatrom puškomitraljeza uništavaju se posluge pojedinih oruđa i grupisana živa sila, vatrom snajperiste najvažniji ciljevi: oficiri, kuriri, radisti, osmatrači, nišandžije na pojedinim vatrenim sredstvima i sl., vatrom strelaca manje grupe i pojedinačni ciljevi, a vatrom sredstava za blisku protivoklopnu borbu tenkovi i druga borbena vozila.

143. — Streljačko odeljenje otvara vatru na komandu glasom, prema ugovorenom signalu ili samostalno. Komande za otvaranje vatre načelno se izdaju za gađanje na daljinama preko 400 m i za ostvarivanje masovnih vatri, a na bližim odstoja-

njima samo prema potrebi, radi sasređivanja, podele, prekida, prenosa vatre i sl.

144. — Vatra se otvara samostalno, načelno na daljinama manjim od 400 m, osim snajperiste. Pri tome svi strelci i snajperisti sami biraju ciljeve, određuju daljinu, nišan, nišansku tačku, vrstu vatre i količinu municije, početak otvaranja i prekida vatre.

Vatra iz automatskih pušaka otvara se jedinačnom paljbom, sem kad treba ostvariti neku masovnu vatru ili tući grupni cilj. U tom slučaju se automatska vatra otvara prema komandi komandira, koji određuje i količinu municije za utrošak.

Ako raspored odeljenja i vatrenih sredstava nije otkriven, a postoje povoljni uslovi za iznenađenje, neprijatelj se pušta na blisko odstojanje, kako bi mu se jednovremenim dejstvom iz celokupnog naoružanja naneli što veći gubici i zaustavio njegov napad.

145. — Za otvaranje vatre celim odeljenjem na jedan cilj komanduje se: »**Odeljenje, u visini puta, grupa, pet, po dva kratka (brzom) — PALI!**«

Po ovoj komandi vojnici naoružani automatskim naoružanjem gađaju kratkim rafalima, a naoružani puškama 7,9 mm brzom paljbom, sve do ispaljivanja komandovanog broja rafala, do komande: »PREKINI!« ili do uništenja cilja. Pri nišanjenju strelci samostalno biraju ciljeve i nišansku tačku.

Da se ograniči broj metaka, pre izvršnog dela komande, komanduje se: »... **Strelci, po dva kratka (po pet metaka), puškomitraljez pet kratkih — PALI!**« Za gađanje ciljeva koja se kreću, kao što su: vozila, padobranci, helikopteri, avioni, određuje se i veličina preticanja u figurama. Na primer: »**Odeljenje, po padobrancima, pet figura — PALI!**«

146. — Za jednovremeno otvaranje vatre na dva cilja komanduje se: »**Puškomitraljez, orijentir 2, mitraljez, šest; strelci po pešadiji koja nastupa, tri — PALI!**«.

Na ovu komandu, vatra se otvara jednovremeno na oba cilja, a traje do uništenja — neutralisanja ciljeva ili do komande »PREKINI!«

147. — Komandir odeljenja, umesto komande, može puškomitraljezu postaviti vatreni zadatak u vidu kratkog naređenja, na primer: »**Puškomitraljez, mitraljez na ivici šume — NEUTRALIŠI!**« Na ovo naređenje nišandžija samostalno otvara vatru dok ne izvrši zadatak ili do komande: »PREKINI!«.

148. — Vojnicima naoružanim sredstvima za blisku protivoklopnu borbu, komandir odeljenja postavlja zadatke koje oni samostalno izvršavaju, kad se borbena vozila približe na domet njihovog oružja. Kad se predviđa masovan napad borbenih vozila, celo odeljenje dobija sredstva za blisku protivoklopnu borbu. Tada mu je osnovni zadatak uništavanje tenkova i oklopnih transportera neprijatelja.

149. — Kad situacija zahteva da se brzo otvori vatra na iznenadne i opasne ciljeve, vojnici samostalno ili na komandu komandira gađaju kratkim rafalima (brzom paljbom), do komande za prekid paljbe, odnosno do uništenja cilja.

150. — Na neprijatelja koji vrši juriš odeljenje dejstvuje svim sredstvima. Najsnažnija vatra se otvara kad neprijatelj savlađuje prepreke, posebno po najisturenijim borbenim vozilima i pešadiji koja se nađe u prolazu. Ručne bombe se bacaju kad neprijatelj priđe u domet bacanja.

Borbu protiv tenkova i oklopnih transportera vode vojnici naoružani sredstvima za blisku protivoklopnu borbu i lovci tenkova. Ako odeljenje i protivoklopna sredstva viših starešina ne odbiju napad tenkova i oklopnih transportera i oni se približe položaju odeljenja, vojnici se sklanjaju u rov, a kad oni prođu uništavaju neprijateljevu pešadiju nastojeći da je odvoje od vozila koja se uništavaju vatrom s leđa.

151. — Ako neprijateljeva pešadija upadne u položaj odeljenje, vojnici je uništavaju streljačkom vatrom i bombama. Nadiranje neprijatelja duž rovova i saobraćajnica odeljenje sprečava vatrom i ranije pripremljenim preprekama: ježevima, minama i sl.

152. — Kad neprijatelj juriša na susedno odeljenje, komandir odeljenja, zavisno od stepena angažovanja na svom pravcu, vatrom dela svojih sredstava ili svim sredstvima sadejstvuje napadnutom odeljenju. U slučaju prolaza u međuprostor sa susednim odeljenjem ili pojave neprijatelja na boku, odeljenje ga uništava vatrom dela vatrenih sredstava, ne prekidajući dejstvo u svojoj zoni.

153. — Svaku pogodnu priliku, kao što je: zaustavljanje neprijatelja, slabljenje njegove podrške, otkrivanje krila, odvajanje pešadijskih delova od tenkova i oklopnih transportera, odeljenje koristi za izvođenje **protivnapada,** koji se priprema snažnom vatrom svih sredstava odeljenja i voda.

Protivnapad suseda ili jedinice iz dubine odeljenje podržava vatrom ili se, prema naređenju komandira voda priključuje jedinici koja ga izvodi. Pri podršci protivnapada vatrom, prvenstveno se dejstvuje po ciljevima u svojoj zoni dejstva koji ometaju dejstvo jedinice koja izvodi protivnapad. Delom

vatrenih sredstava se dejstvuje u bok neprijatelja na koji se izvodi protivnapad. Svakom protivnapadu koji se izvodi preko položaja odeljenja ono se obavezno priključuje.

Neprijatelja koji se izvlači, posle neuspelog juriša, odeljenje uništava najjačom vatrom, sprečavajući mu da se sredi.

Posle odbijanja juriša, komandir sređuje odeljenje, popravlja položaj i priprema se za ponovno odbijanje napada neprijatelja.

154. — Na rezervni položaj odeljenje se prebacuje samo na osnovu naređenja komandira voda. Vojnici se prebacuju pod zaštitom vatre puškomitraljeza, susednih odeljenja, delova iz dubine i sredstava voda. Zavisno od zemljišta i jačine neprijateljeve vatre, prebacivanje se načelno izvodi po delovima. Celo odeljenje se jednovremeno prebacuje samo pod zaštitom vatre drugih jedinica ili pod zaštitom dima, magle i mraka. Komandir odeljenja se izvlači sa poslednjom grupom vojnika.

Prebacivanje odeljenja na rezervni položaj izvodi se po istim komandama kao u t. 93, samo što se u izvršnom delu komande umesto »NAPRED« komanduje »NAZAD«.

Puškomitraljez se može prebaciti prvi ili poslednji. U oba slučaja vatrom štiti prebacivanje odeljenja.

Posedanjem rezervnog položaja odelenje sprečava prodor neprijatelja dalje u dubinu odbrane, uništavajući ga vatrom u zoni dejstva.

155. — Lakše povređeni vojnici posle ukazane pomoći nastavljaju borbu, a teže povređene posle ukazane pomoći nosioci ranjenika evakuišu u četnu prihvatnicu.

156. — U toku izvođenja odbrane i posle izvršenog zadatka komandir odeljenja izveštava komandira voda o stanju u odeljenju: o povređenim i poginulim vojnicima, stanju naoružanja i municije, o svojim namerama, uočenim promenama kod neprijatelja i sl.

157. — **U odbrani noću** i u drugim uslovima ograničene vidljivosti, komandir odeljenja organizuje i priprema sredstva za osmatranje i gađanje noću, ako sa njima raspolaže, određuje orijentire za noć, linije i pravce na koje treba pripremiti vatru i odstojanja do njih, organizuje dopunsko osmatranje, određuje postupke odeljenja za vreme osvetljavanja, saopštava znake za raspoznavanje, a zatim naređuje pripremu oružja za dejstvo u uslovima ograničene vidljivosti i organizuje odmor ljudstva.

158. — U uslovima ograničene vidljivosti, odeljenje sačekuje da neprijatelj priđe što bliže, a zatim ga uništava bombama i snažnom bliskom vatrom, prisiljavajući ga da odustane od napada. Za posedanje rezervnog položaja i za izvlačenje u dubinu koriste se pravovremeno određeni pravci. Odvajanje od neprijatelja treba da bude brzo i nečujno, načelno pošto se odbije njegov napad.

159. — Borba protiv neprijateljevih borbenih vozila izvodi se tako što se puštaju na kraća odstojanja i gađaju u bočne strane. Vojnici moraju biti u zaklonima i maskirani, jer savremeni tenkovi raspolažu uređajima za noćno gađanje i osmatranje, koji su efikasni na daljinama do 1000 m i većim.

160. — **Grupu lovaca borbenih vozila** može da obrazuje komandir odeljenja iz svog sastava, ako odeljenje nije u dovoljnoj meri snabdeveno protivoklopnim sredstvima, prvenstveno od vojnika naoružanih sredstvima za blisku protivoklopnu borbu, kao što su: ručne kumulativne bombe, ručni bacač »zolja«, tromblonske kumulativne mine, flaše sa zapaljivom tečnošću, protiventkovske mine, dimne kutije i sl. Grupa dejstvuje na položaju odeljenja ili izdvojeno u međuprostorima. usecima, manjim tesnacima, ulicama, prosecima i sl. Položaj grupe lovaca borbenih vozila načelno se bira pozadi prirodnih protivoklopnih prepreka. Postavlja se bočno u odnosu na pravac kretanja borbenih vozila i na pravcu odakle je moguće dejstvovati sa više uzastopnih položaja.

Zadatak grupe lovaca borbenih vozila sadrži: podatke o neprijatelju, položaj za dejstvo, zadatak grupe, zadatak susednih grupa, način vatrene podrške grupe i održavanja veze.

161. — Pošto primi zadatak, komandir odvodi grupu na položaj, gde organizuje osmatranje, određuje mesto, daje zadatak svakom vojniku i objašnjava način dejstva — uništenja oklopnog borbenog sredstva, posade, odnosno tenkovskog desanta, pravac, način i vreme izvlačenja posle izvršenog zadatka.

Na određenom mestu grupa priprema protivoklopna sredstva, ukopava se i maskira. Grupa može da pripremi više položaja, a u toku borbe poseda one koji pružaju najpovoljnije uslove za protivoklopnu borbu.

162. — Grupa lovaca borbenih vozila ostaje prikrivena sve dok neprijateljevi tenkovi ne dođu na domet njihovog naoružanja. Najbolje je ako borbena vozila propusti, pa ih gađa s leđa i u bočne strane.

163. — Pri dejstvu noću daljina i pravac kretanja borbenih vozila određuje se po zvuku motora. Noću se gađa u blesak tenkovskog topa, a kad se

prostor osvetljava, dejstvuje se kao i danju. U nekim slučajevima komandir voda može dobiti uređaj za osmatranje noću, a komandir odeljenja, pored koga je bestrzajno oruđe, može koristiti podatke noćnog nišana na njemu.

Ako borbena vozila ne idu direktno na položaj lovaca borbenih vozila i ako su van dometa njihovih sredstava, oni se premeštaju na drugi položaj, odakle kosom i bočnom vatrom dejstvuju na njih.

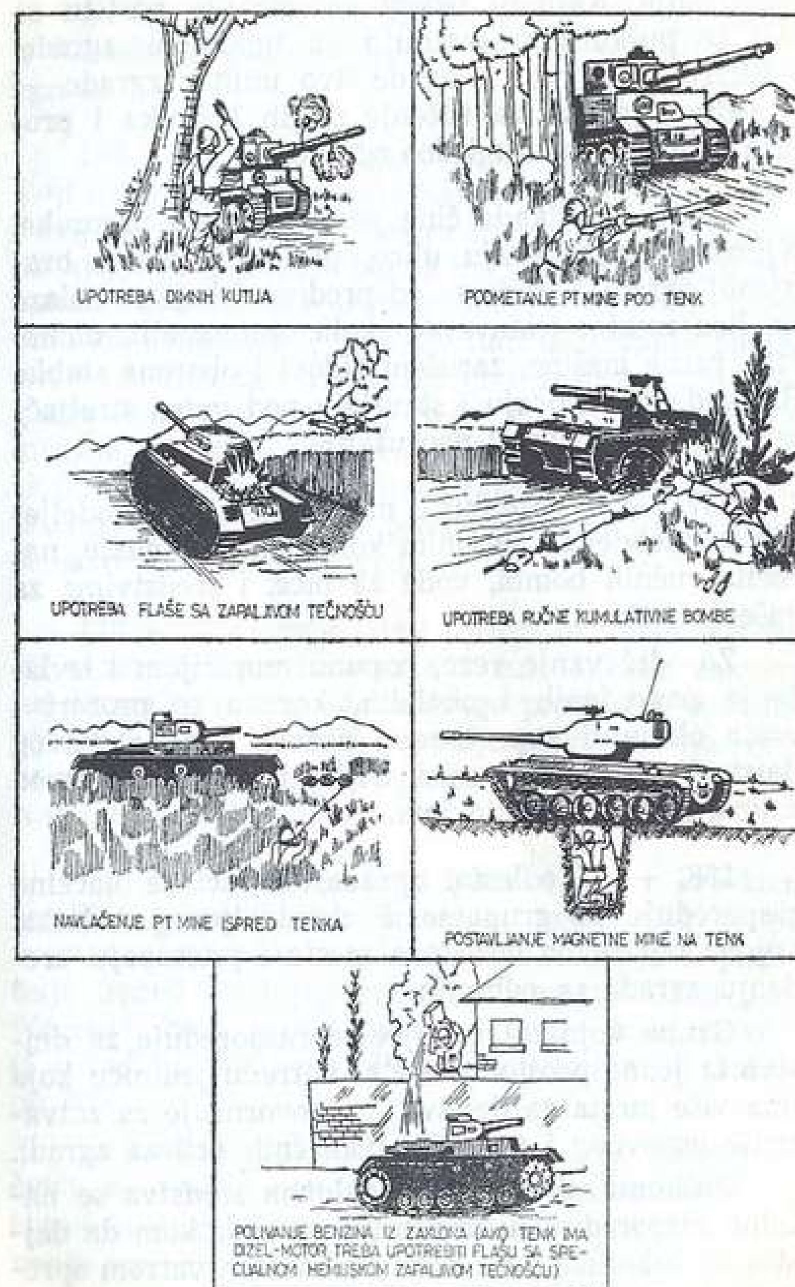
164. — Protivtenkovske mine, ručne kumulativne bombe, flaše sa zapaljivom tečnošću, dimne kutije i sl., lovci borbenih vozila koriste prvenstveno na putevima, usecima i drugim mestima gde je prolaz za borbena vozila kanalisan. Sredstva se pripremaju i postavljaju na različite načine, a aktiviraju u momentu nailaska borbenih vozila (sl. 16).

165. — Streljačko odeljenje za **odbranu u naseljenom mestu** poseda i priprema deo veće zgrade u otpornoj tački voda ili manju zgradu samostalno.

Raspored vojnika i pridatih sredstava treba da omogući prostreljivanje ulica i prilaza zgradi, dobru vatrenu vezu sa susedima i kružnu odbranu, ako odeljenje samostalno brani manju zgradu.

Za odbranu zgrade koristi se podrum, prostorije na spratovima i tavan. Ako je zgrada slabije konstrukcije, zidovi i tavanice se ojačavaju. To se može uraditi uz pomoć stanovništva pre ili u toku posedanja zgrade. Zidovi i tavanice zgrade se ojačavaju gredama, ciglom, džakovima peska ili zemlje, prvenstveno na mestima gde se raspoređuju vojnici. U zgradi bez podruma, ispod poda se kopa sklonište sa izlazom van zgrade i povezuje dalje saobraćajnicama sa susednim zgradama.

U zidovima, na prozorima, vratima i na krovu prave se puškarnice za vatreno dejstvo i otvori za

Sl. 16 — Upotreba sredstava za blisku borbu sa borbenim vozilima

osmatranje. Najbolji uslovi za gađanje postižu se ako se puškarnice izrađuju na uglovima zgrade. Puškarnice se rade i za dejstvo unutar zgrade — između spratova, za tučenje dugih hodnika i prolaza iz jednog u drugi deo zgrade.

166. — Barikade čine posebnu vrstu prepreka. Njima se zaprečavaju ulice, prolazi i prilazi branjenoj zgradi, a rade se od predmeta koji se nalaze na licu mesta: tramvajska kola, automobili, nameštaj, razne mašine, zarušeni zidovi i oborena stabla. Barikade se miniraju i stavljaju pod vatru streljačkog i protivoklopnog naoružanja.

167. — Za odbranu u naseljenom mestu odeljenje se snabdeva dovoljnim količinama municije, naročito ručnih bombi, vode za piće, i sredstvima za gašenje požara.

Za održavanje veze, popunu municijom i izvlačenje povređenih i obolelih, koriste se prozori i vrata okrenuti suprotno od pravca neprijateljevog dejstva, podzemni otvori koji su prokopani ispod zidova i otvori u zidovima.

168. — U odbrani zgrade, vojnici se načelno raspoređuju po grupama. Posle dobijenog zadatka, vojnici odlaze na određena mesta i pristupaju uređenju zgrade za odbranu.

Grupa vojnika se najčešće raspoređuje za dejstvo iz jedne prostorije i čini vatrenu jedinicu koja ima više mesta za dejstvo i odgovorna je za zatvaranje osnovnog i nekoliko pomoćnih prilaza zgradi.

Puškomitraljez i protivoklopna sredstva se načelno raspoređuju u prizemlju, sa zadatkom da dejstvuju duž ulica i da kosom i bočnom vatrom sprečavaju prilaze susednim zgradama.

Za osmatranje i vođenje borbe sa ciljevima u vazdušnom prostoru koriste se potkrovlje i terase zgrade.

169. — U toku odbrane komandir odeljenja nastoji da spreči upad neprijatelja u zgradu. Kad neprijatelj za zaklon koristi zidove zgrade i mrtve uglove, na njega se dejstvuje bombama i tromblonskim minama. Naročitu pažnju treba obratiti na grupe bombaša koje neprijatelj upućuje radi ubacivanja bombi i mina u zgradu i na prikriveno približavanje njegovih delova noću, zbog čega se organizuje osluškivanje, osvetljavanje, zaprečavanje minskoeksplozivnim sredstvima i signaliziranje prisustva neprijatelja, postavljanjem predmeta koji će zvukom označiti njegovo prisustvo.

170. — Ako neprijatelj upadne u zgradu, treba ga zasuti ručnim bombama i iznenadnom vatrom, ne dozvoliti mu da uđe u druge prostorije, a zatim protivnapadom izbaciti napolje. Neprijatelja koji napada susednu grupu vojnika treba uništavati vatrom i napadom s leđa.

171. — U odbrani na planinskom i kraškom zemljištu organizacijom položaja i rasporedom grupa vojnika treba obezbediti efikasno tučenje neprijatelja ispred prednjeg kraja i onemogućiti mu provlačenje kroz jaruge, vrtače, uvale na bokove i u pozadinu odeljenja. Položaj odeljenja je načelno širi.

Za zaklone i skloništa u planini i na krasu najčešće se koriste prirodni objekti koji se ojačavaju i podešavaju. Na kraškom zemljištu, gde je ukopavanje otežano, zakloni se rade zidanjem sa što nižim profilom iznad nivoa zemlje. Zidovi se rade od ka-

mena i zemlje. Saobraćajnice se rade izuzetno, a za saobraćaj se koriste jaruge, kamene ograde i sl.

Na krasu je učinak rasprskavajućih zrna znatno veći, pa se zaštiti ljudi mora posvetiti posebna briga. Otkrivenost zemljišta zahteva svestrane mere maskiranja.

172. — Vatreni položaji treba da obezbeđuju organizovanje višekatne, kose i bočne vatre. U planini i na krasu naročiti značaj ima zasedna vatra, pa se ona organizuje kad god je to moguće.

173. — **Pri odbrani u šumi** streljačko odeljenje može imati položaj na ivici šume ili povučeno u šumu. Raspoređivanje streljačkog odeljenja na ivici šume treba izbegavati.

Položaj odeljenja u šumi bira se pozadi prirodnih prepreka, na zadnjem delu proplanaka, pozadi jaruga i kanala, a sistemom vatre omogućiti tučenje proplanaka, dejstvo duž puteva, staza, proseka i sl., pri čemu vršiti određena raščišćavanja. Radi stvaranja nesigurnosti kod neprijatelja, na drveće se mogu postavljati snajperisti i pojedini strelci. Zaprečavanje u šumi ima naročiti značaj, pri čemu se u punoj meri mogu primenjivati mine iznenađenja, sa potezno-otpusnim načinom aktiviranja. Prepreke se mogu raditi i od zaseka, kombinovano sa bodljikovanom žicom. Posebnu pažnju treba obratiti osmatranju. Stoga se osmatrači isturaju napred ili se postavljaju na drveće. Takođe se dobro organizuje obezbeđenje bokova i sadejstvo vatrom sa susedima.

174. — **Prilikom organizovanja odbrane u zimskim uslovima** položaj se prvenstveno bira na uzvišenjima, kako bi se neprijatelj prisilio da savlađuje uspon. Posebna pažnja posvećuje se zaštiti krila.

175. — Utvrđivanje zimi prilagođava se visini snežnog pokrivača. Za izradu zaklona, rovova i saobraćajnica koristi se sneg. Sve staze koje izvode ka položaju odeljenja treba zaprečiti. Mine načelno ne treba ukopavati u zemlju nego ih postavljati u sneg i dobro maskirati.

Vatru organizovati tako da se može otvarati na što većim odstojanjima i prisiliti neprijatelja da se što duže zadržava na otvorenom prostoru.

176. — Komandir odeljenja treba da preduzme sve mere kako bi zaštitio ljudstvo od hladnoće. Loženje vatre dozvoljeno je samo na zaklonjenim mestima. Vojnicima se daje topla hrana, a po mogućnosti i topli napici. Osmatrače i posluživoce dežurnih oruđa treba češće zamenjivati, naročito pri niskim temperaturama. Za odmor ljudstva na položaju mogu se izrađivati objekti od snega ili zemunice.

177. — **Borbu protiv vazdušnog desanta** streljačko odeljenje će izvoditi u sastavu više jedinice. U pripremi za protivdesantnu borbu komandir odeljenja organizuje osmatranje vazdušnog prostora, po potrebi učestvuje u uređenju rejona u protivdesantnom smislu, održava stalnu spremnost odeljenja za protivdesantnu borbu i sl.

Borba protiv vazdušnog desanta vodi se energično i samoinicijativno. Na desant koji se spusti na položaj odeljenja ili u njegovoj blizini treba odmah dejstvovati, ne čekajući posebno naređenje. U napad na desant treba krenuti što pre, bez čekanja da pristignu druge jedinice. Vatru otvarati čim se desant nađe u zoni uspešnog dejstva vatrenih sredstava bilo u vazdušnom prostoru bilo na zemlji. Pri napadu povezati se sa susednim jedinicama i jedinicama TO kako se ne bi trpeli gubici od vlastite vatre i kako bi se što pre naneo neprijatelju pora-

žavajući udar. Kada su snage za napad na desant nedovoljne, odeljenje može dobiti zadatak da brani neki objekat i da spreči da ga desant zauzme.

3. STRELJAČKO ODELJENJE U IZVIĐANJU

178. — Podatke o neprijatelju i zemljištu komandir odeljenja dobija vlastitim izviđanjem, od pretpostavljenog starešine, i od susednih jedinica. **Izviđanje u odeljenju sprovodi se neprekidno u svim situacijama (u borbi, na maršu, na odmoru, itd.), bez posebnog naređenja.**

U odeljenju se izviđanje sprovodi borbenim strojem i osmatračima, koji osmatranjem prikupljaju podatke o neprijatelju, zemljištu i vlastitim snagama.

179. — Osmatranje se organizuje neprekidno, a sprovodi se sa za to određenog mesta ili iz pokreta. Osmatranje noću dopunjuje se prisluškivanjem, a u pojedinim situacijama i uz upotrebu tehničkih sredstava za osmatranje noću i u uslovima ograničene vidljivosti.

Postojanje organa za osmatranje u vodu i četi ne oslobađa obaveze komandira odeljenja da i on organizuje osmatranje.

180. — Streljačko odeljenje može uputiti u izviđanje, kao izviđačku patrolu (IP) ili izviđačku grupu (IG), komandir čete i komandant bataljona. Na izviđanje se može uputiti u svim situacijama: napad, odbrana, odmor, marš, borba u okruženju, gonjenje, odstupanje itd. Izviđanje se može vršiti u zahvatu fronta, u vlastitoj pozadini i u pozadini neprijatelja.

181. — Odeljenje može dobiti zadatak da izvidi neprijatelja (jačinu, sastav, raspored, namere i sl.), zemljište (konfiguraciju, pokrivenost, prohodnost i sl.), važne objekte (prevoje, tesnace, doline, prelaze preko reka, raskrsnice puteva, železničke raskrsnice i sl.). Izviđa osmatranjem, prisluškivanjem, zapažanjem tragova i drugih znakova prisustva neprijatelja, ispitivanjem meštana, obaveštavanjem od jedinica TO, drugih jedinica i izviđačkih organa.

182. — Borbu sa neprijateljem prihvata samo u krajnjoj nuždi, kada do podataka ne može doći na drugi način ili kad ima zadatak da uhvati neprijateljeve vojnike ili starešine. I u tim slučajevima zadatke izvršava prvenstveno hladnim oružjem.

183. — Streljačko odeljenje prilikom izviđanja može biti ojačano pojedinim oruđima, priborom za izviđanje, osmatranje i vezu, prvenstveno onim što neće otežavati njegovu brzinu i sposobnost kretanja. Pored toga, u njegov sastav mogu ući i izviđači rodova (artiljerije, inžinjerije, ABHO i dr.). Ako zadatke izvršava noću, može dobiti i sredstva za osmatranje noću. Na izvršenje zadatka može biti upućeno peške ili na vozilu (borbenom ili neborbenom).

184. — Daljina upućivanja odeljenja u izviđanje zavisi od vida borbe, veličine zone interesovanja jedinice koja ga upućuje, mesta jedinice u odnosu na neprijatelja (vlastita pozadina, zahvat fronta, privremeno zaposednuta teritorija, pozadina neprijatelja), zadatka, mogućnosti prikupljanja podataka na drugi način (preko jedinica TO, organa DPZ i DPO), zemljišta, doba dana i godine i od toga da li se na zadatak upućuje peške ili vozilom. Kada odeljenje u izviđanje upućuje jedinica na maršu ili izviđački odred, ono se kreće peške na 3—4 km, a ako je na vozilu 10—15 km ispred osiguravajućeg organa

(sl. 17). Daljina upućivanja odeljenja u izviđanju određuje se za svaki konkretan slučaj.

185. — Pošto dobije zadatak za izviđanje, komandir odeljenja proučava podatke o neprijatelju i zemljištu i vrši pripremu odeljenja za izvršenje zadatka, koja obuhvata: oduzimanje ličnih dokumenata, rasterećenje od suvišne opreme, podešavanje opreme za kretanje, pripremu radio-uređaja i popunu municijom i hranom. Posle izlaska na polaznu tačku, određuje osmatrača, orijentiše vojnike i izdaje **zapovest** za izviđanje, koja sadrži:

— **podatke o neprijatelju:** sastav, gde se nalazi, aktivnost;

— **zadatak odeljenja:** šta treba da dozna i do kakvih podataka da dođe, polazna tačka, pravac kretanja, način i mesto ubacivanja — ako izviđa u zahvatu fronta ili pozadini neprijatelja, objekti izviđanja i dr.;

— **podatke o susednim izviđačkim organima,** odnosno o vlastitim delovima na pravcu kretanja odeljenja;

— **zadatak čelnih i bočnih izviđača,** sastav i zadatak jezgra: osmatrača, snajperiste, održavača veze i ostalih vojnika;

— **postupci u slučaju susreta** sa jačim i slabijim **neprijateljem;**

— **mere obezbeđenja izviđanja:** maskiranje, bezbednost i samozaštita, način snabdevanja hranom i municijom i sl.;

— **znake raspoznavanja** (odziv i lozinku) **i ugovorene signale** za održavanje veze u odeljenju, izveštavanje o susretu sa neprijateljem, o nailasku na kontaminiranu prostoriju, mine i sl., mesto komandira odeljenja i ko je njegov zamenik.

Sl. 17 — Streljačko odeljenje u ulozi izviđačke patrole

186. — U toku izviđanja napred se kreću čelni izviđači, obično 2—3 vojnika, a pozadi njih ostali vojnici odeljenja. Povremeno, zavisno od potrebe, mogu se upućivati i bočni izviđači (sl. 17).

Udaljenje čelnih i bočnih izviđača treba da bude toliko da se osigura jezgro odeljenja od iznenađenja,

a u isto vreme da se omogući veza pogledom i davanje ugovorenih signala od izviđača. Zavisno od osobina zemljišta, doba dana i drugih uslova, to udaljenje je različito i posebno se određuje za svaki konkretan zadatak. Za praćenje kretanja i dejstva čelnih i bočnih izviđača, u jezgru se određuju osmatrači. Oni se kreću u sastavu jezgra ili izdvojeno, zavisno od mogućnosti osmatranja i prenošenja signala.

Kad u zoni izviđanja postoje izdvojeni i važni objekti: grupa kuća, šumarci, jaruge, mostovi, visovi, propusti i dr. koji su van pravca kretanja čelnih (bočnih) izviđača, komandir odeljenja upućuje dopunske izviđače. Udaljenje na koje se upućuju dopunski izviđači zavisi od udaljenosti objekta koji treba izvideti i mogućnosti da se veza sa izviđačima održava ugovorenim ili ustaljenim signalima. Dopunskim izviđačima komandir odeljenja određuje: pravac i način kretanja, zadatak i način izveštavanja, postupak prilikom nailaska na neprijatelja i mesto i vreme povratka u sastav odeljenja. Nakon izviđanja, dopunski izviđači se vraćaju u sastav jezgra i izveštavaju komandira odeljenja o rezultatima izviđanja.

187. — Sa polazne tačke prvo kreću čelni izviđači. Kad se oni udalje na određeno odstojanje, polazi jezgro odeljenja, načelno u koloni. Komandir odeljenja kreće se na čelu jezgra, a prema potrebi i sa čelnim izviđačima. Ako se kreće sa čelnim izviđačima, jezgrom komanduje njegov zamenik. U toku kretanja povremeno smenjuje čelne i bočne izviđače, naročito kad se izviđanje izvodi u otežanim vremenskim uslovima.

Ako čelni i bočni, odnosno dopunski izviđači izviđaju pojedine objekte gde se pretpostavlja da

ima neprijatelja, komandir se zadržava sa jezgrom i razvija ga na mestu pogodnom za podršku izviđača.

188. — Zadatak čelnih i bočnih izviđača je da pravovremeno otkriju neprijatelja, izvide određeni objekat i o tome izveste komandira odeljenja. Izviđači izviđaju u pokretu. Kretanje može biti u skokovima od jednog do drugog objekta za izviđanje, pri čemu se sa pogodnih mesta osmatra. Čelni i bočni izviđači, pored izviđanja, imaju i ulogu neposrednog osiguranja jezgra.

189. — Prilikom upućivanja čelnih i bočnih izviđača, komandir odeljenja im određuje komandira i daje zadatak: način kretanja, osmatranja i javljanja, i postupak prilikom nailaska na neprijatelja, kontaminirano zemljište i sl. U čelne i bočne izviđače načelno se ne određuje snajperista i nišandžija puškomitraljeza.

Čelni i bočni izviđači izvršavaju zadatak osmatranjem, prisluškivanjem, otkrivanjem tragova i dobijanjem podataka od meštana.

190. — Izviđači se kreću prikriveno koristeći sve objekte koji ih zaklanjaju od neprijateljevog osmatranja. Objekte izviđaju pažljivo, vešto i brzo, pri čemu posebnu pažnju posvećuju onim znacima po kojima se može otkriti prisustvo neprijatelja.

Rastojanje između izviđača je toliko da se mogu međusobno videti, poluglasno dogovarati i uspešno potpomagati.

Kad čelni i bočni izviđači izbiju na pogodno mesto za osmatranje, najpre osmatraju bližu okolinu, a zatim ostalo zemljište. Kad se uvere da nema neprijatelja, daju signal: »Put je slobodan«. Komandir odeljenja sa jezgrom dolazi kod čelnih izviđača i postavlja im zadatak za izviđanje narednog objekta.

191. — Kad izviđači naiđu na neprijatelja, odmah izveštavaju komandira odeljenja, zauzimaju zaklon, produžavaju osmatranje i utvrđuju njegov raspored i sastav. Ukoliko se radi o vojnicima pojedincima, a to ne ometa izvršenje zadatka, odeljenje ih iznenadno napada, zarobljava ili uništava upotrebom hladnog oružja.

Kad naiđe na jačeg neprijatelja, odeljenje prikuplja i registruje podatke o njemu i obilazi ga izbegavajući borbu. Ukoliko bude otkriveno i napadnuto, odlučno dejstvuje i odbija napad, težeći da se što pre izvuče iz borbe, ne prekidajući izvršavanje osnovnog zadatka.

U toku kretanja odeljenje nastoji doći u dodir sa jedinicama TO, grupama omladinaca, aktivista ili pojedincima koji su se sklonili od neprijatelja, te uz njihovo sadejstvo i pomoć produžava izvršenje zadatka.

192. — Odeljenje u izviđanju kreće se od jednog do drugog objekta pogodnog za osmatranje. Ravno i otkriveno zemljište prelazi u skokovima, a pošumljeno i ispresecano detaljno izviđa.

193. — Izviđanje počinje osmatranjem šireg rejona objekta. Pošto se ustanovi da nema prisustva neprijatelja, odeljenje se privlači bliže objektu. Čelni (bočni) izviđači se neopaženo privlače objektu i pregledaju ga, a vojnike iz jezgra komandir odeljenja raspoređuje na pogodna mesta, odakle produžavaju osmatranje šireg rejona koji se izviđa, u gotovosti da podrže dejstvo čelnih (bočnih) izviđača.

194. — Izviđanje naseljenog mesta otpočinje osmatranjem njegovih ivica i izdvojenih zgrada, posle čega se prelazi na pregled unutrašnjosti naseljenog mesta. Još u toku izviđanja ivice naseljenog mesta i izdvojenih zgrada, odeljenje nastoji da stupi u kontakt sa delovima TO, društvenim organima, omladinom i stanovnicima, od kojih saznaje gde se nalazi neprijatelj, koje je jačine i kakvog sastava.

195. — U naseljenom mestu odeljenje se kreće kroz dvorišta, ivicama parkova i stranama ulica, izbegavajući kretanje sredinom. Izviđači koji se kreću jednom stranom ulice osmatraju suprotnu stranu, i obratno.

Grupu zgrada izviđači osmatraju sa pogodnog mesta i nastoje da utvrde da li ih je neprijatelj poseo, obraćajući pažnju na mesta sa kojih on može da osmatra: drveće, prozori, krovovi i sl.

196. — Prilikom izviđanja zasebne zgrade, izviđači se prethodno zaustavljaju u njenoj blizini. Pošto osmotre zemljište i uvere se da oko zgrade nema neprijatelja, jedan od izviđača zauzima pogodno mesto za zaštitu vatrom, a ostali prilaze zgradi sa strane gde nema prozora i vrata. Kada oslušnu i uvere se da nema neprijatelja, produžavaju dalje.

Pri izviđanju unutrašnjosti zgrade pažnju obraćaju na tavan i podrum i na mogućnost postojanja mina iznenađenja.

197. — Izviđanje šume počinje osmatranjem njene ivice. Čelni i bočni izviđači prvo osmotre prednju ivicu šume, a zatim joj prikriveno prilaze. Obraćaju pažnju na drveće sa gustim granjem i na oborena stabla. Kad izvide bližu ivicu šume, daju signal: »Put je slobodan«. Posle prijema signala komandir odeljenja sa jezgrom prilazi ivici šume, a izviđanje se dalje nastavlja načelno u streljačkom stroju. Rastojanje između vojnika treba da omogući održavanje veze pogledom.

Pri kretanju kroz šumu odeljenje kontroliše proseke, šumske puteve i proplanke, ali ih ne koristi za pokret. Kreće se prikriveno ivicom. Povremeno se zastajkuje i osluškuje.

Plitke šume, manje šikare, žbunje, polja sa niskim usevima izviđaju samo čelni i bočni izviđači. Posle izbijanja na suprotnu ivicu izviđači daju signal: »Put je slobodan«, a jezgro odeljenja ih obilazi ukoliko je moguće i kreće se ivicama i stranama.

198. — Izviđanje uzvišenja izvodi se tako što se prvo osmatraju njegove padine, a zatim obilazi i na vrh izlazi sa bočnih ili suprotnih strana. Kad se izviđači uvere da nema neprijatelja, produžavaju izviđanje. Prema potrebi uzvišenje mogu iskoristiti kao privremenu osmatračnicu.

Pri izviđanju kosa i grebena koji se protežu na pravcu kretanja, čelni izviđači se kreću padinama u blizini grebena, a jezgro pozadi po jednoj od padina. Ukoliko kosa ili greben preseca pravac kretanja odeljenja, čelni izviđači se upućuju na vrh, a jezgro se zadržava u podnožju i prikriveno raspoređuje. Kad čelni izviđači izbiju na vrh i osmotre okolno zemljište, daju signal za pokret odeljenja.

199. — Tesnaci, udolja i jaruge izviđaju se na taj način što se čelni izviđači kreću padinama ili bočnim putevima osmatrajući suprotne padine. Jezgro se zaustavlja ispred ulaza u tesnac sve dok ga čelni izviđači ne pregledaju. Kada dobiju signal da je put slobodan, brzo ga prelaze jednom od padina.

200. — Pri izviđanju reke, detaljno se ispituju obale i uslovi prelaza: dubina, brzina toka, širina reke, postojanje mostova i skela, gazovi, ustave i sl. Čelni izviđači se prebacuju na suprotnu obalu gazom, čamcem ili preko mosta pod zaštitom jezgra,

gde zauzimaju pogodno mesto za osmatranje. Kada ustanove da nema neprijatelja u blizini, daju signal za prelaz jezgra.

Pošto prikupi i registruje podatke o reci, komandir naređuje dalji pokret i izviđanje.

Pri izviđanju mosta izviđači prvo utvrđuju da li je posednut. Ako nije, osiguravajući se međusobno, prilaze mostu i detaljno ga pregledaju nastojeći da ustanove da li je miniran ili ne. Ako je most posednut i miniran, komandir odeljenja lično prikuplja podatke o tome i zatim, zavisno od situacije, obilazi most i reku prelazi na drugom mestu, a izveštaj dostavlja starešini.

201. — Rejone u kojima se nalazio neprijatelj, odeljenje detaljno pregleda, posebno one u kojima su bila komandna mesta, centri veze, vatreni položaji artiljerije i sl. Treba prikupiti sve eventualno pisane dokumente, karte, novine i letke, i dostaviti ih starešini.

202. — Ako odeljenje u toku izviđanja naiđe na prepreke, komandir treba da ustanovi vrstu prepreka, da li su i na koji način branjene, i da o tome izvesti pretpostavljenog starešinu. Teži da obiđe prepreku koju neprijatelj brani i, ne upuštajući se u borbu, nastavlja izvršenje zadatka. Nebranjenu prepreku obilazi ili, ako to ne može, izrađuje prolaz kroz nju i produžava pokret. Ako je potrebno, obeležava prolaz, odnosno obilazni put, o čemu izveštava pretpostavljenog starešinu.

203. — Za izviđanje u zahvatu fronta i u neprijateljevoj pozadini odeljenje se mora ubaciti na spoju, međuprostoru ili boku neprijateljeve jedinice. Ubacivanje u neprijateljev raspored izvodi se prema odredbama t. 264—270.

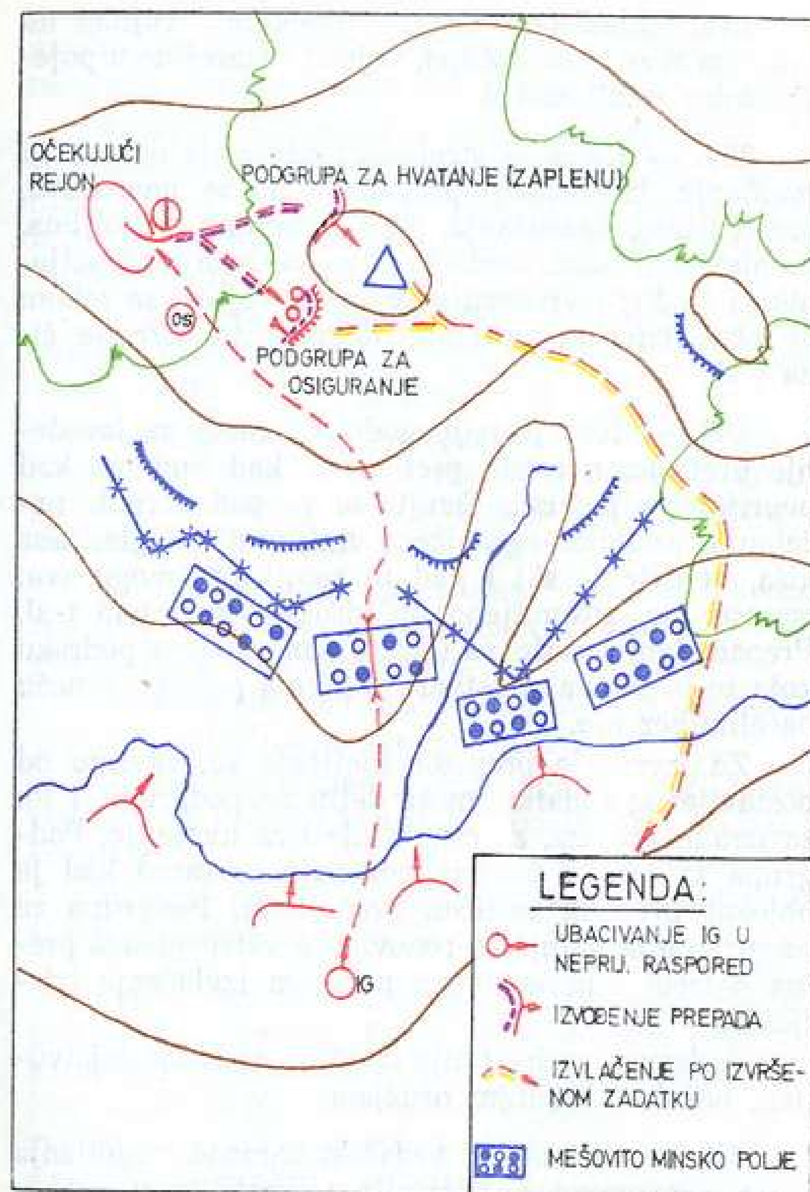
204. — U dubini rasporeda i u pozadini neprijatelja odeljenje osmatra sa pogodnog objekta, sa koga se jasno može videti delatnost neprijatelja (kretanje njegovih delova, vozila, posedanje i promena vatrenih položaja artiljerije i raketnih jedinica, utvrđivanje, zaprečavanje, priprema jedinica za desantiranje itd.). Zavisno od situacije, odeljenje može organizovati 2—3 osmatračnice. U toku osmatranja može da organizuje i hvatanje neprijateljskih vojnika koji se približe.

205. — U toku izvršenja zadatka komandir odeljenja vodi dnevnik izviđanja, u koji unosi sve ono što otkrije o neprijatelju. Važne podatke (pripreme neprijatelja za izvršenje nuklearno-hemijskih udara, pokreti njegovih oklopnih jedinica, priprema jedinica za izvođenje desanta i sl.) šalje hitno radiom, a ostale predaje kad se vrati sa izviđanja ili u zakazano vreme.

206. — Streljačko odeljenje, u izvesnim slučajevima, do podataka može doći i borbom. Jedan od takvih načina je i **izviđački prepad** (sl. 18). To je kratko, brzo i iznenadno dejstvo. Izvodi se radi zarobljavanja neprijateljskog vojnika ili starešine, zaplene dokumenata, opreme, primeraka naoružanja, prikupljanja podataka o pojedinim neprijateljevim objektima i sl., kada se do podataka na drugi način ne može doći.

207. — Kod neprijatelja u dodiru objekti za prepad na prednjem kraju mogu biti: izdvojene manje grupe neprijateljevih vojnika, posluge oruđa, isturene osmatračnice, delovi na osiguranju itd.

U dubini neprijateljeve odbrane objekti za napad mogu biti: elementi komandnih mesta, izdvojeni elementi veze, vojnici na osiguranju (stražari kod

Sl. 18 — Streljačko odeljenje u izvođenju izviđačkog prepada

mostova, skladišta i drugih objekata), vojnici na linijama veze i saobraćajci, vojnici i starešine u pojedinačnim vozilima itd.

208. — Kada se streljačko odeljenje odredi za izvođenje izviđačkog prepada, ono se naoružava, pored ličnog naoružanja, još i noževima, pištoljima, ručnim bombama, sredstvima za vezivanje zarobljenika i sl. Pri izvršavanju prepada, vojnici sa sobom ne nose suvišnu opremu, dokumente, oznake čina i sl.

209. — Noć je najpogodnije vreme za izvođenje prepada, naročito pred zoru, kad budnost kod neprijatelja popusti. Danju se prepad izvodi, načelno, u uslovima ograničene vidljivosti (magla, jaka kiša, vejavica i sl.) i kad to zemljište omogućava: ispresecano, pošumljeno, sa visokim rastinjem i sl. Prepad danju može se izvoditi uz vatrenu podršku koja se priprema, a ostvaruje prema potrebi, a noću načelno bez nje.

Za izvršenje prepada odeljenje se, zavisno od postavljenog zadatka, može deliti na podgrupe, i to: za izradu prolaza, za osiguranje i za hvatanje. Podgrupa za izradu prolaza određuje se samo kad je objekat prepada zaštićen preprekom. Podgrupa za osiguranje određuje se redovno, a vatru otvara prema potrebi i prvenstveno prilikom izvlačenja odeljenja.

Podgrupa za hvatanje izvršava zadatak dejstvujući, načelno, hladnim oružjem.

210. — Kad dobije zadatak, komandir odeljenja izučava raspored neprijatelja i zemljišta u rejonu za prepad i stvara plan prepada; priprema odeljenje za izvršenje prepada, a ako je objekat važniji, pripremu uvežbavanjem izvodi na zemljištu sličnom

onom za izvršenje prepada; priprema ljudstvo, pregleda naoružanje i opremu, popunjava odeljenje municijom i opremom koja mu je potrebna.

Pošto je pripremio i proverio spremnost odeljenja, komandir ga prikriveno dovodi na pogodno mesto, blizu objekta za prepad, organizuje osmatranje i neposredno osiguranje i izdaje **zapovest**, koja načelno sadrži:

— **podatke o neprijatelju:** raspored u rejonu objekta prepada, jačina, način obezbeđenja i osiguranja, mesto i vrsta prepreka i sl.;

— **zadatak odeljenja:** pravac i način prilaza ka objektu prepada, način i vreme izvođenja prepada, podrška, signal za otpočinjanje prepada i postupak posle izvršenog zadatka;

— **zadatak podgrupa:** sastav i komandiri, raspored, pravci prilaza, način izvršenja zadatka i postupak posle izvršenog zadatka;

— **mere obezbeđenja:** PNHBOb, neposredno osiguranje, maskiranje, zaprečavanje i sl.;

— **način održavanja veze:** signali, znaci za raspoznavanje i mesto komandira odeljenja i ko mu je zamenik.

Zavisno od konkretnog zadatka, komandir odeljenja u zapovesti reguliše i druga pitanja.

211. — Ka objektu za prepad odeljenje se kreće prikriveno i oprezno. Pošto priđe objektu, podgrupa za izradu prolaza otvara prolaz u preprekama ukoliko se ne mogu obići, a ostale podgrupe je osiguravaju sa pogodnog mesta. Podgrupa za hvatanje privlači se objektu i iznenada, ne otvarajući vatru, napada i hvata neprijatelja i pleni dokumente ili naoružanje. Podgrupa za osiguranje otvara vatru, ako je otkriven prepad, omogućuje podgrupi za hva-

tanje da izvrši zadatak, a zatim štiti izvlačenje obe podgrupe.

Posle izvršenog zadatka, najpre se povlači podgrupa za hvatanje sa zarobljenim neprijateljem i plenom, zatim podgrupa za pravljenje prolaza i na kraju podgrupa za osiguranje, što za svaki konkretan slučaj reguliše komandir odeljenja.

212. — Pri izvršenju prepada u neprijateljevoj pozadini naročita se pažnja obraća na: tajnost priprema, prikriveno provlačenje izviđačke grupe kroz neprijateljev raspored, način kretanja do objekta za prepad, raspored i dejstvo grupe u rejonu objekta za prepad, održavanje veze sa pretpostavljenim starešinom i način izvlačenja posle izvršenog zadatka i postupak sa povređenim.

Postupak sa zarobljenim neprijateljem reguliše starešina, koji upućuje odeljenje u izviđanje.

213. — Radi zarobljavanja neprijateljevih kurira, oficira, manjih osiguravajućih i izviđačkih delova i zaplene dokumenata, naoružanja, prevoznih sredstava, opreme i sl., streljačko odeljenje može da organizuje **zasedu.** Za dejstvo iz zasede odeljenje se prikriveno raspoređuje u blizini mesta gde se očekuje nailazak neprijatelja i gde je moguće postići iznenađenje. Kada komandir odeljenja izviđačke zadatke rešava zasedom, njegov rad na pripremi i organizovanju zasede je isti kao u t. 258—263.

214. — U izvršenju izviđačkog zadatka zasedom, odeljenje se deli na podgrupe za osiguranje i hvatanje.

Podgrupa za osiguranje postavlja se na mestu sa koga može da osigura dejstvo podgrupe za hvatanje.

Podgrupa za hvatanje postavlja se tako da može najlakše uhvatiti neprijatelja koji uđe u zasedu.

215. — Kad neprijatelj priđe zasedi, podgrupa za hvatanje ga brzo i iznenadno napada i zarobljava, načelno bez otvaranja vatre. Ako ima više neprijateljevih vojnika, na ostale otvara vatru podgrupa za osiguranje, uništava ih ili i njih zarobljava.

Ubijeni neprijateljevi vojnici i zaplenjena vozila se pretresaju i nađeni dokumenti uzimaju. Sredstva koja se ne mogu poneti uništavaju se.

216. — Kad neprijatelj otkrije mesto zasede ili na nju naiđe jača neprijateljeva jedinica, odeljenje se izvlači u ranije predviđeni rejon, odakle polazi na izvršenje zadatka na drugom mestu, a podatke o jačini neprijatelja i pravcu njegovog kretanja odmah dostavlja pretpostavljenom starešini.

217. — Ako izviđanje duže traje, odeljenju se, na mestima koja su zaklonjena od osmatranja sa zemlje i iz vazdušnog prostora i koja pružaju povoljne uslove za osmatranje i borbu, mogu davati zastanci i odmori. Na zastanku i odmoru komandir odeljenja organizuje osiguranje. Na pravcu izvršenja zadatka odeljenje ne ostavlja nikakve tragove o svom prisustvu.

218. — Posle izvršenog zadatka odeljenje se vraća u sastav svoje jedinice ili je sačekuje na određenom mestu. Komandir odeljenja podnosi usmeni izveštaj starešini koji ga je uputio. Izveštaj, načelno, sadrži:

— podatke o neprijatelju: gde se nalazi, jačina, sastav i pripadnost, raspored i šta radi;

— podatke o jedinicama TO, organima vlasti i stanju na PZT;

— podatke o zemljištu: komunikativnost, prohodnost, pokrivenost, prirodni i veštački objekti;
— način na koji je izvršen zadatak, i
— ostala zapažanja.

4. STRELJAČKO ODELJENJE U OSIGURANJU

219. — Streljačko odeljenje može da bude u ulozi: **marševskog osiguranja** čete i bataljona; **borbenog osiguranja** čete ili bataljona, i **predstražnog osiguranja** neke jedinice na zastanku ili odmoru.

220. — **Kao osiguravajući organ na maršu,** streljačko odeljenje može da bude određeno u čelnu, bočnu i začelnu patrolu, ili u ulogu stalnog bočnog osiguranja čete — bataljona.

Kada je u ulozi čelne, začelne, bočne patrole, odeljenje može biti ojačano mitraljezom, sredstvima za blisku protivoklopnu borbu i sredstvima za osmatranje.

U ulozi marševskog osiguranja streljačko odeljenje izvršava ove zadatke: izviđa neprijatelja i zemljište i osigurava jedinicu od iznenadnog napada; otkriva i obeležava prepreke na pravcu kretanja, pronalazi obilazne pravce i izveštava pretpostavljenog starešinu i, u slučaju susreta sa neprijateljem, borbom obezbeđuje razvoj i stupanje u borbu jedinice koju osigurava.

221. — Pošto dobije zadatak, komandir odeljenja priprema odeljenje za marš i izdaje **zapovest**, koja sadrži:

— **podatke o neprijatelju:** gde se nalazi, jačina, šta radi, liniju verovatnog susreta sa njim i sl.;
— **pravac marševanja i zadatak** odeljenja u okviru jedinice koju osigurava;

— **podatke o susednim marševskim osiguranjima** i podatke o jedinicama TO;

— **raspored, način kretanja i zadatke pojedinih elemenata patrole** (čelni, začelni i bočni izviđači, snajperista, osmatrač signala, jezgro), postupak u slučaju susreta sa slabijim i jačim neprijateljem, pri nailasku na kontaminirano zemljište, prepreke i rušenja na pravcu kretanja;

— **način održavanja veze** u okviru odeljenja i sa jedinicom koju osigurava;

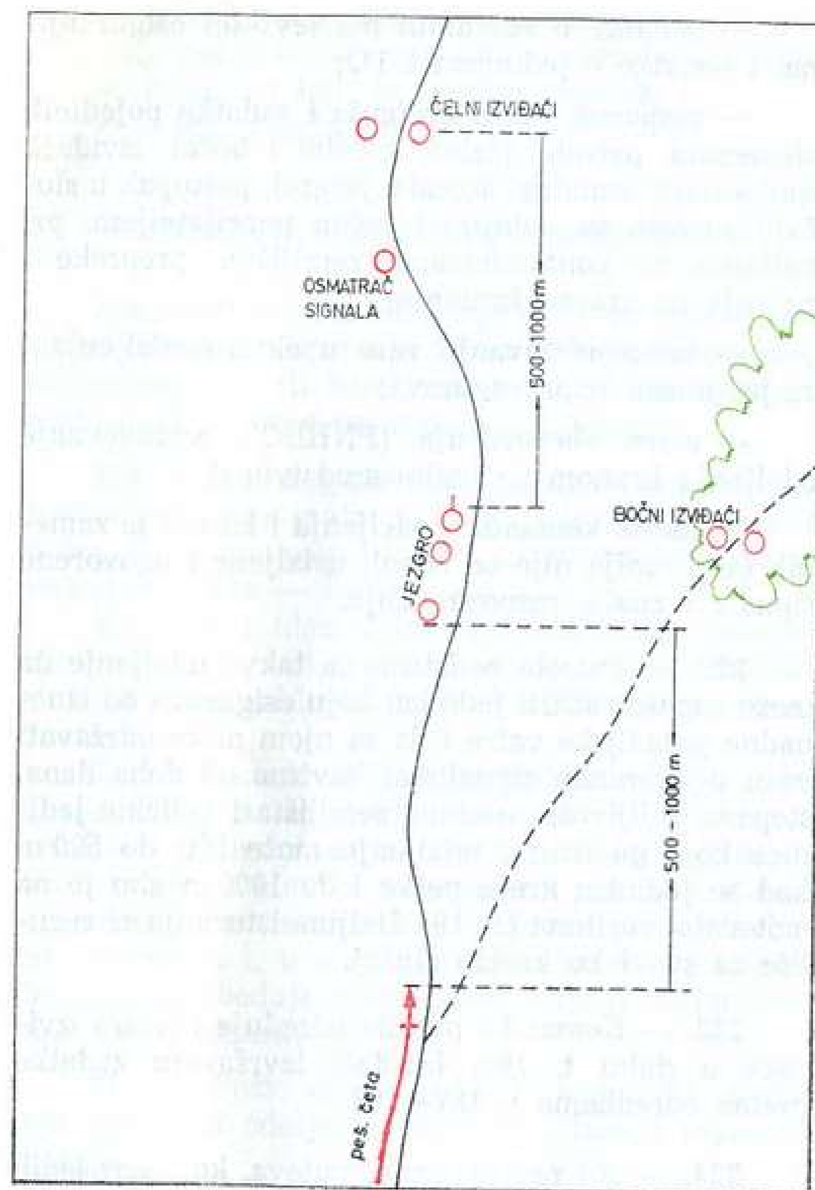
— **mere obezbeđenja** (PNHBOb, snabdevanje odeljenja hranom i drugim sredstvima), i

— **mesto komandira odeljenja** i ko mu je zamenik (ako ranije nije određen), ustaljene i ugovorene signale i znake raspoznavanja.

222. — Patrola se istura na takvo udaljenje da može uspešno štititi jedinicu koju osigurava od iznenadne pešadijske vatre i da sa njom može održavati vezu ugovorenim signalima. Zavisno od doba dana, stepena vidljivosti, osobina zemljišta i veličine jedinice koja ga istura, udaljenje može biti do 500 m kad se jedinica kreće peške i do 1000 m ako je na motornim vozilima (sl. 19). Daljina isturanja se reguliše za svaki konkretan slučaj.

223. — Komandir patrole određuje i istura izviđače u duhu t. 186. Izviđači izvršavaju zadatke prema odredbama t. 187—193.

224. — Na raskrsnicama puteva, kod porušenih mostova, ispred miniranog ili kontaminiranog zemljišta, kao i kod drugih prepreka, patrola postavlja znake ili se ostavlja vojnik do stizanja jedinice koju osigurava.

Sl. 19 — Raspored streljačkog odeljenja kao čelne patrole na maršu, peške

225. — U slučaju iznenadnog neprijateljevog napada, komandir odeljenja razvija odeljenje i prihvata borbu, o čemu odmah izveštava starešinu.

Ako se susretne sa manjim grupama neprijatelja, zarobljava ih ili uništava. O jačim snagama neprijatelja hitno izveštava starešinu i borbom ih zadržava do razvoja za borbu jedinice koju osigurava.

226. — Pri nailasku aviona i helikoptera patrola prikriveno produžava kretanje povećanom brzinom i povećanim odstojanjima između vojnika, pojačava osmatranje vazdušnog prostora, a ljudstvo stavlja zaštitna sredstva u zaštitni položaj. Ako je kretanje onemogućeno zbog napada iz vazdušnog prostora, odeljenje ga prekida, sklanja se u najbliže zaklone, a posle prolaska opasnosti prikuplja se, otklanja posledice i produžava izvršenje zadatka.

227. — Ako neprijatelj na pravcu kretanja patrole spusti vazdušni desant, pa je dalje marševanje nemoguće, komandir odeljenja odmah izveštava starešinu, patrolu razvija za borbu i sa pogodnog položaja sprečava širenje desanta na pravcu kretanja jedinice koju osigurava. Posle stizanja jedinice, odeljenje nastavlja dejstvo u duhu naređenja pretpostavljenog starešine.

228. — Na signal ili uočenu NHB opasnost, patrola stavlja zaštitna sredstva u zaštitni položaj i povećavajući brzinu nastavlja kretanje. U slučaju izvršenja nuklearnog i hemijskog udara, patrola postupa u duhu t. 65. i 66, posle čega produžava izvršenje zadatka.

229. — Patrola se zaustavlja radi zastanka ili odmora, na signal starešine jedinice koju osigurava

ili pošto dostigne određenu liniju. Kad se zaustavi, komandir postavlja osmatrača i poseda najpogodniji položaj za osmatranje i borbu. Izviđači se zaustavljaju i produžavaju osmatranje u pravcu kretanja.

Za vreme odmora patrola postupa kao predstražno odeljenje, a izviđači kao udvojeni stražari.

230. — Odeljenje u ulozi **začelne patrole** kreće se pozadi jedinice koju osigurava, na istom odstojanju kao i čelna patrola. Radi osiguranja i izveštavanja o neprijatelju, komandir patrole upućuje začelne izviđače. Patrola uništava i zarobljava pojedince, jače neprijateljeve delove zadržava vatrom, a zavisno od mogućnosti vrši i zaprečavanje.

231. — Za osiguranje na maršu, streljačko odeljenje može se angažovati i kao bočna patrola. Istura se bočno u odnosu na pravac kretanja jedinice koju osigurava i na onu stranu odakle se očekuje eventualno dejstvo neprijatelja. U tom slučaju patrola se kreće paralelno sa jedinicom koju osigurava i načelno u visini čela glavnine. Način njenog dejstva je sličan dejstvu čelne patrole.

232. — Kao osiguranje na maršu streljačko odeljenje može da dobije ulogu stalnog bočnog osiguranja. U tom slučaju odeljenje se unapred upućuje i postavlja na pravac koji izvodi bočno u odnosu na pravac marša jedinice, poseda položaj (za odbranu, zasedu i sl.), na kome ostaje do prolaska jedinice koju osigurava. Prolaskom jedinice odeljenje se priključuje na začelje ili postupa prema dobijenom naređenju.

233. — Za neposredno osiguranje pojedinih marševskih ešelona može biti određena patrola jačine grupe vojnika. Ona može da osigurava čelo, začelje ili bokove ešelona. Patrola osigurava kolonu od iznenadnog neprijateljevog dejstva sa bližih odstojanja. Prilikom susreta sa neprijateljem dejstvuje vatrom i daje signal jedinici koju osigurava.

234. — Streljačko odeljenje u **borbeno osiguranje** (BOs) načelno upućuje komandir čete, sa zadatkom da spreči iznenadni napad neprijatelja na prednji kraj, otkrije pravce upotrebe njegovih snaga, prisili ga na razvijanje na većoj daljini i stvori lažnu predstavu o protezanju prednjeg kraja odbrane.

Odeljenje u borbenom osiguranju može da se ojača mitraljezom, sredstvima za protivoklopnu borbu, sredstvima za osmatranje, a može mu se dodeliti i radio-uređaj. Borba i izvlačenje borbenog osiguranja podržava se vatrom četne i bataljonske vatrene grupe.

235. — Odeljenje u ulozi borbenog osiguranja upućuje se na najvažniji pravac ispred rejona odbrane čete, na udaljenje 1—3 km. Položaj poseda slično kao i u odbrani, načelno po grupama, ali sa većim rastojanjima između njih. Sistem vatre organizuje se tako da omogući uspešno dejstvo na što većim daljinama.

236. — Posle prijema zadatka komandir odeljenja postupa kao i pri organizovanju odbrane. Radi neposrednog osiguranja i uspostavljanja dodira sa neprijateljem ispred položaja može isturiti udvojene stražare ili upućivati patrolu. Komandir odeljenja vodi računa o budnosti, naročito noću i u drugim uslovima ograničene vidljivosti.

237. — Pri pojavi neprijatelja, vatra se otvara sa većih odstojanja. Ako se na pravcu borbenog osiguranja izvlače naši delovi, odeljenje ih prihvata,

ulazi u njihov sastav i zajedno s njima pruža jači otpor.

Kad dobije naređenje za povlačenje, komandir odeljenja uz vlastiti prihvat i prihvat delova sa prednjeg kraja odbrane izvlači odeljenje određenim pravcem i odvodi ga na predviđeno mesto.

238. — Streljačko odeljenje u **predstražnom osiguranju** može da bude u ulozi **predstražnog odeljenja** ili da čini **samostalno predstražno odeljenje** (sl. 20). Pri tome odeljenje može da bude ojačano mitraljezom, sredstvima za protivoklopnu borbu, radio-uređajem, a u njegov sastav mogu se uključiti ABH izviđači i pioniri.

Streljačko odeljenje u predstražno odeljenje određuje komandir predstražne jedinice (predstražni vod ili odred) i upućuje na udaljenje 500—1000 m, a u ulogu samostalnog predstražnog odeljenja određuje ga starešina jedinice na odmoru (čete, bataljona, puka) i upućuje na udaljenje 1—2 km.

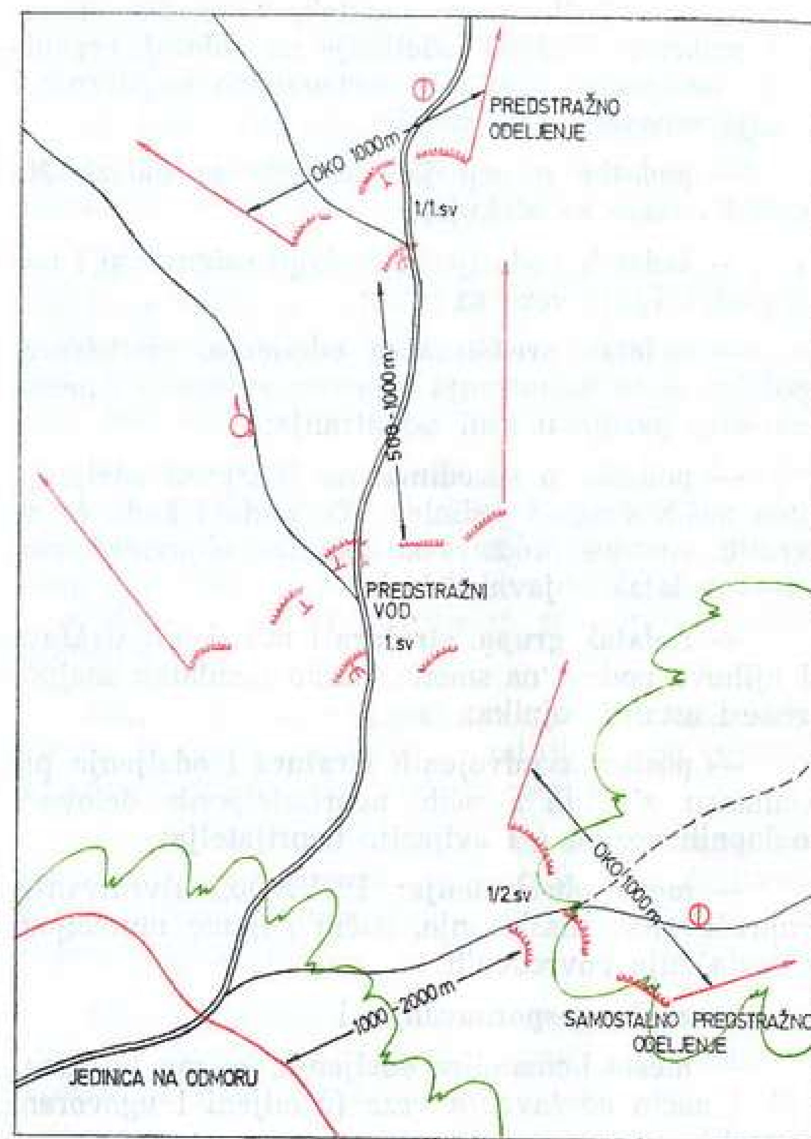
239. — Zadatak predstražnog odeljenja je da:

— u zoni koju osigurava pravovremeno otkrije pojavu neprijatelja i o tome izvesti starešinu jedinice koju osigurava;

— neprijateljevim izviđačima i manjim grupama spreči prolaz i izviđanje jedinice koju osigurava, i

— borbom zadržava neprijatelja i stvori uslove jedinici koju osigurava da se razvije za borbu.

240. — Predstražno odeljenje postavlja se na pravcu najverovatnije pojave neprijatelja. Položaj uređuje na način kao u odbrani, s tim što je on znatno širi.

Sl. 20 — Raspored predstražnog i samostalnog predstražnog odeljenja

241. — Pošto primi zadatak, komandir odeljenja prikriveno odvodi odeljenje na položaj, organizuje osmatranje, postavlja neposredno osiguranje i izdaje **zapovest**, koja sadrži:

— **podatke o neprijatelju** (gde se nalazi, šta radi i odakle se očekuje);

— **zadatak voda** (jedinice koju osigurava) i način održavanja veze sa njim;

— **zadatak predstražnog odeljenja,** predstražni položaj, zonu osmatranja i vatrenog dejstva i mesta naročite pažnje u zoni osmatranja;

— **podatke o susedima:** da li ispred odeljenja ima naših snaga i jedinica TO, kuda i kada će se vratiti, susedne predstražne jedinice, objavnice, mesto i zadatak objavnica i sl.;

— **zadatak grupa, stražara i udvojenih stražara** i njihovu podelu na smene, mesto i zadatak snajperiste i ostalih vojnika;

— **postupak udvojenih stražara i odeljenja** pri nailasku slabijih i jačih neprijateljevih delova i oklopnih vozila, a i avijacije neprijatelja;

— **mere obezbeđenja:** PNHBOb, utvrđivanje, zaprečavanje, maskiranje, način popune municijom i izvlačenje povređenih;

— **znake raspoznavanja,** i

— **mesto komandira odeljenja,** ko mu je zamenik i način održavanja veze (ustaljeni i ugovoreni signali).

Pošto komandir izda zapovest, postavlja udvojene stražare i daje im zadatak, određuje vojnika koji osmatra ugovorene signale udvojenih stražara, a zatim sa odeljenjem pristupa uređenju položaja.

Nišandžije na oruđima i snajperista načelno se ne određuju na dužnosti udvojenih stražara.

U toku izvršenja zadatka komandir odeljenja organizuje odmor ljudstva na položaju, s tim što najmanje polovina mora biti spremna za dejstvo.

242. — Padom mraka, po magli, vejavici i sl., odeljenje može da menja položaj i da se postavi na mesto odakle može sa više uspeha da izvršava zadatak. Noćni položaj u odnosu na dnevni je načelno bliži jedinici koju odeljenje osigurava.

Na noćni položaj odeljenje prelazi prikriveno i prema naređenju pretpostavljenog starešine. Komandir odeljenja na noćni položaj prvo upućuje svog zamenika sa jednim do dva vojnika, a zatim i ostale, dok on sa udvojenim stražarima prelazi poslednji.

243. — Na poziv-signal stražara, komandir odeljenja ili njegov zamenik, u pratnji jednog vojnika, prikriveno prilazi stražarskom mestu.

Ako se sa stražarskog mesta čuje pucanj, komandir izdaje komandu: »K oružju!« i dejstvuje prema situaciji, izveštavajući pretpostavljenog starešinu o situaciji.

244. — Udvojene stražare i druge organe predstražnog osiguranja postavlja i smenjuje komandir predstražnog odeljenja.

Udvojene stražare čini stražar i njegov pomoćnik. Obojica vrše službu na jednom stražarskom mestu i predstavljaju neposredno osiguranje predstražnog odeljenja. Za obavljanje dužnosti odgovoran je stražar, a pomoćnik izvršava njegova naređenja.

245. — Udvojeni stražari neprekidno osmatraju zemljište u određenoj zoni, izveštavaju komandira o pojavi i dejstvu neprijatelja i zadržavaju sva lica koja dođu na stražarsko mesto.

246. — Udvojeni stražari se postavljaju na zaklonjeno mesto, odakle se može dobro osmatrati i održavati veza sa starešinom. Radi toga jedan od njih može da se popne na drvo, kuću i sl. Udvojeni stražari osmatraju dodeljenu zonu zajedno, a dok rade zaklon, osmatranje i obaveštavanje vrše naizmenično.

Udaljenost između stražara i pomoćnika treba da bude tolika da se danju mogu poluglasno sporazumevati, a noću šapatom. Moraju uvek biti spremni za dejstvo.

247. — Prilikom obavljanja dužnosti, udvojeni stražari se ne smeju demaskirati: pušiti, glasno razgovarati i sl. Pošto stražar primeti neprijatelja ili druge znake po kojima se može pretpostaviti njegovo prisustvo, a i nailazak vlastitih delova, naređuje pomoćniku da o tome izvesti komandira predstražnog odeljenja.

U slučaju iznenadnog napada neprijatelja, udvojeni stražari dejstvuju vatrom.

248. — Pojedince koji prilaze stražarskom mestu stražar zaustavlja uzvikom: »STOJ!« na takvom odstojanju da mu zaustavljeni ne može pobeći. Ukoliko pozvano lice ne stane, stražar otvara vatru. Prilikom nailaska jačih neprijateljevih delova, udvojeni stražari postupaju u duhu uputstva komandira predstražnog odeljenja.

Zarobljena i zadržana sumnjiva lica udvojeni stražari razoružavaju i predaju komandiru predstražnog odeljenja.

249. — Prilikom smene udvojenih stražara, komandir predstražnog odeljenja smenjuje stražara, a njegovu ulogu prima pomoćnik. Smena se vrši tako da ni jedan stražar ne ostane duže od dva časa na stražarskom mestu. Kada je jaka zima, vejavica i sl., stražari se mogu smenjivati i u kraćim vremenskim razmacima.

250. — Licima koja je stražar zaustavio komandir prilazi u pratnji vojnika. Zaustavljena lica, koja ne znaju odziv, sprovode se komandiru predstražnog voda ili starešini jedinice koja se osigurava. Za sprovođenje zarobljenih neprijateljevih vojnika komandir odeljenja traži sprovodnike od pretpostavljenog starešine. Do dolaska sprovodnika drži ih razoružane i pod stražom.

251. — Manje neprijateljeve grupe i pojedince koji se približavaju odeljenje pušta što bliže nastojeći da ih zarobi. Ako to ne može, uništava ih vatrom.

O pojavi jačih neprijateljevih delova komandir odmah izveštava komandira predstražnog voda ili starešinu jedinice koju osigurava, povlači organe predstražnog osiguranja u sastav odeljenja i postupa prema naređenju starešine.

252. — Odeljenje ne napušta predstražni položaj bez naređenja pretpostavljenog starešine.

Ako susedno odeljenje bude napadnuto, komandir odeljenja ga pomaže vatrom, izveštava pretpostavljenog starešinu i budno osmatra svoju zonu osiguranja.

5. STRELJAČKO ODELJENJE U ZASEDI

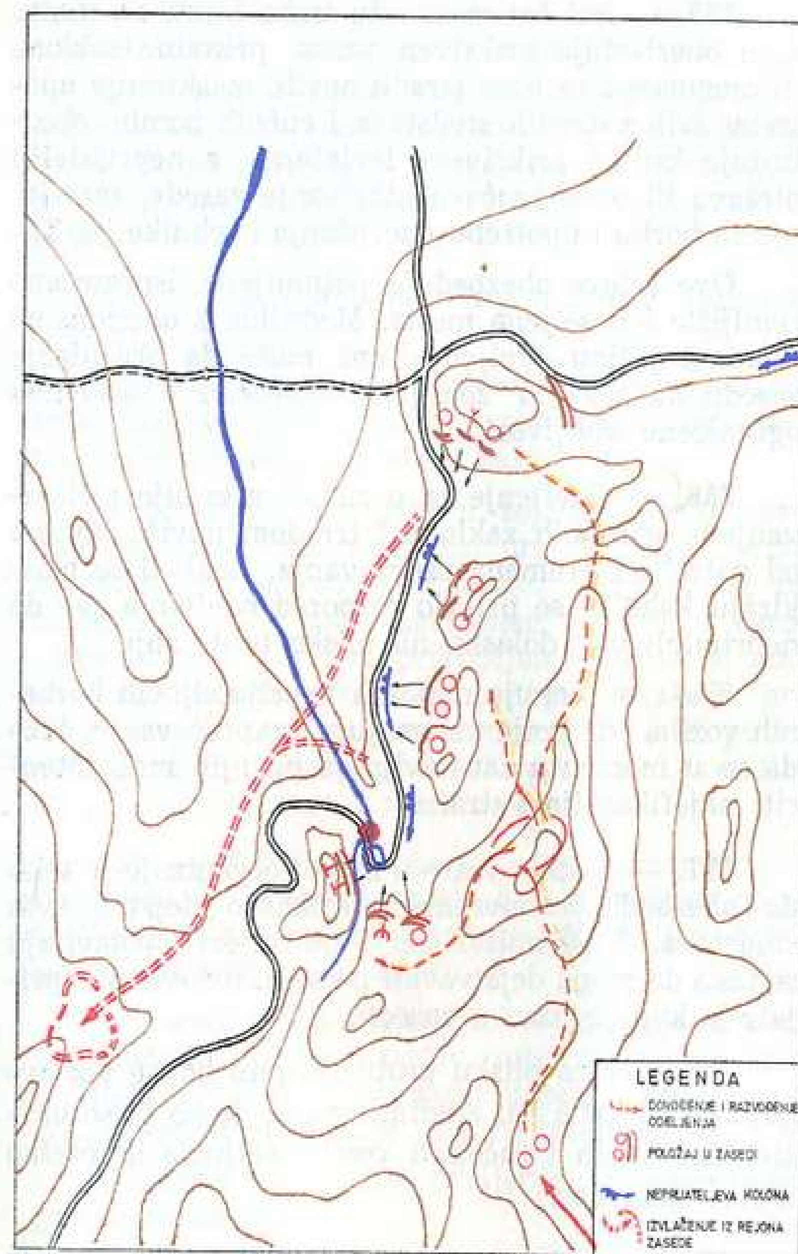
253. — Streljačko odeljenje izvršava zadatak u zasedi načelno u sastavu više jedinice, u različitim uslovima, pri čemu:

— **u napadu vlastitih snaga:** sprečava izvlačenje neprijatelja na pojedinim pravcima; sprečava uvođenje u borbu neprijateljevih rezervi; onemogućava mu i otežava uredno snabdevanje; ometa delove neprijatelja koji se izvlače da organizuju odbranu i slično. Da bi izvršilo ove zadatke, streljačko odeljenje se mora ubaciti u raspored neprijatelja;

—**u odbrani vlastitih jedinica:** zadržava i uništava neprijatelja u pretpolju, zadržava slabije neprijateljeve delove, stvarajući povoljne uslove za izvlačenje vlastitih snaga; dejstvuje po delovima neprijatelja koji prodiru kroz međuprostore; nanosi gubitke i usporava kretanje neprijateljeve rezerve i sprečava njeno uvođenje u borbu; obezbeđuje bokove i krila voda-čete, i dr.;

— **pri maršu vlastitih jedinica:** u odstupnom maršu odeljenje iz zasede nanosi neprijatelju gubitke s ciljem usporavanja njegovog prodiranja i stvaranja vlastitoj jedinici povoljnih uslova za izvlačenje. U nastupnom maršu, kad predstoji borba u susretu, odeljenje dejstvuje po manjim neprijateljevim kolonama ili delovima koji nastoje naneti bočni udar marševskoj koloni.

254. — U sastavu voda i čete u zasedi odeljenje može ući u sastav grupe za napad, činiti grupu za osiguranje ili obrazovati rezervu čete. Može i da organizuje zasedu samostalno, u kom slučaju se ojačava mitraljezom, sredstvima za protivoklopnu borbu i pionirima.

Sl. 21 — Ojačano streljačko odeljenje u zasedi

255. — Položaj za zasedu treba birati na mestu koje obezbeđuje prikriven prilaz, prirodne zaklone ili mogućnost za brzu izradu novih, maskiranje upotrebu svih vatrenih sredstava i ručnih bombi, obezbeđuje krila i prikriveno izvlačenje, a neprijatelju otežava ili onemogućava otkrivanje zasede, razvijanje za borbu i upotrebu naoružanja i tehnike (sl. 21).

Ove uslove obezbeđuje pošumljeno, ispresecano zemljište i naseljena mesta. Međutim, s obzirom na sastav i jačinu odeljenja, ono može da organizuje zasedu na svakom zemljištu, naročito u uslovima ograničene vidljivosti.

256. — Odeljenje se u zasedi utvrđuje podešavanjem prirodnih zaklona i izradom novih, zavisno od potreba i vremena zadržavanja. Zakloni se maskiraju kako bi se prikrio raspored odeljenja sve do neprijateljevog dolaska na blisko odstojanje.

Kada se očekuje nailazak neprijateljevih borbenih vozila, odeljenje primenjuje i zaprečavanje, tako da se u momentu zaustavljanja na njih može otvoriti najefikasnija vatra.

257. — Sistem vatre u zasedi organizuje se tako da obezbedi jednovremeno efikasno dejstvo svih sredstava. Puškomitraljezi i mitraljezi postavljaju se tako da mogu dejstvovati po svim delovima neprijatelja koji je ušao u zasedu.

Sredstva za blisku protivoklopnu borbu postavljaju se na krila i u sredinu zasede, kako bi se uništenjem čelnih i začelnih vozila isključio ili otežao njihov manevar.

258. — Pošto primi zadatak za organizovanje zasede, komandir odeljenja u tajnosti dovodi odeljenje u rejon zasede. Na nepoznatom zemljištu za odlazak u rejon zasede može se dodeliti vodič.

Odeljenju u zasedi najčešće će sadejstvovati jedinica TO, koja može dejstvovati sa položaja odeljenja ili sa položaja u susedstvu. Tada komandir odeljenja organizuje zasedu zajedno sa komandirom jedinice TO.

259. — Posle stizanja u rejon zasede, komandir odeljenja:

— ceni vreme pojave neprijatelja u rejonu zasede, njegovu jačinu, sastav, osiguranje, postupke i način dejstva posle upada u zasedu, i

— proučava zemljište u rejonu zasede, utvrđuje raspored odeljenja, osiguranje, obim i vrstu zaprečavanja, razrađuje postupke odeljenja do početka, u toku i posle završenog dejstva u zasedi i bira zborno mesto za prikupljanje odeljenja posle izvršenog zadatka. Naročitu pažnju obraća na pravilan raspored grupa i vatrenih sredstava: puškomitraljeza, mitraljeza, protivoklopnih sredstava i sl., na tajnost priprema i maskiranje.

260. — Posle završene procene, komandir odeljenja izvodi odeljenje na položaj, organizuje osmatranje, vrši geografsku i topografsku orijentaciju i izdaje **zapovest**, koja sadrži:

— **podatke o neprijatelju:** vreme pojave u rejonu zasede, jačinu i sastav, osiguranje, verovatan postupak i način dejstva posle upada u zasedu, snage i pravci odakle može uslediti intervencija;

— **zadatak voda,** ako odeljenje dejstvuje u njegovom sastavu;

— **zadatak odeljenja,** šta postići, položaj za zasedu, vreme posedanja, zonu dejstva i način dejstva;

— **zadatak suseda** i jedinica TO;

— **sastav i komandire grupa:** za osiguranje, za napad, za hvatanje i sl., njihovo mesto i zadatak, način otvaranja vatre, pravac i način izvlačenja, zborno mesto i zadatak snajperiste;

— **mere obezbeđenja zasede:** bezbednost i osiguranje u toku dolaska, posedanja i uređenja položaja za zasedu, utvrđivanje, zaprečavanje, maskiranje i sl.;

— **mesto komandira odeljenja** i ko mu je zamenik i signali.

261. — Kad neprijatelj uđe u zasedu, komandir daje signal za otvaranje iznenadne i jake vatre. Odeljenje dejstvuje brzo, vremenski kratko i ne dozvoljava neprijatelju da se sredi, razvije za borbu, pruži organizovan otpor i izvuče iz zasede.

Najbolji rezultati pri dejstvu iz zasede postižu se upotrebom automatskog naoružanja i ručnih bombi u kombinaciji sa zaprečavanjem i rušenjem.

262. — Ako je neprijatelj razbijen ili uništen, pristupa se prikupljanju plena. Povređeni i zarobljeni neprijateljevi vojnici se odvode na unapred određeno mesto. Za evakuaciju plena angažuju se vojnici iz odeljenja i zarobljenici, a i mesno stanovništvo. Sredstva koja se ne mogu evakuisati sklanjaju se ili uništavaju.

263. — Ukoliko zaseda pre vremena bude otkrivena, a odeljenju preti opasnost neuspeha, komandir odeljenja posle iznenadnog i jakog vatrenog dejstva daje signal za izvlačenje iz borbe. Odeljenje se izvlači jednovremeno ili po grupama, iznenadno i brzo, uz vlastiti prihvat i zaštitu.

6. DEJSTVO STRELJAČKOG ODELJENJA UBAČENOG U NEPRIJATELJEV RASPORED

264. — Streljačko odeljenje se može ubacivati u neprijateljev raspored u svim vidovima borbenih dejstava. Ubacuje se ili ostavlja u neprijateljevom rasporedu, po naređenju komandira čete i viših starešina.

U odbrani, odeljenje se ubacuje u neprijateljev raspored na takvu dubinu da može u toku noći stići do objekta napada, izvršiti zadatak i, ako nije predviđeno da ostane dalje u neprijateljevom rasporedu, vratiti se u sastav svoga voda.

U napadu odeljenje se ubacuje neposredno pre ili u toku napada i dejstvuje u duhu dobijenog zadatka do dolaska jedinice koja napada sa fronta, a zatim ulazi u njen sastav.

Odeljenje se ubacuje, načelno, noću ili u drugim uslovima ograničene vidljivosti. Ubacuje se provlačenjem kroz međuprostore u pravcu objekta dejstva i zabacivanjem iza bokova i krila, naročito na ispresecanom i pokrivenom zemljištu. U izvesnim prilikama odeljenje se može ubaciti i helikopterom.

265. — Prilikom ubacivanja u neprijateljev raspored, odeljenje se može ojačati mitraljezom, sredstvima za blisku protivoklopnu borbu i sredstvima veze. Mogu mu se dodeliti pojedini izviđači, pioniri sa eksplozivom i alatom i vodič.

Odeljenju može sadejstvovati i jedinica TO, koja ga prihvata, vodi do objekta i zajedno s njim napada na objekat.

266. — Streljačko odeljenje ubačeno (ostavljeno) u neprijateljev raspored može: izviđati neprijatelja i zemljište; napadati na izdvojene vatrene tačke: streljačke delove u rezervi, artiljerijska oruđa, mitra-

ljeze, minobacače na vatrenim položajima, komandna mesta i osmatračnice manjih jedinica, jedinice u pokretu; sprečavati ili otežavati izvlačenje manjih delova u bližoj dubini; izvoditi razne diverzantske akcije (uništenje tehničkih sredstava, skladišta, drumskih, železničkih i plovnih objekata, objekata u naseljenim mestima i sl.).

Streljačkom odeljenju se, načelno, uvek pored osnovnog daje jedan do dva dopunska zadatka, kako bi u slučaju nemogućnosti izvršenja jednog zadatka izvršilo drugi.

267. — Kad se odeljenje ubaci u neprijateljev raspored, zadatak izvršava prepadom, zasedom ili diverzijom. Dejstvuje iznenada, brzo, smelo i samoinicijativno, pretežno napadom i primenom najrazličitijih borbenih postupaka.

268. — Pripremu za ubacivanje komandir odeljenja izvodi u najvećoj tajnosti, u duhu dobijenog zadatka i uz pomoć pretpostavljenog starešine. Od vojnika oduzima sve dokumente koji bi mogli otkriti formacijsku pripadnost jedinice, podešava opremu i naoružanje za lakše i nečujno kretanje i snabdeva ljudstvo dovoljnom količinom municije, hrane i sanitetskog materijala. U toku pripreme komandir odeljenja treba da proceni na koji način će najbolje izvršiti zadatak i da izda **zapovest** za ubacivanje, koja sadrži:

— **podatke o neprijatelju** — na pravcu ubacivanja i u rejonu dejstva: raspored, jačina, prepreke i uticaj na ubacivanje;

— **zadatak jedinice** čiji starešina naređuje ubacivanje odeljenja;

— **zadatak odeljenja:** pravac ubacivanja, objekat dejstva i postupci nakon stizanja do njega, način dejstva, postupak u slučaju susreta sa slabijim i jačim neprijateljem i nakon izvršenja zadatka i sl.;

— **zadatak suseda** ako se ubacuju;

— **uticaj dejstva vlastitih delova** i jedinica teritorijalne odbrane u neprijateljevoj pozadini;

— **zadatak neposrednom osiguranju,** ako se upućuje, i

— **mesto komandira odeljenja** i ko mu je zamenik (ako ranije nije određen) i način održavanja veze i izveštavanja.

269. — Prilikom provlačenja kroz neprijateljev raspored i u toku pokreta ka objektu dejstva, odeljenje se kreće oprezno i uz vlastito osiguranje. Za održavanje određenog pravca kretanja, komandir koristi vodiča ili skicu kretanja po azimutu.

U toku kretanja odeljenje izbegava susret sa neprijateljem. Ako naiđe na pojedine vojnike, zarobljava ih ili uništava hladnim oružjem. U slučaju iznenadnog susreta sa jačim neprijateljevim delovima odeljenje se, pod zaštitom vatre, brzo izvlači i obilaznim pravcem produžava pokret ka objektu dejstva.

270. — Kad se odeljenje približi objektu dejstva, raspoređuje se prikriveno i preduzima mere osiguranja. Komandir odeljenja, pošto pažljivo izvidi objekat i okolno zemljište, izdaje zapovest, gde precizira zadatak grupama i pojedincima. To može da bude zapovest za zasedu, prepad, izviđanje i sl. Prilikom izvršenja zadatka, komandir odeljenja i odeljenje dejstvuju u duhu t. 206—216 i 258—263. Posle izvršenog zadatka, odeljenje se prikriveno izvlači na predviđeno zborno mesto ili ulazi u sastav svoje jedinice, odnosno spaja se sa njom posle zauzimanja određenog objekta.

7. STRELJAČKO ODELJENJE U BORBI SA DIVERZANTSKO-TERORISTIČKIM GRUPAMA

271. — Streljačko odeljenje može voditi borbu protiv diverzantsko-terorističkih grupa u vlastitoj pozadini ili na privremeno zaposednutoj teritoriji. Zadatke, načelno, izvršava u sastavu voda, a samo u izuzetnim slučajevima samostalno.

272. — U sastavu voda, odeljenje može učestvovati u blokiranju, poteri, pretrazi, okruženju i uništenju diverzantsko-terorističkih grupa ili pojedinaca.

273. — Otkrivanje i borba protiv diverzantsko-terorističkih grupa karakteriše se: nejasnom situacijom; dejstvima na širokom, nepristupačnom i pokrivenom prostoru i u različitim vremenskim uslovima; sukobu sa dobro naoružanim i obučenim grupama; iznenadnim, brzim i smelim dejstvima i borbom na bliskim odstojanjima.

Uspešno vođenje borbe protiv diverzantsko-terorističkih grupa i pojedinaca počiva na dobrom poznavanju njihovog naoružanja i načina dejstva, pravovremenom otkrivanju ovih grupa, energičnom i brzom dejstvu u svim fazama borbe.

274. — Za izvršenje zadatka u borbi protiv diverzantsko-terorističkih grupa, odeljenje može da bude ojačano snajperistima, a mogu mu se dodeliti vodiči, psi — tragači, sredstva veze, oprema za noćni rad i signalizaciju i oprema za kretanje po dubokom snegu: krplje, skije i sl.

275. — Za izvršenje zadatka u borbi protiv diverzantsko-terorističkih grupa komandir odeljenja posebnu pažnju obraća na: tajnost priprema; preduzimanje mera borbenog obezbeđenja; prikriveno i iznenadno približavanje diverzantsko-terorističkoj grupi; uspostavljanje i neprekidno održavanje borbenog dodira sa njom; izbor najpogodnijeg vremena i mesta za dejstvo po neprijatelju; brzo, iznenadno i smelo dejstvo, uz primenu raznih lukavstava; neprekidnu vizuelnu vezu vojnika u borbenom rasporedu odeljenja i vezu sa pretpostavljenim starešinom, sadejstvujućim jedinicama, jedinicama TO, milicije i stanovništvom, i obezbeđenje dovoljnom količinom municije i drugih sredstava potrebnih za borbu.

276. — Kad učestvuje u blokadi rejona u kome je otkrivena diverzantsko-teroristička ili druga neprijateljeva grupa, odeljenje može dobiti zadatak da joj ograniči ili onemogući manevar ili da kontroliše određeni pravac, postavljanjem objavnica, udvojenih stražara, osmatračnica i sl.

Kad vod izvodi blokadu, odeljenje može da organizuje zasedu, obrazuje patrolu, 1—2 osmatračnice ili 1—2 objavnice, a može da bude i u rezervi čete.

277. — Ako odeljenje izvodi pretragu, može dobiti zadatak da otkrije diverzantsko-terorističku i drugu ubačenu grupu, da prati njeno kretanje i da o tome obaveštava pretpostavljenog.

U pretrazi koju izvodi vod, odeljenje može obrazovati patrolu, koja kontroliše određeni pravac ili prostoriju, obraćajući naročitu pažnju na nepristupačno i teže prolazno zemljište, napuštene i usamljene kuće, kolibe, pećine, vrtače i sl., ili pretragu vrši streljačkim strojem kad se rastojanje između vojnika prilagođava karakteristikama zemljišta.

Pretraga se vrši isključivo danju, a noću se odeljenje u sastavu voda zadržava na dostignutoj liniji,

sa koje organizuje neprekidno izviđanje i prikupljanje podataka o neprijatelju.

278. — Ukoliko vod izvodi poteru, odeljenje može dobiti zadatak da dejstvuje u sastavu borbenog stroja voda ili da kontroliše određeni pravac i na njemu spreči manevar diverzantsko-terorističkoj ili drugoj neprijateljevoj grupi.

279. — Kad odeljenje učestvuje u okruženju i razbijanju diverzantsko-terorističke grupe, može dobiti zadatak da uništava i zarobljava neprijatelja ili da kontroliše određenu prostoriju.

Prilikom okruženja, odeljenje u sastavu voda može biti u zasedi, obrazovati patrolu, objavnicu ili osmatračnicu, a može biti i u rezervi čete koja izvodi okruženje.

280. — Odeljenje postavlja zasedu na mestu gde se očekuje nailazak diverzantsko-terorističke grupe ili njenih delova. Hvatanje pojedinih diverzanata izvodi se smelo, energično i nečujno, uz upotrebu hladnog oružja. Vatrenim oružjem se dejstvuje izuzetno. Uništenje diverzantsko-terorističke grupe izvodi se iznenadnom, preciznom i jakom vatrom sa bliskih odstojanja. Rad komandira odeljenja i odeljenja u zasedi odvija se u duhu t. 258—262.

281. — Odeljenje u ulozi patrole ima osnovni zadatak da izviđa i prikuplja podatke o diverzantsko-terorističkoj grupi u rejonu blokade ili okruženja, na pravcu pretrage, potere, i da kontroliše kretanje stanovništva u zoni izviđanja i osmatranja. Rad odeljenja u ulozi patrole odvija se u duhu t. 185—206.

282. — Komandir odeljenja može da formira 1—2 objavnice jačine 3—4 vojnika i postavlja ih na mesta koja nije moguće posesti i kontrolisati na drugi način.

Objavnice imaju zadatak da otkrivaju diverzantsko-terorističke grupe i održavaju vezu sa ostalim elementima borbenog poretka, naročito sa delovima za napad, i da hvataju i uništavaju pojedince. Objavnice dejstvuju na principu zasede.

283. — Komandir odeljenja može da obrazuje 1—2 osmatračnice jačine 3—4 vojnika, koje postavlja na mesta odakle se najbolje može osmatrati određena prostorija. Osmatračnice moraju imati sigurnu vezu sa komandirom odeljenja ili drugim starešinom koji ih je postavio i sa svim elementima borbenog poretka. Osnovni zadatak osmatračnica je da prate kretanje diverzantsko-terorističkih grupa i pojedinaca i da o tome pravovremeno izveštavaju pretpostavljenog starešinu. Rad vojnika osmatrača odvija se prema t. 12 i 37—47.

284. — Odeljenje u ulozi rezerve čete koja izvodi okruženje nalazi se u stalnoj gotovosti za uvođenje u borbu radi konačnog uništenja diverzantsko-terorističke grupe. Može se upotrebiti i za zatvaranje pojedinih pravaca kojim se diverzantno-teroristička grupa ili pojedini delovi nastoje izvući.

Glava IV

MITRALJESKO ODELJENJE

285. — Mitraljesko odeljenje u borbi načelno dejstvuje u sastavu streljačkog voda, a izuzetno u sastavu četne vatrene grupe. Zavisno od situacije, odeljenje može da izvršava zadatke i po oruđima u sastavu streljačkih odeljenja.

Upotrebljava se za neutralisanje i uništenje grupnih ciljeva žive sile i vatrenih sredstava na većim daljinama, a može da bude određeno i za dejstvo na ciljeve u vazdušnom prostoru (niskoleteći avioni, helikopteri i padobranci). Neposredno sadejstvuje streljačkim jedinicama, protivoklopnim i drugim vatrenim sredstvima.

286. — Mitraljesko odeljenje dejstvuje iz borbenog stroja streljačkih jedinica, kroz međuprostore, pored krila i preko vlastitih jedinica.

Mitraljezi se na vatrenom položaju raspoređuju na međusobnom rastojanju 30—50 m. Pored osnovnog, određuju im se još i 1—2 rezervna zaklona, koji se povezuju saobraćajnicama, ili se za kretanje između njih koristi pokriveno i ispresecano zemljište. U toku dejstva mitraljezi češće menjaju zaklone.

287. — Vatra iz mitraljeza otvara se načelno na komandu komandira mitraljeskog odeljenja. Ako su

mitraljezi pridati, nišandžije otvaraju vatru na komandu komandira streljačkog odeljenja ili samostalno prema dobijenim vatrenim zadacima.

1. MITRALJESKO ODELJENJE U NAPADU

288. — Mitraljesko odeljenje u napadu izvršava sledeće zadatke:

— uništava i neutrališe živu silu i vatrena sredstva neprijatelja;

— podržava nastupanje i juriš streljačkih odeljenja i vodova, uništavajući i neutrališući najvažnija neprijateljeva vatrena sredstva: posluge puškomitraljeza, mitraljeza, protivoklopnih sredstava i sl.;

— podržava prodiranje jedinica u dubinu neprijateljeve odbrane;

— štiti krila i bokove jedinice u čijem sastavu dejstvuje;

— učestvuje u odbrani dostignute linije i odbijanju neprijateljevog protivnapada, i

— dejstvuje na ciljeve u vazdušnom prostoru.

289. — Rad na organizovanju napada komandira mitraljeskog odeljenja sastoji se od: organizovanja osmatranja i neposrednog osiguranja; procene neprijatelja (raspored, uočene vatrene tačke, prepreke i sl.) i zemljišta; određivanja mesta oruđima na vatrenom položaju, predviđanja sledećih vatrenih položaja i pravaca prebacivanja do njih; izdavanja zapovesti; popunjavanja odeljenja municijom i pripreme za otvaranje vatre, i izveštavanja o gotovosti za dejstvo.

Rad komandira odeljenja prilikom napada noću odvija se na isti način, s tim što još priprema oruđa za dejstvo u uslovima ograničene vidljivosti.

290. — Posle procene situacije i donesenih zaključaka o načinu izvršenja zadataka, komandir odeljenja izvodi odeljenje na položaj, vrši orijentaciju i izdaje **zapovest**, koja sadrži:

— **podatke o neprijatelju:** jačina protezanja prednjeg kraja odbrane, raspored žive sile i važnijih vatrenih tačaka, mesto i vrstu prepreka, mogućnost napada iz vazdušnog prostora i sl.;

— **zadatak jedinice u čijem sastavu odeljenje dejstvuje:** polazni položaj za napad, pravac i cilj napada, jurišni položaj, način napada, vatrena priprema i podrška napada, gotovost za napad i dr.;

— **zadatak odeljenja,** vatreni položaj odeljenja i mesta oruđa na njemu, zona dejstva i ciljevi na koje će odeljenje dejstvovati, gotovost za otvaranje vatre, sledeći vatreni položaj, pravac i način (redosled) prebacivanja do njega, postupci u slučaju napada iz vazdušnog prostora;

— **mesto i zadatak susednih jedinica** (vatrenih sredstava) i organizovanje sadejstva s njima;

— **mere obezbeđenja napada:** osiguranje od napada neprijateljevih ubačenih i ostavljenih delova, PNHBOb osmatranje i otkrivanje novih ciljeva na zemlji i letelica u vazdušnom prostoru, maskiranje, mesto transportnih sredstava, četne stanice za snabdevanje i četne prihvatnice — pravac njihovog premeštanja, pravac za donošenje municije i njen utrošak i evakuacija povređenih;

— **način održavanja veze** sa starešinom jedinice u čijem sastavu odeljenje dejstvuje;

— **mesto komandira odeljenja** i ko mu je zamenik, ustaljene i ugovorene signale (za otvaranje i prekid vatre i promenu vatrenog položaja i dr.).

291. — Pre izlaska na vatreni položaj, posluge pripremaju mitraljeze na mestima koja su zaklonjena od neprijatelja, a zatim pre početka dejstva prikriveno ih iznose na vatreni položaj. Posle izlaska na vatreni položaj komandir odeljenja konkretnije organizuje sistem vatre odeljenja: usklađuje vatru sa vatrom jedinice koju podržava, proverava mogućnost gađanja preko sopstvene jedinice, gađanje pored krila, kroz međuprostore i slično.

Radi omogućavanja stalne vatrene podrške, mitraljesko odeljenje se prebacuje na naredne vatrene položaje. Naredni vatreni položaji su na takvom odstojanju da se sa njih može obezbediti neprekidna podrška pešadije. Mitraljesko odeljenje se prebacuje po oruđima ili, ređe, uskupno, što zavisi od zadatka i jačine neprijateljeve vatre.

Zavisno od zemljišta, mitraljezi se mogu prenositi sastavljeni ili rastavljeni.

292. — U toku podrške nastupanja streljačkih jedinica mitraljesko odeljenje se kreće u međuprostorima i na krilima jedinice koju podržava, a može i neposredno pozadi jedinice, ako ima pogodnih nadvišavajućih položaja koji omogućuju dejstvo preko vlastitih delova.

U toku nastupanja, mitraljesko odeljenje obezbeđuje neprekidnost vatrene podrške streljačkim jedinicama, neutrališe i uništava prvenstveno one ciljeve na prednjem kraju neprijateljeve odbrane koji ometaju nastupanje vlastitih delova.

293. — Pre početka juriša mitraljesko odeljenje poseda vatreni položaj sa koga može uspešno da podržava juriš streljačkih delova. Na komandu komandira odeljenja poslužioci postavljaju oruđa na određena mesta i pripremaju se za otvaranje vatre. Odeljenje učestvuje u vatrenoj pripremi juriša i

neutrališe neprijateljeva vatrena sredstva, posebno ona koja sprečavaju savlađivanje prepreka.

294. — Kad jedinica koju podržava mitraljesko odeljenje upadne u neprijateljev položaj, odeljenje se brzo prebacuje i dejstvuje radi proširenja ili učvršćenja postignutog uspeha. Kad su uslovi za podršku juriša nepovoljni, pojedini mitraljezi mogu dejstvovati kao puškomitraljezi u sastavu delova koji vrše juriš. Posle upada streljačkih delova u neprijateljev položaj, mitraljezi se odmah prebacuju za njima i dalje dejstvuju kao mitraljezi. Radi uspešnije podrške juriša, mitraljezi se mogu zadržati i u visini prepreka, ako to zemljište omogućava.

295. — Ako juriš streljačkih delova bude odbijen, mitraljesko odeljenje, odnosno pojedini mitraljezi ostavljeni za podršku juriša, prihvataju i štite sređivanje jedinice i vrše pripremu za ponovni juriš.

296. — U toku borbe u dubini neprijateljeve odbrane odeljenje se načelno kreće u borbenom stroju ili neposredno iza stroja jedinice koju podržava.

Prilikom juriša na pojedine objekte u dubini neprijateljevog rasporeda, mitraljesko odeljenje zauzima vatreni položaj što bliže objektu i podržava juriš. Pošto se objekat zauzme, odeljenje se po oruđima odmah prebacuje u zauzeti rejon. Kad situacija ne zahteva neprekidno otvaranje vatre i kad za to nema uslova, odeljenje se prebacuje kao celina.

297. — Da bi se na dostignutoj liniji učvrstio uspeh streljačkih jedinica, mitraljesko odeljenje odmah poseda položaj za odbranu, uređuje zaklone, priprema vatru za odbijanje eventualnog protivnapada i popunjava se municijom.

Kad neprijatelj vrši protivnapad, odeljenje uništava neprijateljevu pešadiju i teži da je odvoji od borbenih vozila.

Kad se neprijatelj izvlači, odeljenje dejstvuje najjačom vatrom, rastrojava ga, ne dozvoljava mu da se sredi i da ponovo organizuje otpor.

298. — Prilikom napada iz vazdušnog prostora, mitraljesko odeljenje sasređenom vatrom, na daljinama do 1000 m, dejstvuje na niskoleteće avione i helikoptere. Posle prestanka dejstva na ciljeve u vazdušnom prostoru, odeljenje produžava dejstvo u duhu dobijenog zadatka i konkretnih uslova.

299. — Posle izvršenog zadatka komandir odeljenja izveštava komandira voda o stanju odeljenja.

300. — U toku **napada noću** mitraljesko odeljenje se načelno kreće po oruđima u borbenom stroju jedinice u čijem sastavu dejstvuje, spremno da na dati signal otvori vatru. Elementi za gađanje preko vlastitih jedinica, pored krila i kroz međuprostore određuju se za videla. Ukoliko elementi za gađanje nisu pripremljeni za videla, mitraljezi mogu da dejstvuju kao puškomitraljezi, načelno iz borbenog stroja streljačkih odeljenja. Početak dejstva mitraljeskog odeljenja naređuje starešina jedinice u čijem je sastavu, posle čega mitraljezi otvaraju vatru u duhu dobijenog zadatka, na komandu komandira odeljenja ili samostalno.

Iz mitraljeza koji imaju nišansku spravu za gađanje noću dejstvuje se kao u dnevnim uslovima, s tim što su njihovi vatreni položaji bliže neprijatelju.

301. — Prilikom **napada na naseljeno mesto** mitraljesko odeljenje najčešće dejstvuje po oruđima. Vatreni položaji biraju se prvenstveno na mestima

sa kojih je moguće dejstvovati duž ulica i trgova. Za to se koriste raskrsnice ulica, kamene ograde, krovovi zgrada, otvori u zidovima zgrade na uglovima i sl.

302. — Pri napadu u šumi, mitraljesko odeljenje načelno dejstvuje po oruđima. Kreće se neposredno u borbenom stroju streljačke jedinice, u međuprostorima streljačkih odeljenja — vodova. Vatru otvara duž puteva, proseka, ivica šume i proplanaka koje je neprijatelj poseo. Vatrene tačke na ivici i isturenim delovima šume uništava i neutrališe sasređenom vatrom.

2. MITRALJESKO ODELJENJE U ODBRANI

303. — Mitraljesko odeljenje u odbrani izvršava ove zadatke:

— sprečava neprijatelju posedanje polaznog položaja (linije razvoja);

— uništava živu silu neprijatelja za vreme nastupanja i učestvuje u ostvarivanju zaprečne vatre;

— uništava posluge neprijateljevih vatrenih sredstava i tenkovski desant;

— sprečava otvaranje prolaza u preprekama i izvršenje juriša;

— odvaja neprijateljevu pešadiju od tenkova i sprečava joj prodiranje u dubinu odbrane;

— štiti krila i bokove;

— učestvuje u pripremi i podršci protivnapada i drugih aktivnih dejstava, i

— dejstvuje na ciljeve u vazdušnom prostoru.

Mitraljesko odeljenje u odbrani načelno dejstvuje u rejonu odbrane voda ili čete, uskupno ili po

oruđima. Ponekad odeljenje dejstvuje izdvojeno: u većim međuprostorima, na položaju borbenog osiguranja i ispred prednjeg kraja, kao zasedna oruđa i sl.

Vatreni položaj načelno poseda u visini dopunskog rova (sl. 22), s tim da može uspešno učestvovati u ostvarivanju glavne zaprečne vatre ispred prednjeg kraja.

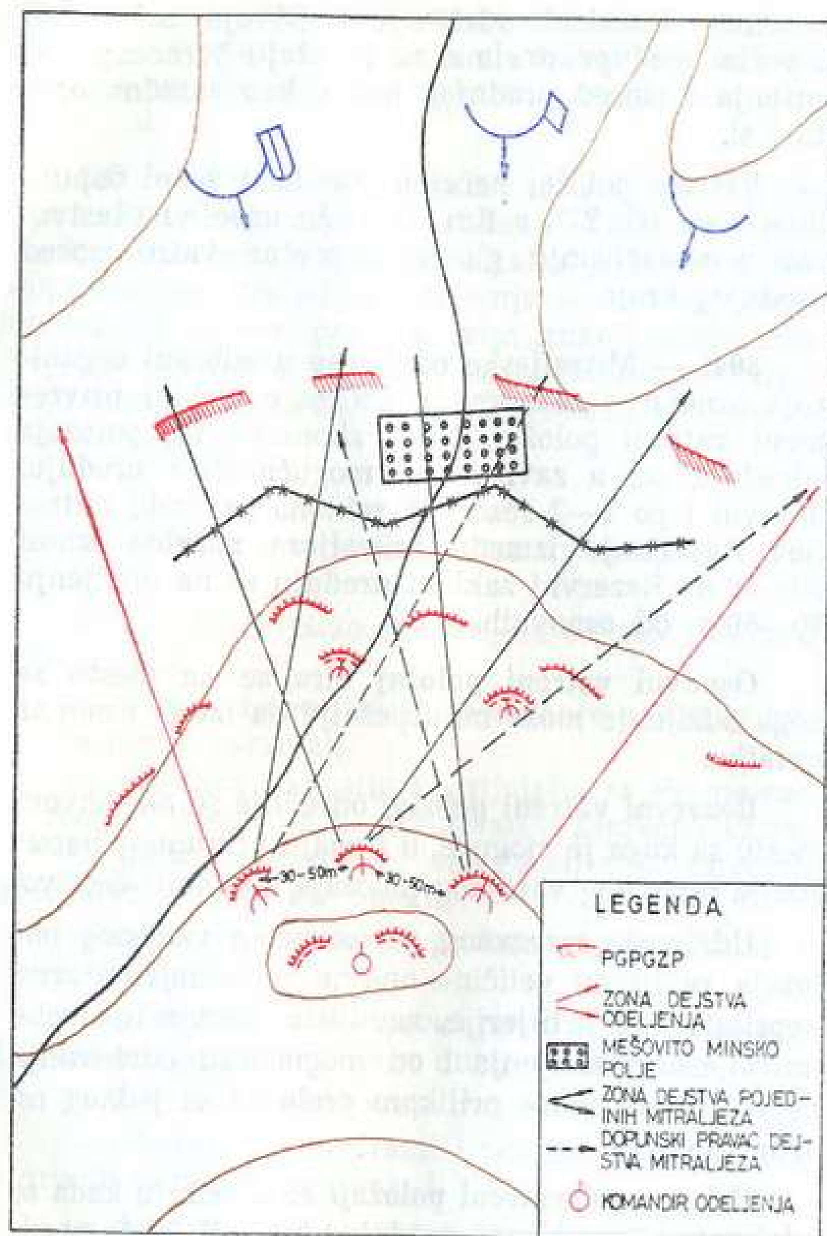
304. — Mitraljesko odeljenje u odbrani organizuje osnovni i rezervni, a prema potrebi i privremeni vatreni položaj. Na svakom od tih položaja određuju se, a zavisno od mogućnosti i uređuju, osnovni i po 1—2 rezervna zaklona za svaki mitraljez. Rastojanje između mitraljeza načelno iznosi 30—50 m. Rezervni zakloni uređuju se na udaljenju 30—50 m od osnovnih.

Osnovni vatreni položaj bira se na mestu sa koga odeljenje može najuspešnije da izvrši osnovne zadatke.

Rezervni vatreni položaj određuje se na takvom mestu sa koga je moguće, u slučaju prinudnog napuštanja osnovnog vatrenog položaja, nastaviti dejstvo.

Udaljenje rezervnog od osnovnog vatrenog položaja zavisi od veličine opasne zone dejstva zrna neprijateljeve artiljerije, zemljišta, načina upotrebe mitraljeskog odeljenja i od mogućnosti održavanja neprekidnosti vatre prilikom prelaska sa jednog na drugi položaj.

Privremeni vatreni položaji se određuju kada se odeljenje istura ispred prednjeg kraja ili bliže prednjem kraju odbrane radi izvršenja posebnih zadataka, prihvata borbenog osiguranja, zaštite pojedi-

Sl. 22 — Mitraljesko odeljenje u odbrani

nih prepreka, boljeg korišćenja dometa mitraljeza i sl.

Kada se mitraljezi isturaju za dejstvo sa privremenih vatrenih položaja, najpre se uređuju zakloni na tom položaju. Uređenje osnovnog i rezervnog vatrenog položaja u tom slučaju reguliše starešina u čijem sastavu dejstvuje mitraljesko odeljenje.

305. — Rad komandira mitraljeskog odeljenja na organizovanju odbrane sastoji se od: procene neprijatelja (jačina, kada će i kojim snagama napadati, koji ciljevi će se i u kojoj fazi pojaviti, mogućnost napada iz vazdušnog prostora i sl.) i zemljišta; najpogodnija mesta za pojedina oruđa na osnovnom i rezervnom vatrenom položaju i sl.; prikrivenog izvođenja odeljenja na određeni vatreni položaj; organizovanja osmatranja i neposrednog osiguranja; izdavanja zapovesti; organizovanja raščišćavanja (ako treba), uređenja i maskiranja osnovnih i rezervnih zaklona; ocene odstojanja do orijentira i pojedinih linija i saopštavanja poslužiocima, i izveštavanja o gotovosti odeljenja za odbranu.

306. — Posle procene situacije i donesenih zaključaka o načinu izvršenja zadatka, komandir odeljenja izvodi odeljenje na položaj, vrši orijentaciju i izdaje **zapovest** za odbranu, koja sadrži:

— **podatke o neprijatelju:** gde se nalazi, pravac napada, jačina, sastav, način dejstva, mogućnost napada iz vazdušnog prostora i sl.;

— **zadatak jedinice (voda-čete) u čijem sastavu odeljenje dejstvuje:** rejon odbrane, raspored jedinica i vatrenih sredstava, prednja granica pojasa glavne zaprečne vatre, zadatak, gotovost za odbranu i dr.;

— **zadatak odeljenja:** osnovni i rezervni vatreni položaj, zona dejstva, dopunski pravac i koje vatre-

ne zadatke sa njih izvršava, a po potrebi i privremeni vatreni položaj, zadatak odeljenja u slučaju napada iz vazdušnog prostora;

— **zadatak suseda:** položaj za odbranu, dejstvo vatrenih sredstava, održavanje veze sa susedom;

— **mesta oruđa** na osnovnom i rezervnom vatrenom položaju, zona dejstva, dopunski pravac dejstva i zadatak;

— **mere obezbeđenja odbrane:** neposredno osiguranje, PNHBOb, maskiranje, mesto transportnih sredstava, četne stanice za snabdevanje i način popune municijom i mesto četne prihvatnice;

— **način održavanja veze sa pretpostavljenim starešinom, mesto komandira odeljenja i ko mu je zamenik, signale** za otvaranje i prekid vatre i promenu vatrenog položaja i dr.

307. — Za vreme posedanja i uređenja vatrenog položaja, komandir mitraljeskog odeljenja priprema elemente za gađanje: ceni odstojanja do orijentira, određuje vrste vatre i linije za njeno otvaranje, određuje način gađanja, deli vatre na pojedine mitraljeze, meri ugao sigurnosti i lično proverava mogućnost gađanja preko vlastitih jedinica, pored krila i kroz međuprostore i priprema odeljenje za gađanje noću i u drugim uslovima ograničene vidljivosti i za gađanje ciljeva u vazdušnom prostoru, a zatim trasira rov i rukovodi radom odeljenja na uređenju vatrenog položaja. Pošto odeljenje uredi osnovni položaj, pristupa uređenju rezervnog položaja.

Prilikom uređenja vatrenog položaja posluge oruđa prvo izrađuju osnovne, zatim rezervne zaklone, koji se na kraju povezuju spojnim rovom — saobraćajnicom. Za zaštitu od dejstva nuklearnog i hemijskog oružja, parčadi granata i vremenskih nepogoda, izrađuju se mitraljeski zakloni sa skloništem, po jedno za svaku poslugu, ako ima vremena. Mogu se raditi i zakloni za gađanje ciljeva u vazdušnom prostoru.

308. — Kad je mitraljesko odeljenje određeno za podršku i prihvat borbenog osiguranja, poseda privremeni vatreni položaj, načelno ispred prednjeg kraja odbrane.

309. — Za vreme neprijateljeve vatrene pripreme, mitraljesko odeljenje se načelno nalazi u skloništima. Oruđa se privremeno sklanjaju u skloništa, s tim što na platformama mogu da ostanu postolja. Poslužioci mitraljeza određenog za dežurno oruđe nalaze se na vatrenom položaju u spremnosti za dejstvo. Na ciljeve u vazdušnom prostoru dejstvuje se sasređenom vatrom.

Na neprijatelja koji nastupa vatra se otvara iz rezervnih zaklona i na većim daljinama. Početak otvaranja vatre i način gađanja pojedinih ciljeva načelno određuje komandir odeljenja.

310. — Kad se neprijatelj približi prednjoj granici pojasa glavne zaprečne vatre, na signal komandira odeljenja, oruđa sa rezervnih zaklona prelaze na osnovne zaklone i kad neprijatelj uđe u pojas glavne zaprečne vatre učestvuju u njenom ostvarenju. Ako pojedini mitraljezi budu tučeni jakom neprijateljevom vatrom, odmah prelaze na rezervne zaklone. Kad neprijateljeva artiljerija prenese vatru u dubinu i neprijatelj krene na juriš, odeljenje otvara najjaču vatru, nastojeći da odvoji pešadiju od oklopnih borbenih vozila.

Ukoliko neprijateljeva oklopna borbena vozila ovladaju položajem, odeljenje nastavlja dejstvo po neprijateljevoj pešadiji, odvajajući je od oklopnih borbenih sredstava i sprečavajući joj prodiranje

u dubinu. S tim ciljem položaje mitraljeskog odeljenja treba birati pozadi prirodnih protivoklopnih prepreka.

311. — Ako je neprijateljev juriš odbijen, odeljenje prikriveno poseda rezervne zaklone i priprema se za odbijanje ponovnog juriša. Komandir odeljenja vrši popunu municijom, preduzima mere za popravku objekata, izveštava pretpostavljenog starešinu o gubicima, organizuje ukazivanje pomoći povređenim i preduzima mere za njihovu evakuaciju.

Ako za vreme borbe pojedina oruđa budu teže oštećena, njihovi poslužioci produžavaju borbu kao i vojnici streljačkih odeljenja ili popunjavaju posluge drugih oruđa.

312. — U toku borbe u dubini odbrane, mitraljesko odeljenje podržava delove koji se izvlače iz borbe, zatvara osetljive pravce, obezbeđuje krila i bokove, sprečava obuhvate i učestvuje u vatrenoj pripremi i podršci protivnapada i drugih aktivnih dejstava.

313. — Mitraljesko odeljenje (pojedini mitraljezi) može da bude određeno kao dežurno odeljenje (oruđe), sa zadatkom da odbije iznenadne neprijateljeve napade, oteža neprijatelju kretanje i razvoj, ometa mu pravljenje prolaza u preprekama i izvođenje drugih inžinjerijskih radova i uništava grupe koje izviđaju ili pokušavaju da se ubace u rejon odbrane jedinice. Te zadatke odeljenje izvršava iz rezervnih zaklona.

Ukoliko se mitraljesko odeljenje brani u sastavu voda u dubini odbrane, može se kompletno angažovati za gađanje ciljeva u vazdušnom prostoru.

314. — Odeljenje može da bude određeno za ostvarenje zasedne vatre. Položaji se za takve zadatke mogu odrediti ispred prednjeg kraja, u međuprostoru, na krilima i u dubini odbrane. Tada vatreni položaji treba da obezbede iznenadnu i efikasnu vatru i prikriveno izvlačenje.

Mitraljezi određeni za dejstvo iz zasede ne izvršavaju nikakve druge zadatke pre ostvarenja zasedne vatre. Pri izboru vatrenog položaja voditi računa da se linija nišanjenja na pravcu dejstva ne izdiže iznad zemljišta više od 50 cm, na daljini najmanje do 200 m. Kad neprijatelj dođe na predviđeno odstojanje, nišandžije na signal komandira odeljenja ili samostalno otvaraju vatru dugim rafalima.

Posle ostvarenja zasedne vatre mitraljezi se odmah premeštaju na druge vatrene položaje.

315. — Prilikom **odbrane u naseljenom mestu** mitraljesko odeljenje se načelno pridaje streljačkim odeljenjima i dejstvuje po oruđima. Vatreni položaji se određuju na raskrsnicama, iza kamenih ograda, u ruševinama, podrumima i na spratovima zgrada. Oruđa otvaraju vatru duž ulica i trgova, ne dozvoljavajući neprijatelju prilaz branjenim objektima. Vatra iz mitraljeza načelno se otvara s kraćih odstojanja i iznenada.

316. — Pri odbrani u šumi mitraljesko odeljenje se načelno po oruđima pridaje streljačkim odeljenjima. Oruđa se postavljaju tako da mogu dejstvovati bočnom ili kosom vatrom ispred ivice šume, prepreka, a i duž puteva, staza i proplanaka. Vatra se otvara sa kraćih odstojanja i iznenadno.

Glava V

ODELJENJE RUČNIH BACAČA

317. — Odeljenje ručnih bacača je osnovna vatrena jedinica za vođenje protivoklopne borbe u četi. Može da dejstvuje u sastavu protivoklopnog voda, streljačkog voda, protivoklopne grupe, protivoklopnog odreda i sl.

Odeljenje načelno dejstvuje kao celina, ređe po parovima i oruđima. Noću dejstvuje sa kraćih odstojanja na ciljeve koji su osvetljeni i kad se jasno ocrtavaju.

318. — Vatreni položaji odeljenja ručnih bacača određuju se na mestu sa koga je moguće ispoljiti najefikasnije dejstvo, pre svega bočnu i kosu vatru, postići sigurnost prilikom gađanja i ostvariti potrebnu zaštitu. Pored osnovnog, na vatrenom položaju se biraju 2—3 rezervna zaklona. Oruđa se raspoređuju po parovima na međusobnom rastojanju 30—50 m. Zakloni se dobro maskiraju od osmatranja sa zemlje i iz vazdušnog prostora i u borbi se često menjaju.

319. — U borbi, odeljenje ručnih bacača načelno poseda vatreni položaj u međuprostorima ili na krilima jedinica. Odeljenje vodi borbu u neposrednom sadejstvu sa jedinicom u čijem se borbenom

stroju nalazi, susednim protivoklopnim oruđima i tenkovima.

320. — Kad odeljenje ručnih bacača dejstvuje kao celina, vatru otvara na komandu komandira odeljenja. Prilikom dejstva iz neposredne blizine i pri iznenadnoj pojavi ciljeva, nišandžije otvaraju vatru samostalno, u duhu dobijenog zadatka.

Komandir odeljenja se nalazi na mestu sa koga najbolje može da osmatra i komanduje odeljenjem. Vatrom odeljenja upravlja komandujući glasom, ustaljenim ili ugovorenim signalima.

1. ODELJENJE RUČNIH BACAČA U NAPADU

321. — Odeljenje ručnih bacača u napadu izvršava sledeće zadatke:

— vodi borbu protiv tenkova i drugih borbenih vozila;

— učestvuje u vatrenoj pripremi i podršci juriša, neutrališući i uništavajući bunkere i utvrđene vatrene tačke neprijatelja, i

— učestvuje u odbijanju protivnapada neprijateljevih borbenih vozila.

322. — Posle prijema zadatka komandir odeljenja ručnih bacača postupa u duhu odredaba t. 289, s tim što naročitu pažnju obraća na izbor vatrenog položaja za dejstvo protiv neprijateljevih borbenih vozila.

323. — Posle kratke procene uslova pod kojima izvodi napad i izvršene orijentacije, komandir odeljenja izdaje **zapovest,** koja sadrži:

— **podatke o neprijatelju:** jačina, protezanje prednjeg kraja, uočene vatrene tačke — naročito one koje odeljenje treba da neutrališe, raspored

oklopnih borbenih sredstava u dubini i pravce njihova protivnapada, prepreke i sl.;

— **zadatak jedinice u čijem sastavu odeljenje dejstvuje:** polazni položaj, pravac i cilj napada, jurišni položaj, način napada, gotovost za napad i dr.;

— **zadatak odeljenja:** pravac kretanja, vatreni položaji i zadaci sa njih, gotovost za otvaranje vatre, naredni vatreni položaji, način kretanja do njih i zadatak;

— **mesto i zadatak susednih jedinica,** posebno protivoklopnih, i održavanje sadejstva sa njima;

— **zadatak parovima — oruđima:** komandir para, vatreni položaji, način prebacivanja na njih, zona dejstva i ciljevi koje treba uništiti;

— **mere obezbeđenja napada:** neposredno osiguranje, PNHBOb, utvrđivanje, mesto transportnih sredstava, četne stanice za snabdevanje; četne prihvatnice — pravac njihovog premeštanja, pravac donošenja i utrošak municije i način evakuacije povređenih;

— **način održavanja veze** sa starešinom jedinice u čijem sastavu dejstvuje i u odeljenju, način komandovanja, mesto komandira odeljenja i ko mu je zamenik.

324. — Odeljenje ručnih bacača načelno se raspoređuje u međuprostorima streljačkih odeljenja, a u izvesnim slučajevima i na krilima borbenog stroja streljačkog voda. U toku napada odeljenje se prebacuje kao celina ili po parovima, koristeći vatru streljačkih delova i podržavajućih vatrenih sredstava.

Sa jurišnog položaja, odeljenje ručnih bacača podržava juriš neutrališući vatrene tačke koje ga ometaju, a posle upada streljačkih delova u raspored neprijatelja prebacuje se u njihov sastav. Odeljenje

u sastavu protivoklopne grupe ili protivoklopnog odreda prebacuje se od jednog do drugog vatrenog položaja, spremno za dejstvo protiv neprijateljevih oklopnih vozila. Kad nema neprijateljevih oklopnih vozila, odeljenje ručnih bacača dejstvuje na pojedine utvrđene vatrene tačke.

325. — U toku napada u dubini neprijateljeve odbrane, odeljenje ručnih bacača iznenadnom bočnom vatrom uništava tenkove i druga oklopna vozila čim se pojave. Odeljenje mora biti spremno da dejstvuje i na druge vatrene tačke koje ometaju prodiranje streljačkih delova. Na dostignutoj liniji odeljenje ručnih bacača uređuje položaj za odbranu. Protivnapad neprijateljevih oklopnih borbenih sredstava uvek dočekuje iza prirodne ili veštačke prepreke, a kad je to svrsishodno, u protivoklopnoj borbi preduzima i zadimljavanje.

326. — Prilikom **napada na naseljeno mesto,** odeljenje ručnih bacača načelno dejstvuje po parovima u sastavu streljačkog voda (odeljenja) ili protivoklopne grupe, uništavajući borbena vozila, bunkere i druge objekte neprijatelja.

327. — U toku borbe u naseljenom mestu odeljenje ručnih bacača poseda vatreni položaj iza uglova zgrada, na raskrsnicama, trgovima, ravnim krovovima i sl., vodeći računa o mogućnosti oticanja barutnih gasova prilikom opaljenja.

328. — Pri **napadu u šumi** odeljenje ručnih bacača kreće se na pravcu mogućeg protivnapada neprijateljevih borbenih vozila, obično duž ivice šume, putevima, stazama, preko proseka i proplanaka, najčešće iza streljačkih delova, u stalnoj gotovosti da prihvati borbu sa oklopnim borbenim sredstvima. Merama osiguranja se poklanja posebna pažnja.

Prilikom izbora vatrenih položaja u šumi komandir odeljenja vodi računa da na pravcu leta mina ne bude prepreka (grane, žbunje, zidovi i sl.) koje bi ometale gađanje. Da ne bi došlo do požara, barutni gasovi moraju slobodno oticati unazad.

2. ODELJENJE RUČNIH BACAČA U ODBRANI

329. — Odeljenje ručnih bacača u odbrani izvršava ove zadatke:

— vodi borbu protiv tenkova i drugih borbenih vozila;

— neutrališe i uništava neprijateljeva vatrena sredstva;

— sprečava juriš neprijateljevih tenkova i drugih oklopnih vozila, i

— podržava protivnapad i druga aktivna dejstva naših jedinica.

330. — Za izvršenje zadatka u odbrani odeljenje ručnih bacača poseda položaj načelno po parovima, na prednjem kraju ili u dubini rejona odbrane — na najverovatnijem pravcu napada oklopnih borbenih vozila, pozadi prirodnih ili veštačkih prepreka. Kad god postoji mogućnost, oruđa se postavljaju bočno u odnosu na pravac kretanja oklopnih vozila. Položaji se biraju tako da se sa njih može lako izvršiti manevar i na drugi pravac.

331. — Komandir odeljenja ručnih bacača, pošto primi zadatak, postupa u duhu t. 305 i izdaje **zapovest** koja sadrži:

— **podatke o neprijatelju:** verovatan pravac napada borbenih vozila, polazni položaj, jurišni položaj, verovatan manevar u toku napada i sl.;

— **zadatak jedinice** u čijem sastavu dejstvuje odeljenje;

— **zadatak odeljenja:** cilj dejstva, osnovni vatreni položaj, zona dejstva, zadatak u toku nastupanja i juriša neprijatelja, naredni vatreni položaj i zadatak sa njega;

— **mesto i zadatak susednih jedinica,** posebno protivoklopnih, i sadejstvo sa njima;

— **zadatak parovima — oruđima:** komandir para, zona dejstva, zadatak;

— **mere obezbeđenja odbrane:** neposredno osiguranje, PNHBOb, zaprečavanje, utvrđivanje, maskiranje, mesto transportnih sredstava, četne stanice za snabdevanje i četne prihvatnice — pravci premeštanja, utrošak municije, način snabdevanja odeljenja i evakuacija povređenih;

— **mesto komandira odeljenja** i ko mu je zamenik, način održavanja veze sa jedinicom u čijem sastavu dejstvuje i signale za otvaranje i prekid vatre i premeštanje odeljenja.

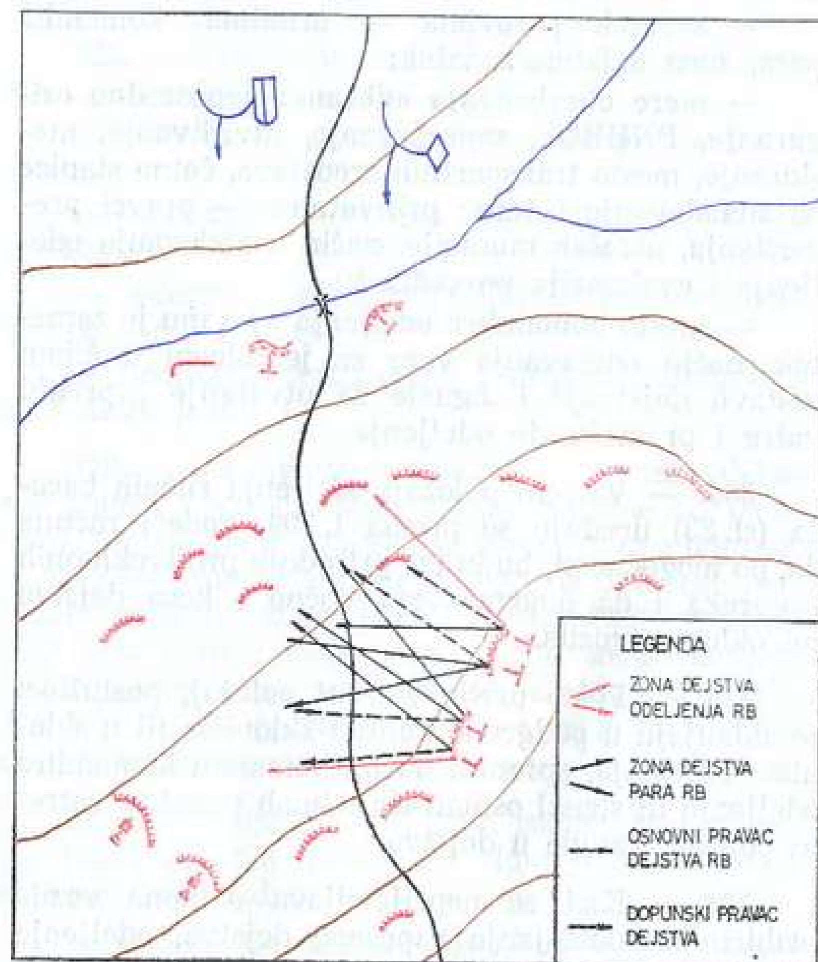
332. — Vatreni položaji odeljenja ručnih bacača (sl. 23) uređuju se prema t. 304, vodeći računa da, po mogućnosti, budu iza prirodnih protivoklopnih prepreka i da omogućavaju bočno i koso dejstvo na oklopna vozila.

333. — Pošto urede vatreni položaj, poslužioci se sklanjaju u podgrudobranska skloništa ili u sklonište odeljenja, spremni da na komandu komandira odeljenja ili signal osmatrača odmah posednu vatreni položaj i stupe u dejstvo.

334. — Kad se neprijateljeva oklopna vozila približe na odstojanje uspešnog dejstva, odeljenje dejstvuje sasređenom vatrom, gađajući prvenstveno najbliža, odnosno najopasnija oklopna vozila.

Posle izvršenja jednog vatrenog zadatka, oruđa načelno posedaju rezervne zaklone ili rezervni vatreni položaj.

335. — Ako tenkovi ovladaju prvim rovom i prodru u rejon odbrane voda, odeljenje ručnih bacača dejstvuje na njih, ostvarujući prvenstveno kosu i bočnu vatru.

Sl. 23 — Odeljenje ručnih bacača u odbrani

Ukoliko na položaj odeljenja ručnih bacača ne napadaju borbena vozila, odeljenje uništava ona koja napadaju na susedno odeljenje.

336. — Odeljenje ručnih bacača može da dejstvuje u sastavu grupa lovaca borbenih vozila koje se postavljaju ispred prednjeg kraja, u međuprostorima ili u dubini odbrane, na mestima gde se očekuje nailazak neprijateljevih borbenih vozila. Zakloni za oruđa treba da budu maskirani, da omoguće uspešno osmatranje i dejstvo, prikriveno posedanje i izvlačenje. Grupe lovaca borbenih vozila dejstvuju po principu zaseda. Veoma su efikasne u borbi u šumi, pokrivenom zemljištu i u naseljenom mestu.

337. — Prilikom **odbrane u naseljenom mestu,** odeljenje ručnih bacača zauzima vatreni položaj na ivici naseljenog mesta, raskrsnicama ulica, trgovima, u parkovima, baštama i dvorištima, iza čvrstih ograda, u ruševinama i sl., vodeći računa o mogućnosti oticanja barutnih gasova unazad.

Sa ivice naseljenog mesta, odeljenje ručnih bacača dejstvuje kao i u odbrani u ostalim uslovima, a u unutrašnjosti naseljenog mesta — po principu grupe lovaca borbenih vozila. Oruđa otvaraju vatru duž ulica i trgova, a kad god postoji mogućnost, oruđa dejstvuju u bok neprijateljevih borbenih vozila.

338. — Prilikom **odbrane u šumi,** odeljenje ručnih bacača zauzima vatreni položaj tako da može sasređenom vatrom dejstvovati na borbena vozila duž ivice šume, puteva, staza, proplanaka i sl.

U unutrašnjosti šume odeljenje načelno dejstvuje iz zasede i po parovima.

Glava VI

ODELJENJE BESTRZAJNIH TOPOVA

339. — Odeljenje bestrzajnih topova može da dejstvuje samostalno ili u sastavu voda bestrzajnih topova, protivoklopne grupe čete ili bataljona i protivoklopnog odreda. Odeljenje, načelno, dejstvuje kao celina. Izuzetno za izvršenje pojedinih zadataka oruđa se mogu pridati streljačkim vodovima.

340. — Prilikom izbora vatrenih položaja za odeljenje bestrzajnih topova pridržavati se odredaba t. 318 i 319, s tim što rastojanja između oruđa treba da budu do 80 m.

341. — Odeljenje bestrzajnih topova dejstvuje kroz međuprostore, pored krila i preko vlastitih jedinica. Borbu vodi u neposrednom sadejstvu sa delovima jedinice u čijem se borbenom stroju nalazi, susednim protivoklopnim jedinicama i tenkovima.

1. ODELJENJE BESTRZAJNIH TOPOVA U NAPADU

342. — Odeljenje bestrzajnih topova u napadu izvršava ove zadatke:

— vodi borbu protiv borbenih vozila neprijatelja;

— neutrališe i uništava vatrena sredstva i živu silu u utvrđenim objektima;

— neutrališe neprijateljeve bunkere i osmatračnice;

— podržava nastupanje, učestvuje u vatrenoj pripremi i podršci juriša pešadije i oklopnih jedinica, i

— učestvuje u odbijanju protivnapada neprijateljeve pešadije i oklopnih jedinica.

343. — Posle prijema zadatka, komandir odeljenja bestrzajnih topova postupa u duhu odredaba t. 289 i 323, s tim što naročitu pažnju obraća na izbor vatrenih položaja, mogućnost efikasnog dejstva i sigurnost prilikom gađanja.

344. — Posle izlaska na polazni položaj (liniju razvoja), komandir odeljenja nastoji da odeljenje što pre posedne vatreni položaj i pripremi se za dejstvo. Pre izlaska na vatreni položaj, poslužioci skidaju oruđa sa vozila, nose ih na rukama, odnosno vuku, a vozila sklanjaju na pogodno mesto.

345. — Ako odeljenje ulazi u sastav protivoklopne grupe čete, kreće se u visini voda u drugoj liniji, sa zadatkom da dejstvuje na pravcu eventualnog ispada neprijateljevih borbenih vozila. U napadu kreće se u skokovima, spremno da sa jednog od narednih vatrenih položaja odbije protivnapad neprijateljevih borbenih vozila. Kada dejstvuje u sastavu protivoklopne grupe bataljona i protivoklopnog odreda, kreće se u skokovima i izvršava zadatke koje mu postave starešine jedinica u čijem sastavu dejstvuje.

346. — U toku napada odeljenje se prebacuje prikriveno kao celina ili po oruđima, koristeći vatru artiljerije, minobacača i susednih vatrenih sredstava.

Radi što uspešnijeg dejstva, komandir odeljenja neprekidno osmatra uspeh vlastite vatre, dejstvo neprijateljevih vatrenih sredstava, pokret vlastite jedinice i dejstvo suseda.

347. — Pred juriš jedinice u čijem sastavu dejstvuje, odeljenje poseda vatreni položaj sa koga može uspešno učestvovati u vatrenoj pripremi i podršci juriša. U toku juriša uništava vatrene tačke neprijatelja koje sprečavaju savlađivanje prolaza u preprekama i izvršenje juriša. Ako juriš ne uspe, odeljenje potpomaže sređivanje vlastite jedinice i učestvuje u pripremi za izvršenje ponovnog juriša.

Kad pešadija upadne u neprijateljev raspored, odeljenje se po oruđima brzo prebacuje u zauzeti rejon, spremno za dejstvo protiv neprijateljevih borbenih vozila i podršku vlastitih delova u toku prodiranja u dubinu odbrane neprijatelja.

348. — Prilikom **napada noću** odeljenje se kreće u skokovima, međuprostorima ili na krilima, a u povoljnim uslovima i pozadi jedinice u čijem sastavu dejstvuje. Vatru otvara koristeći uređaje za gađanje noću, za vreme osvetljavanja, gađanjem u blesak i siluetu i sl.

349. — Prilikom **napada u šumi** vatreni položaji se biraju na mestima koja pružaju povoljne uslove za dejstvo. Pri izboru vatrenih položaja komandir odeljenja vodi računa: da na pravcu gađanja nema prepreka koje bi ometale let zrna, o mogućnosti oticanja mlaza barutnih gasova unazad i da se ne izazove požar. Odeljenje se kreće u borbenom poretku čete i dejstvuje sa krila i kroz međuprostore, duž puteva, proplanaka, staza ili kroz ređu šumu.

350. — Prilikom **napada na naseljeno mesto** odeljenje bestrzajnih topova obično dejstvuje kao celina ili se po oruđima pridaje streljačkim vodovima. Odeljenje uništava neprijateljeva vatrena sredstva u bunkerima, zgradama, pozadi prepreka, zidova i sl. Dejstvuje iza uglova zgrada, a može i sa krovova jačih zgrada.

Na naredne vatrene položaje oruđa se prebacuju vučom ili na rukama — kroz dvorišta, bašte, voćnjake, otvore u zidovima i dr.

2. ODELJENJE BESTRZAJNIH TOPOVA U ODBRANI

351. — Odeljenje bestrzajnih topova u odbrani izvršava sledeće zadatke:

— vodi borbu protiv borbenih vozila neprijatelja;

— neutrališe i uništava vatrena sredstva i živu silu;

— sprečava nastupanje i juriš neprijateljevih oklopnih jedinica i pešadije, i

— podržava aktivna dejstva naših oklopnih jedinica i pešadije.

352. — Vatreni položaji oruđa određuju se u okviru rejona odbrane vodova prve linije ili u dubini otporne tačke čete (obično kad se obrazuje protivoklopna grupa) i po mogućnosti pozadi prirodnih protivoklopnih prepreka. Kad god postoji mogućnost, oruđa se postavljaju bočno u odnosu na pravac kretanja neprijateljevih borbenih vozila.

353. — Rad komandira odeljenja bestrzajnih topova posle prijema zadatka odvija se u duhu t. 305 i 331.

354. — Do početka neprijateljevog napada i u toku artiljerijske pripreme ljudstvo se nalazi u sklo-

ništima, oruđa u zaklonima, a na položaju ostaje osmatrač.

Na komandu komandira odeljenja ili signal osmatrača posluga brzo iznosi oruđa na platformu i dejstvuje prema ranije dobijenom zadatku.

355. — Za vreme nastupanja neprijateljeve pešadije, odeljenje dejstvuje sa osnovnog vatrenog položaja, uništava prvenstveno borbena vozila i vatrena sredstva koja podržavaju nastupanje neprijateljeve pešadije.

356. — U toku juriša neprijateljeve pešadije odeljenje prvenstveno gađa oklopna vozila i vatrena sredstva koja podržavaju juriš pešadije.

Ako neprijatelj prodre u rejon odbrane, na komandu komandira odeljenja, a po odobrenju starešine jedinice u čijem sastavu odeljenje izvršava zadatak, oruđa se premeštaju na naredne ili rezervne vatrene položaje. Za vreme premeštanja oruđa se uzajamno štite vatrom i, koristeći prikrivene pravce i vatru susednih vatrenih sredstava, naizmenično vrše pokret do sledećeg vatrenog položaja.

357. — **Prilikom odbrane noću** odeljenje bestrzajnih topova za gađanje koristi sredstva za gađanje noću i osvetljavanje. S tim ciljem oruđa se ranije pripremaju. Otvaranje vatre, načelno, naređuje pretpostavljeni starešina.

358. — Prilikom **odbrane u šumi** vatrene položaje birati tako da omoguće dejstvo na proplanke, duž puteva, proseka i ivica šume, oticanje mlaza barutnih gasova unazad i da se pri dejstvu sa njih ne izazovu požari u vlastitom borbenom poretku (stroju).

359. — Pri odbrani **naseljenog mesta** odeljenje bestrzajnih topova poseda vatreni položaj u rejonu raskrsnica, pozadi uglova zgrade, ruševina, kamenih i drugih ograda i sl. U svim slučajevima vodi se računa o mogućnosti oticanja barutnih gasova unazad.

Odeljenje dejstvuje duž ulica, uništava borbena vozila i vatrena sredstva koja dejstvuju sa trgova, parkova, dvorišta, bašta i iz zgrada.

Glava VII

MINOBACAČKO ODELJENJE

360. — Minobacačko odeljenje je, načelno, nedeljiva vatrena jedinica. Najčešće dejstvuje u sastavu četne ili bataljonske vatrene grupe, a ređe se pridaje streljačkom vodu. Izuzetno pojedine vatrene zadatke mogu izvršavati posluge minobacača, sa otkrivenih ili poluzaklonjenih vatrenih položaja.

361. — Vatreni položaji minobacačkog odeljenja određuju se na zadnjim nagibima, u jarugama, vrtačama i sl. Oruđa na vatrenom položaju raspoređuju se na međusobnom rastojanju 5—30 m.

362. — Prilikom posedanja vatrenog položaja komandir odeljenja određuje mesto oruđa, osmatračnicu i mesto transportnih sredstava i daje osnovni pravac osnovnom oruđu (ako nije određen). Po komandi (signalu) komandira odeljenja poslužioci brzo i prikriveno izlaze i posedaju vatreni položaj.

1. MINOBACAČKO ODELJENJE U NAPADU

363. — Minobacačko odeljenje u napadu izvršava ove vatrene zadatke:

— neutrališe i uništava živu silu i vatrena sredstva na prednjem kraju i u bližoj dubini neprijateljeve odbrane;

— podržava nastupanje i juriš streljačkih (mehanizovanih) vodova;

— podržava prodiranje jedinice kroz dubinu neprijateljeve odbrane;

— učestvuje u odbijanju protivnapada neprijateljeve pešadije i transportera;

— podržava uvođenje rezerve u borbu;

— štiti krila i bokove jedinice koju podržava;

— po potrebi izvodi zaslepljivanje neprijateljevih osmatračnica i vatrenih tačaka;

— u toku noći osvetljava bojište, i

— podržava jedinicu u odbrani dostignute linije.

364. — Komandir minobacačkog odeljenja, pošto primi zadatak, postupa u duhu odredaba t. 289, a zatim izdaje **zapovest** koja sadrži:

— **osnovne podatke o neprijatelju:** gde se nalazi, otkrivene vatrene tačke i sl.;

— **zadatak jedinice** u čijem sastavu odeljenje izvršava vatrene zadatke;

— **mesto i zadatak jedinice za podršku** iz sastava više jedinice: koje ciljeve neutrališe u zoni dejstva odeljenja;

— **zadatak odeljenja** u okviru zadatka jedinice u čijem sastavu dejstvuje: vatreni položaji odeljenja i zadaci koje će sa njih izvršavati, gotovost za otvaranje vatre i sl.;

— **naredni vatreni položaj,** pravac i način prebacivanja do njega;

— **mere obezbeđenja borbenih dejstava:** neposredno osiguranje, PNHBOb, utvrđivanje, maskiranje, mesto transportnih sredstava, četne stanice za

snabdevanje i četne prihvatnice, pravac premeštanja, način snabdevanja i evakuacije povređenih;

— način održavanja veze sa starešinom jedinice u čijem sastavu dejstvuje i mesto komandira odeljenja i ko mu je zamenik;

365. — Izuzetno (pri napadu iz pokreta, na vazdušni desant, borbi u susretu i sl.) odeljenje može prvo posesti vatreni položaj, pripremiti elemente na najvažniji cilj, a zatim pristupiti izdavanju zapovesti.

366. — Kada odeljenje posedne vatreni položaj, poslužioci ga uređuju, a komandir odeljenja priprema elemente za gađanje.

367. — Za vreme nastupanja pešadije, odeljenje neutrališe i uništava živu silu i vatrena sredstva, prvenstveno na prednjem kraju neprijateljeve odbrane. Kada pešadija i tenkovi krenu na juriš, odeljenje ili pojedini minobacači neutrališu ona vatrena sredstva koja najviše ometaju izvršenje juriša. Kada se pešadija približi zoni sigurnosti, vatra odeljenja se prenosi u dubinu i na bokove objekta na koji se vrši juriš.

368. — Sa početkom izvlačenja neprijatelja, minobacačko odeljenje pojačava vatru, onemogućavajući mu da se odvoji i ponovo organizuje otpor.

369. — Minobacačko odeljenje menja vatreni položaj u duhu dobijenog zadatka i konkretne situacije po naređenju komandira vatrene grupe, odnosno starešine jedinice koju podržava, a neki put i na inicijativu komandira odeljenja. Prilikom promene vatrenog položaja komandir odeljenja je dužan da:

— odredi pravac prebacivanja odeljenja na naredni vatreni položaj;

— za vreme prebacivanja neprekidno osmatra dejstvo neprijatelja i jedinice koju podržava;

— preduzima mere za brzo posedanje narednih vatrenih položaja, i

— izvrši pripremu za otvaranje vatre, koju otvara samostalno ili na traženje starešine jedinice koju podržava.

Na naredne vatrene položaje oruđa se, načelno, jednovremeno premeštaju.

370. — Prilikom odbijanja neprijateljevog protivnapada minobacačko odeljenje vatrom uništava njegovu živu silu (odvajajući je od tenkova) i vatrena sredstva koja podržavaju protivnapad.

2. MINOBACAČKO ODELJENJE U ODBRANI

371. — Minobacačko odeljenje u odbrani izvršava ove zadatke:

— učestvuje u podršci borbe borbenog osiguranja;

— sprečava neprijatelju posedanje polaznog položaja (linije razvoja);

— dejstvuje po neprijatelju u pojasu glavne zaprečne vatre;

— sprečava nastupanje neprijatelja ka jurišnom položaju i posedanje jurišnog položaja;

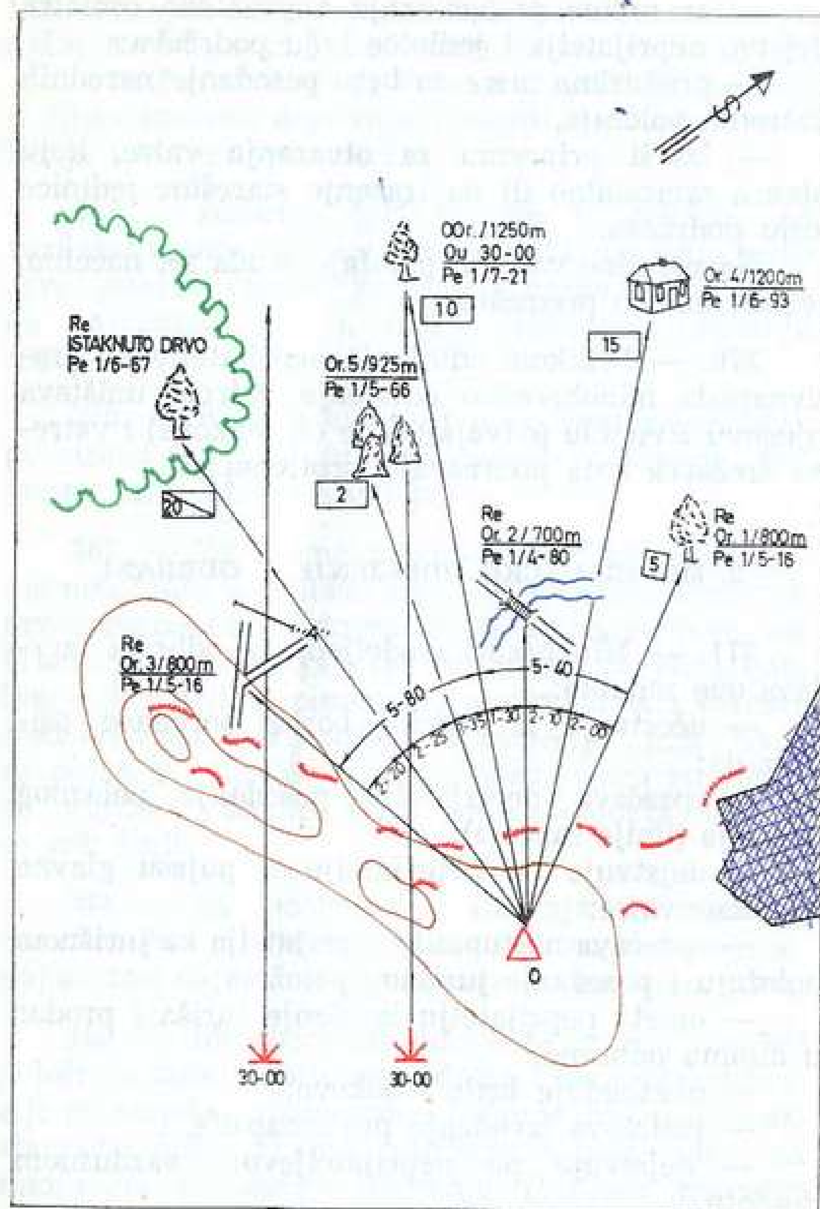
— ometa neprijatelju izvršenje juriša i prodor u dubinu odbrane;

— obezbeđuje krila i bokove;

— podržava izvođenje protivnapada, i

— dejstvuje po neprijateljevom vazdušnom desantu.

372. — Komandir odeljenja, pošto primi zadatak, postupa u duhu t. 305 i 364.

Sl. 24 — Skica plana vatre komandira minobacačkog odeljenja

373. — Kad odeljenje posedne vatreni položaj, poslužioci ga uređuju, a komandir odeljenja priprema elemente za gađanje i izrađuje skicu plana vatre (sl. 24). Pri tom odeljenje je uvek spremno da izvrši vatrene zadatke sa postavljenim i maskirnim oruđima na VP van zaklona koji posluga uređuje.

374. — Posle završenog uređenja vatrenog položaja, do početka otvaranja vatre, odeljenje minobacača se nalazi u skloništu, a na osmatračnici ostaje osmatrač. Po komandi komandira odeljenja (signalu osmatrača), poslužioci brzo zauzimaju svoja mesta i pripremaju se za otvaranje vatre.

375. — U toku borbe komandir odeljenja se nalazi na osmatračnici sa koje izvršava postavljene zadatke.

Početkom neprijateljevog nastupanja odeljenje ostvaruje planirane vatre po komandi komandira odeljenja (komandira četne — bataljonske vatrene grupe), a po naređenju (signalu) pretpostavljenog starešine.

376. — Minobacačko odeljenje u odbrani može da dobije zadatak da neprijatelja zavarava vatrom i tada mu zadatak, načelno, daje komandant bataljona, pri čemu određuje: rejone vatrenih položaja i pravce premeštanja, rejone po kojima dejstvuje, vreme otvaranja vatre i utrošak municije.

377. — U toku izvođenja odbrane odeljenje menja vatreni položaj po naređenju pretpostavljenog starešine, a u duhu t. 369.

378. — Minobacačko odeljenje dejstvuje noću kao i danju, s tim što se elementi za gađanje pripremaju još zavidela.

Glava VIII

ODELJENJE PROTIVAVIONSKIH MITRALJEZA U BORBI

379. — Odeljenje protivavionskih mitraljeza je nedeljiva vatrena jedinica. Načelno dejstvuje u sastavu voda protivavionskih mitraljeza, a ređe samostalno (kad je pridato pešadijskoj jedinici ili kad brani neki manji stacionarni objekat). Upotrebljava se za gađanje neprijateljevih aviona, helikoptera, padobranaca i sl., a kad njih nema, uništava ciljeve na zemlji, prvenstveno lako oklopljena i druga motorna vozila i vatrene tačke, u kom slučaju se odeljenje može deliti i po oruđima.

380. — Odeljenje protivavionskih mitraljeza poseda vatreni položaj u blizini objekta koji se brani na mestu pogodnom za dejstvo, načelno sa one strane sa koje se očekuje napad iz vazdušnog prostora ili bočno u odnosu na pravac naleta neprijateljevih letelica. Udaljenje vatrenog položaja od objekta koji odeljenje brani ne treba da bude veće od 700 m. Na svakom osnovnom (rezervnom, narednom) vatrenom položaju određuju se osnovni i 1—2 rezervna

zaklona za oruđe. Udaljenje između oruđa na vatrenom položaju treba da bude oko 50 m.

381. — Odeljenje u borbi brani određene objekte (most, skladište i sl.) ili pojedine elemente borbenog poretka. Kada štiti pojedine elemente borbenog poretka, premešta se zajedno sa njima ili ih prati u skokovima, posedajući vatrene položaje na kritičkim mestima.

382. — Posle prijema zadatka komandir odeljenja radi sledeće:

— organizuje osmatranje vazdušnog prostora;

— izviđa zemljište u rejonu vatrenog položaja i određuje osnovni i rezervni zaklon za svaki mitraljez;

— za svako oruđe određuje sektor osmatranja i dejstva i numeriše orijentirne pravce dejstva;

— izdaje zapovest;

— poseda vatreni položaj;

— priprema odeljenje za otvaranje vatre i vrši popunu municijom, i

— izveštava o gotovosti za dejstvo.

383. — Pošto komandir odeljenja izvrši geografsku i topografsku orijentaciju, izdaje **zapovest** koja sadrži:

— **podatke o neprijatelju:** u vazdušnom prostoru i na zemlji;

— **zadatak jedinice** u čijem sastavu odeljenje dejstvuje;

— **mesto i zadatak susednih** jedinica protivvazdušne odbrane;

— **zadatak odeljenja:** vatreni položaj i osnovni i rezervni zakloni za svaki mitraljez, sektori dejstva protiv letelica, zonu dejstva, ciljeve na koje će odeljenje dejstvovati na zemlji i gotovost za otvaranje vatre;

— **mesto narednog vatrenog položaja,** pravac, način i redosled premeštanja;

— **mere obezbeđenja borbe:** neposredno osiguranje, PNHBOb, utvrđivanje i maskiranje, mesto transportnih sredstava i način snabdevanja municijom;

— **način održavanja veze** sa jedinicom u čijem sastavu odeljenje izvršava zadatak ili sa komandirom voda protivavionskih mitraljeza;

— **signale** za opštu opasnost iz vazdušnog prostora, pojavu vazdušnog desanta, otvaranje i prekid vatre, promenu vatrenog položaja i **mesto komandira odeljenja** i ko mu je zamenik.

384. — Osmatrač vazdušnog prostora osmatra sa vatrenog položaja, odakle je moguće kružno osmatranje. Posebnu pažnju obraća na najverovatnije pravce naleta letelica. Kad osmatrač vazdušnog prostora osmotri ciljeve u vazdušnom prostoru, izveštava komandira odeljenja.

Komandir odeljenja uočava i bira ciljeve, utvrđuje elemente leta, izdaje komandu za dejstvo, osmatra gađanje, vrši korekturu i prenos vatre, izdaje komandu za prekid gađanja i o rezultatima dejstva izveštava pretpostavljenog starešinu.

U slučaju iznenadne pojave ciljeva u vazdušnom prostoru, nišandžije mogu da otvaraju vatru i samostalno.

385. — Na naredne vatrene položaje odeljenje se premešta po naređenju komandira voda, odnosno starešine kome je pridato, načelno uskupno. Kad dejstvuje na ciljeve na zemlji, odeljenje prvenstveno uništava najopasnije vatrene tačke neprijatelja. U tom slučaju odeljenje se, radi održavanja neprekidne vatre, premešta po oruđima.

SINIŠA
45 kl.

Glava IX

TAKTIČKI ZNACI I SKRAĆENICE NAZIVA

Taktički znaci su crteži koji najčešće zajedno sa skraćenicom čine celinu. Oni se unose na kartu ili skicu tako da kompletan crtež i karta (skica) čine skladnu i preglednu celinu.

Prilikom ucrtavanja taktičkih znakova koriste se različite boje, i to:

— plava — za ucrtavanje i ispisivanje podataka o neprijatelju;

— crvena — za ucrtavanje podataka o vlastitim snagama;

— zelena — za ucrtavanje podataka o organima DPZ, DPO, OUR, milicije i civilne zaštite;

— crna — za ucrtavanje elemenata i sredstva veze, nekih elemenata rasporeda artiljerijskih, raketnih i ARJ PVO; znakova za puteve, prepreka, mostova, inžinjerijskih sredstava; a i za ispisivanje natpisa, brojčanih oznaka, skraćenica i drugih naziva u svim strukturama ONO i saveznika;

— narandžasta — za ucrtavanje podataka o savezničkim snagama.

Skraćenice predstavljaju skraćene nazive jedinica, štabova TO, borbenih, tehničkih i materijalnih sredstava, objekata i drugih elemenata borbene situacije koje se ispisuju uz taktičke znake ili posebno na karti (skici).

TAKTIČKI ZNACI

1/ OPŠTI ZNACI

Znak	NAZIV ZNAKA	Skraćenica	OBJAŠNJENJE
1	2	3	4
	OPŠTI ZNACI		
05	Vojnik — osmatrač — izviđač — stražar — saobraćajac i sl.	os i st sb	Slično ovome upisivanjem u znak odgovarajuće skraćenice označavaju se ostale vojnoevidenc. specijalnosti.
1	Komandir odeljenja	ko	Znaci se odnose na komandire svih vidova, rodova i službi, odnosno svih specijalnosti. Broj u znaku označava brojni naziv jedinice.
2	Komandir voda	kv	
2	Komandir čete	kč	
	Osmatračnica komandira voda	Okv	
	Osmatračnica komandira čete	Okč	
	Objavnica		
	Udvojeni stražari		
IG	Izviđačka patrola ili grupa — pešadijskog sastava	IP (IG)	Crticama iza strelice znaka se označava jačina izvid. patrole.
IP	Izviđačka patrola ili grupa (motorizovanog sastava)		
	2/ ZNACI PEŠADIJE		
	Puškomitraljez	PM	Istim znakom se označava i grupa PM i M i dodaje broj oruđa u grupi — odeljenju.
	Mitraljez	M	

Znak	NAZIV ZNAKA	Skraćenica	OBJAŠNJENJE
1	2	3	4
3(2)	Protivavionski mitraljez	PAM	Broj 3 označava broj PAM u grupi, a broj 2 broj cevi na jednom oruđu.
1	Ručni bacač	RB	Istim znacima označavaju se odeljenja – grupe navedenih oruđa, a brojevi označavaju broj oruđa u odeljenju – grupi.
2	Minobacač 82 i 60 mm	MB	
	Bestrzajni top	BsT	
	Tromblon		
	Grupa lovaca oklopnih vozila	GLOV	Pored znaka, prema potrebi ispisuje se skraćenica.
	Grupa bombaša	GBo	
	Grupa za pravljenje prolaza u žičanim preprekama	GPPŽP	
	Četna protivoklopna grupa	ČPOG	
	Mitraljeski vod	Mv	Pored znaka ispisuje se i naziv jedinice.
	Vod protivavionskih mitraljeza	vPAM	
	Vod ručnih bacača	vRB	
	Minobacački vod	MBv	
	Vod bestrzajnih topova	vBsT	
	Jedinica na maršu		Jedinice se mogu označiti još i crticama iza strelice, i to vod sa jednom, četa sa dve, bataljon sa tri itd.
	Jedinica u napadu		

Znak	NAZIV ZNAKA	Skraćenica	OBJAŠNJENJE
1	2	3	4
	Jedinica u odbrani		
3/ ZNACI OKLOPNIH JEDINICA			
	Srednji tenk	sT	U znak se upisuje brojčana oznaka jedinice.
	Tenk komandira čete, voda	Tkč	
	Oklopni automobil	OA	
	Izviđački automobil	IA	
	Oklopni transporter	OT	
4/ ZNACI IZ ARTILJERIJE			
	Artiljerijsko oruđe (opšti znak)	AO	Pored znaka se, prema potrebi, ispisuje kalibar oruđa.
	Top	T	
	Protivoklopni top	POT	
	Haubica	H	
	Samohodno oruđe (opšti znak)	SO	
	Samohodni protivoklopni top	SPOT	
	Protivoklopno lansirno oruđe (opšti znak)	POLO	
	Noseće protivoklopno lansirno oruđe	NPOLO	
	Bacač raketa (laki)	BR	
	Minobacač 120 mm	MB	

Znak	NAZIV ZNAKA	Skraćenica	OBJAŠNJENJE
1	2	3	4
5/ ZNACI IZ INŽINJERIJE			
	Mitraljeski bunker za kružno dejstvo	MiB	Pored znaka upisuje se broj puškarnica, a po potrebi i vrsta oruđa.
	Drveno – zemljani (puškomitraljeski ili mitraljeski) bunker	PmB MiB	Pored znaka upisuje se skraćenica.
	Sklonište	Skl	
	R o v		Kada nema vremena, zupčići na rovovima se ne crtaju. Kad ima vremena, zupčići se crtaju samo na rovovima koji obeležavaju prednji kraj položaja.
	Dopunski rov		
	Saobraćajnica		
	Saobraćajnica uređena za odbranu		
	Zaklon za oruđe		Unutar znaka ucrtava se odgovarajuće oruđe.
	Žičane prepreke na niskom kolju	Žp	Broj označava na koliko je redova kolja. Ako je ojačana minama, ispod preloma se ucrtava znak odgovarajuće mine.
	Ojačana žičana ograda		
	Žičana ograda od 3 reda kolja		
	Prepreka od Brinovih elemenata		

Znak	NAZIV ZNAKA	Skraćenica	OBJAŠNJENJE
1	2	3	4
	Zaseka i zavala	Zs Zv	
	Protivpešadijska mina – nagazna – potezna	PPM PPMn PPMp	
	Protivtenkovska mina	PTM	
	Mina iznenađenja	Mi	
	Mešovito minsko polje	MMP	U brojitelju se označava broj PTM, a u imenitelju broj PPMn i PPMp.
	Prolaz u minskom polju za pešadiju		
	Gaz za ljudstvo		
	Mesto preplivavanja reke		
6/ ZNACI IZ ABHO			
DkSt-1	Dekontaminaciona stanica za dekontaminaciju žive sile i tehničkih sredstava	DkSt	Redni broj se upisuje ako ima više stanica u jednom dekontaminacionom rejonu. Ispod (sa strane) znaka ispisuje se skraćeni naziv jedinice koja razvija stanicu.
⊕DkSt 112.ČABHO	Dekontaminaciona stanica za dekontaminaciju odeće i opreme	DkStOO	
V-5-R 1200-10-04	Rejon radioaktivne kontaminacije		Poluprečnik kruga crta se u razmeri karte prema poluprečniku rejona za jačinu ekspozicione doze 0,5 r/h.
	Zona radioaktivne kontaminacije	ZRK	
V6	Prolaz na kontaminiranom zemljištu		U brojitelju se upisuje redni broj prolaza, a u imenitelju širina prolaza.

Znak	NAZIV ZNAKA	Skraćenica	OBJAŠNJENJE
1	2	3	4
7/ ZNACI VEZE			
33	Radio-stanica VVF opsega	RSt	U znak se upisuje tip radio-uređaja.
P	Kurir		Slovo u znaku označava: P–pešaka, S–smučara, K–konjanika, A–u avionu, B–biciklistu, H–u helikopteru, Č–u čamcu.
	Krajnja kurirska stanica	KSt	Ako je kurirska stanica istaknuta, upisuje se u znak slovo „I".
	Kurirska međustanica (mesto za razmenu pošte)	KMSt (MRP)	
8/ ZNACI IZ POZADINE			
2pb / TS	Stanica za snabdevanje	StS	U gornjem delu znaka upisuje se naziv jedinice, a u donjem skraćenica namene stanice (TS–tehničko snadevanje).
a) b)	Vozarsko sredstvo: a) dvoosovinsko b) jednoosovinsko		
	Tovarno grlo		
+	Četna prihvatnica	ČPr	
	Sanitetska prihvatnica	SnPr	
B / +	Sanitetska stanica — bataljonska — pukovska	SnSt B P	U gornjem delu znaka upisuje se skraćeni naziv jedinice, koja razvija stanicu.
	Veterinarska prihvatnica	VtPr	
	Veterinarska stanica	VtSt	U gornjem delu znaka upisuje se naziv jedinice koja razvija stanicu.

SKRAĆENICE NAZIVA

so (v) . . . . streljačko odeljenje (vod)
oVP (v, č) . . . . . odeljenje vojne policije (vod, četa)
io (v, č) . . . . . . izviđačko odeljenje (vod, četa)
pado (v, č) . . . . . padobransko odeljenje (vod, četa)
MBo (v, b) . . . . minobacačko odeljenje (vod, baterija)
ioABHO (v, č) . . . izviđačko odeljenje ABHO (vod, četa)
oTO (v, č) . . . . . odeljenje teritorijalne odbrane (vod, četa)
aliv . . . . alpinističko-izviđački vod
pratv (č) . . . . . . prateći vod (četa)
mv (č) . . . . mehanizovani vod (četa)
tv (č) . . . . tenkovski vod (četa)
vokt (č) . . . . . . vod oklopnih transportera (četa)
av (b) . . . . artiljerijski vod (baterija)
poav (b) . . . . . . protivoklopni artiljerijski vod (baterija)
tav (b) . . . . topovski artiljerijski vod (baterija)
hav (b) . . . . haubički artiljerijski vod (baterija)
lav PVO (b) . . . . . laki artiljerijski vod PVO (baterija)
larv PVO . . . . . . laki artiljerijsko-raketni vod PVO
inžv (č) . . . . . . inžinjerijski vod (četa)
pionv (č) . . . . . pionirski vod (četa)

vABHO (č) . . . . . . vod ABHO (četa)
vv (č) . . . . vod veze (četa)
pč (b) . . . . pešadijska četa (bataljon)
brč (b) . . . . brdska četa (bataljon)
plč (b) . . . . planinska četa (bataljon)
partč (b) . . . . . . partizanska četa (bataljon)
mpoab . . . . mešovita protivoklopna artiljerijska baterija
ČVG (B) . . . . . . četna vatrena grupa (bataljonska)
POOd . . . . protivoklopni odred
ŠTO . . . . štab teritorijalne odbrane

Prilog 1.

TABLICA VIDLJIVOSTI I ČUJNOSTI

Objekti — aktivnosti	Vidljivost u km		Čujnost u km
	Danju	Noću	
Tvornički dimnjak i pojedinačne zgrade	4—5		
Srednja i velika pojedinačna stabla	1,2—2		
Pešadijska kolona na maršu	1,5		
Cev tenkovskog topa	0,9		
Vojnik u pokretu	0,85		
Glava čoveka	0,4		
Pojedinačni delovi tela	0,3		
Lice u obliku svetle mrlje i oči	0,15		
Pojedinosti na odeći	0,1		
Blesak vatre		2	
Svetlost fenjera		2	
Osvetljena i svetla prašina		1	
Plamen šibice		0,3	
Zapaljena cigareta		0,05—0,1	
Pokreti pri mesečini		0,2—0,3	
Pokreti pri tamnoj noći		0,05—0,07	
Pokreti pri jakoj pomrčini		0,015	

Objekti — aktivnosti	Vidljivost u km		Čujnost u km
	Danju	Noću	
Pucanj iz puške			3
Pokreti oklopnih vozila			0,8—1,5
Kretanje automobila			0,5
Neoprezno rukovanje zatvaračem			0,4
Zveckanje opreme			0,3
Običan razgovor			0,2
Kretanje po tvrdom zemljištu, kamenjaru i suvom lišću			0,2
Oprezno povlačenje zatvarača			0,05

TABLICA USTALJENIH SIGNALA

	Značenje signala	Način davanja signala			
		Barjačićima		Svetlom	Rukama
1	2	3	4	5	6
1	„PAŽNJA"		Beli podići vertikalno i držati nepomično	Belim, serija tačaka	Ruku podići uvis
2	„PONOVI" (nisam razumeo)		Beli podići levo u visini ramena i razmahiv. gore i dole	Belim nepomično dugotrajno	Levom isto kao i barjačićem
3	NUKLEARNA, HEMIJSKA, BIOLOŠKA I VAZDUŽNA OPASNOST		Belim i crvenim unakrsno mahati iznad glave	Crvenim opisivati osmicu u vertikalnoj ravni	Rukama kao i barjačićima
4	„Kontaminirano zemljište"		Crveni podići iznad glave, vert. ga dizati i spuštati	Zelenim serija naizmeničnih povlaka i tačaka	Desnom isto kao i barjačićem
5	„PRED VOZILO ZBOR"		Beli i crveni ispružiti horizont. (desno i levo uvis, ramena) drž. nepomič.	Belim opisivati osmicu u vertikalnoj ravni	Obe ispružiti u stranu u visinu ramena i držati ih u tom položaju
6	„POZADI VOZILA ZBOR"		Crveni i beli ispružiti iznad glave koso naviše pod ugl. 45° i drž. nepom.	Belim, naizmenično tačke i povlake	Isto kao i barjačićima
7	„ZBOR STAREŠINA"		Crvenim opisivati krug iznad glave	Naizmenično crvene i bele povlake	Levom isto kao i barajačićem
8	„IZBOR JEDINICE"		Belim opisivati krug iznad glave	Zelenim kružiti ispred sebe	Sa obe kružiti iznad glave i spuštati vertikal. uz telo

1	2	3	4	5	6
9	„NA SVOJA MESTA"		Beli i crveni ispružiti horizontalno (desno, levo u visini ramena), potom barjačiće hitro spustiti dole	Crvenim kružiti ispred sebe	Obe ispružiti u stranu i hitro spustiti
10	„PRISTUPI PREGLEDU VOZILA"		Beli držati koso naviše iznad glave	Belim iznad glave mahati levo–desno	Obe držati koso naviše iznad glave
11	„PALI MOTOR"		Belim opisivati krug ispred sebe	Belim kružiti ispred sebe	Rukom kružiti ispred sebe
12	„GASI MOTOR"		Crvenim i belim razmahivati ispred sebe	Crvenim serija povlaka	Rukama isto kao i barjačićima
13.	„POLAZAK NAPRED" (pravac)		Belim brzo razmahivati u pravcu kretanja	Zelenim serija povlaka	Desnom isto kao i barjačićima
14	„NAZAD" (za motor. vozila to znači i okretanje)		Crveni i beli ispružiti udesno i pomerati k sebi i od sebe	Cevenim razmahivati gore–dole	Desnu ispružiti u stranu (u visini ramena) i pomerati sebi i od sebe
15	„STOJ"		Crveni podići vertikal. i držati nepomično dok se komanda ne izvrši	Crvenim razmahivati levo i desno ispred sebe	Desnu podići uvis i naglo spustiti
16	„POVEĆAJ BRZINU"		Beli podići iznad glave, zatim dizati i spuštati vertikalno	Zelenim razmahivati gore–dole	Levom isto kao i barjačićima
17	„SMANJI BRZINU"		Crveni ispružiti u stranu i razmahivati nadole i nagore	Crvenim serija povlaka i tačaka	Desnom kao i barjačićem
18	„POVEĆAJ ODSTOJANJE"		Beli ispružiti u stranu i držati nepomično	Belim serija povlaka	Ruku ispružiti u stranu

1	2	3	4	5	6
19	„SMANJI ODSTOJANJE"		Crveni i beli ispružiti udesno vodoravno i držati nepomično	Belim razmahivati gore–dole	Ruke ispružiti u stranu i kružiti ispred sebe
20	„PREPREKE NA PUTU"		Beli i crveni držati vertikalno nepomično iznad glave	Naizmenično crvene i zelene povlake	Obe držati isto kao i barjačiće
21	„OSLOBODI PUT"		Crvenim razmahivati levo i desno iznad glave	Crvenim serija tačaka	Desnom isto kao i barjačićem
22	„PUT JE SLOBODAN"		Beli podići vertikalno iznad glave i praviti krugove	Zelenim serija tačaka	Desnom kružiti iznad glave
23	„DESNO – LEVO"		Crvenim podići vertikal. a beli horiz. u pravcu kojim se treba kret. i držati nepomično	Zelenim napraviti krug ispred sebe i ruku s lampom ispružit u pravcu kretanja.	Jednu ruku podići uvis a drugom pokazati pravac (levom rukom levo, a desnom desno)
24	„KVAR NA VOZILU"		Crveni podići pod uglom od 45° i držati nepomično	Crvenim nepomično dugotrajno	Ruku podići i držati je koso pod uglom od 45°
25	„PALI SVETLA"			Zelenim i belim nepomično naizmenično tačke i povlake	
26	„GASI SVETLA"			Zelenim i crvenim nepomično naizmenično tačke i povlake	

NAPOMENA:

– Pre davanja signala (barjačićima, svetlom i rukama) daje se zvučni signal pištaljkom radi skretanja pažnje na praćenje ustalj. signala;
– Pre davanja svakog signala daje se signal: „Pažnja";
– Za davanje signala danju se koriste barjačići i ruke, a noću bater. lampa ili neka druga signalna sredstva;
– Barjačići su bele i crvene boje, veličine 45x40 cm, postavljeni na štapu dužine 90 cm. Pri davanju signala, beli barjačić drži se u levoj, a crveni u desnoj ruci. Lica koja predaju i primaju signale okrenuta su jedno prema drugom.

LEGENDA ○ Belo ● Crveno ● Zeleno

Štampa: VOJNA ŠTAMPARIJA — SPLIT

Rade